

**ЧЕТВЕРТА ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З ПИТАНЬ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ**

Одеса, 20-21 грудня 2008 року

**УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ
САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

*Одеський
суспільний інститут
соціальних технологій*

*Всеукраїнська
громадська організація
«Асоціація сприяння
самоорганізації населення»*

Четверта всеукраїнська науково-практична конференція з питань самоорганізації населення «Удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів самоорганізації населення. Збірник матеріалів». Одеса, 20-21 грудня 2008 року. / Під редакцією О.С. Орловського, В. І. Брудного, А.С. Крупника., – Одеса: ХОББІТ ПЛЮС, 2009. – 108 с.

В брошурі зібрані матеріали Четвертої всеукраїнської науково-практичної конференції «Удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів самоорганізації населення», яка проходила в м. Одесі 20-21 грудня 2008 року. На конференції були розглянуті актуальні проблеми регламентації правового статусу органів самоорганізації населення на загальнодержавному та місцевому рівнях. Зокрема, було представлено та обговорено оновлену редакцію Закону України «Про органи самоорганізації населення», підготовлену фахівцями ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення» на заміну законопроекту № 2108, зареєстрованому у Верховній Раді України 21 лютого 2008 р.

В брошурі наводяться тези виступів учасників конференції, а також тексти ухвалених учасниками підсумкових документів.

Брошура адресована законодавцям, науковим робітникам, депутатам місцевих рад, службовцям органів місцевого самоврядування, викладачам, аспірантам та студентам юридичних спеціальностей, а також усім, хто займається питаннями розвитку локальної демократії.

Колектив авторів – укладачів збірника:

ОРЛОВСЬКИЙ Олексій Сергійович (на громадських засадах), директор Програмами «Посилення впливу громадянського суспільства» Міжнародного фонду «Відродження», докторант кафедри права і законотворчого процесу Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України, кандидат юридичних наук.

БРУДНИЙ Володимир Ісаакович, науковий консультант ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення», заступник директора Одеського суспільного інституту соціальних технологій з наукової роботи, доктор філософії.

КРУПНИК Андрій Семенович, заступник голови Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення», директор Одеського суспільного інституту соціальних технологій, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України, кандидат політичних наук.

Збірник виданий за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження» в рамках проекту «Удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів самоорганізації населення».

- © Брудний В.І., Крупник А. С., Орловський О. С., 2009
- © ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення», 2009
- © Одеський суспільний інститут соціальних технологій, 2009

З М І С Т

ВСТУП.....	6
Олексій ОРЛОВСЬКИЙ, директор Програми «Посилення впливу громадянського суспільства» Міжнародного фонду «Відродження»: <i>Привітання учасників конференції від імені Міжнародного фонду «Відродження»</i>	8
Андрій КРУПНИК, заступник голови Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення»: <i>Привітання учасників конференції від імені Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення»</i>	9
Олексій ОРЛОВСЬКИЙ, директор Програми «Посилення впливу громадянського суспільства» Міжнародного фонду «Відродження» докторант кафедри права і законотворчого процесу Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України, канд. юрид. наук: <i>„Розвиток органів самоорганізації населення в Україні на сучасному етапі”</i>	10
Ярослав БЕРЕЖНИЦЬКИЙ, головний консультант Секретаріату Комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування Верховної Ради України: <i>„Удосконалення законодавства для органів самоорганізації населення: законопроект № 2108 від 21 лютого 2008 року”</i>	16
Валерій РУБЦОВ, директор громадської організації «Інститут місцевої демократії», канд. тех. наук: <i>„Органи самоорганізації населення і криза ”</i>	22
Тамара МУЗИКА, голова органу самоорганізації населення комітету мікрорайону «Чубаївка» в місті Одесі: <i>„Забезпечення взаємодії органів самоорганізації населення з органами місцевого самоврядування”</i>	25
Галина КУШНІРОВА, головний спеціаліст відділу реформування місцевого самоврядування Міністерства регіонального розвитку та будівництва України: <i>“Місце органів самоорганізації населення в контексті адміністративно-територіальної реформи та реформи системи місцевого самоврядування”</i>	27
Андрій РЕВА, заступник Вінницького міського голови, канд. юрид. наук: <i>„Використання положень чинного законодавства для оптимізації системи самоорганізації населення”</i>	30

Андрій КРУПНИК, заступник голови Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення», доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України, канд. політ. наук: <i>„Актуальні проблеми розвитку системи самоорганізації населення на місцевому рівні”</i>.....	33
Наталя МІШИНА, доцент кафедри конституційного права Одеської національної юридичної академії, канд. юрид. наук: <i>„Використання досвіду зарубіжних країн в процесі реформування законодавства для органів самоорганізації населення”</i>.....	36
Леонід ШТЕКЕЛЬ, головний редактор газети “ODESSA-DAILY”: <i>„Формування системи та визначення повноважень органів самоорганізації населення”</i>.....	39
Михайло ЗОЛУТУХІН, заступник голови Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення», голова Фонду розвитку міста Миколаєва, депутат Миколаївської міської ради: <i>„Досвід розвитку системи органів самоорганізації населення міста Миколаєва”</i>.....	42
Андрій СИДОРЕНКО, голова органу самоорганізації населення комітету мікрорайону «Жевахівський» в місті Одесі: <i>„Проблеми розвитку системи органів самоорганізації населення в місті Одесі”</i>.....	44
Сергій САХАНЕНКО, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України, доктор наук державного управління: <i>„Узгодження проекту Закону із європейськими стандартами у сфері місцевого самоврядування”</i>.....	46
Олексій КАЧАН, голова громадської організації «Асоціація підтримки розвитку місцевого самоврядування»: <i>„Регламентация правовідносин органів самоорганізації населення з органами місцевого самоврядування”</i>.....	49
Олексій ХМАРА, голова Творчого об'єднання «Технології оптимального розвитку особистості»: <i>„Органи самоорганізації населення як елемент локальної демократії”</i>.....	51
Лариса ДРОЗД, заступник голови, керівник секретаріату Центрально-Міської районної адміністрації Макіївської міської ради: <i>„Досвід міста Макіївки щодо розвитку органів самоорганізації населення”</i>.....	53

Олег САВЧУК, заступник директора департаменту житлово-комунального господарства Луцької міської ради:	
„Врахування інтересів сільських територій при реформуванні законодавства про органи самоорганізації населення”	55
Таїсія ЛАЗАРЕВА, заступник голови Центру прав людини «Древо життя», канд. економ. наук:	
„Сприяння розвитку органів самоорганізації населення через вирішення проблем в житлово-комунальній сфері”	57
Сергій ФУРМАНЮК, заступник голови Донецької обласної громадської організації «Громадська Рада», редактор газети „Громадська правда”:	
„Органи самоорганізації населення – інструмент захисту інтересів мікророзради”	59
Світлана СЛЕСАРЬОНОК, голова органу самоорганізації населення комітету мікрорайону „Лузанівський” в місті Одесі, голова громадської організації „Мама-86 - Одеса”:	
„Політична нейтральність – запорука успішної роботи органу самоорганізації населення”	61
Лариса ЩЕПЬОТКІНА, голова Херсонської міської громадської організації „Безпосереднє народовладдя”, голова органу самоорганізації населення «Квартальний комітет № 23»:	
„Загальні підходи до визначення статусу органів самоорганізації населення в контексті удосконалення їхнього правового статусу ”	63
Катерина ВАСИЛЕЦЬ, завідувача організаційним відділом виконавчого комітету Ленінської районної ради міста Полтави:	
„Розвиток органів самоорганізації населення в регіоні: досвід Полтави”	68
Резолюція Четвертої всеукраїнської науково-практичної конференції «Удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів самоорганізації населення»	70
Додаток 1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення»	73
Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» (проект).	76
Додаток 2. Модельні нормативні та організаційно-правові акти локального рівня, які забезпечують реалізацію законодавчих норм стосовно утворення, діяльності та розвитку органів самоорганізації населення	102
Інформація про Всеукраїнську громадську організацію «Асоціація сприяння самоорганізації населення»	103
Інформація про Одеський суспільний інститут соціальних технологій	106

ВСТУП

20-21 грудня 2008 р. в Одесі відбулася Четверта Всеукраїнська науково-практична конференція з питань самоорганізації населення «Удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів самоорганізації населення». Організаторами конференції виступили Всеукраїнська громадська організація «Асоціація сприяння самоорганізації населення» та Одеський суспільний інститут соціальних технологій. Конференція проходила в рамках реалізації однойменного проекту, який здійснюється ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Мета конференції – створення умов для подальшого розвитку в Україні органів самоорганізації населення та залучення громадян до участі в місцевому самоврядуванні через фахове обговорення проекту Закону України № 2108 від 21.02.2008 «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення», а також альтернативної редакції законопроекту, підготовленої фахівцями Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення».

Проголошені на загальнодержавному та місцевому рівнях управлінські принципи вимагають перегляду механізмів взаємодії між населенням і владними структурами. Не зважаючи на значне розширення нормативно-правової бази, спостерігаються серйозні розриви у взаєминах між органами місцевого самоврядування і членами територіальних громад. Одним з дієвих та найбільш перспективних механізмів налагодження ефективного співробітництва з владою та залучення громадян до процесу прийняття рішень є органи самоорганізації населення. Але через недосконалість нормативної бази, неготовність представників більшості органів місцевого самоврядування України сприймати органи самоорганізації населення як повноправних партнерів місцевої влади у вирішенні численних соціальних проблем та нестачу бажання та професіоналізму у тих громадян, хто міг би взяти на себе ініціативу створення та керівництва цими органами, процес розвитку органів самоорганізації населення дещо гальмується.

Вже три роки в місті Одесі щорічно проводяться науково-практичні конференції органів самоорганізації населення. Зокрема, в рамках Другої науково-практичної конференції органів самоорганізації населення „Становлення органів самоорганізації населення в Україні: проблеми теорії та практики”, яка проходила в березні 2007 року, її учасниками була підтримана низка законопроектів, розроблених кандидатом юридичних наук Олексієм Орловським, які мали на меті удосконалення статусу органів самоорганізації населення, спрощення порядку їх створення, деталізацію окремих повноважень, визначення гарантій діяльності органів самоорганізації населення у взаємовідносинах з органами місцевої влади тощо.

Одним із таких документів стала нова редакція Закону України «Про органи самоорганізації населення». Проведена по результатах конференції лобістська

кампанія в Верховній Раді України V та VI скликань призвела до того, що 21 лютого 2008 р. групою народних депутатів України, що представляють чотири різних політичних сили (БЮТ, НСНУ, Партію Регіонів та КПУ) був поданий і зареєстрований проект Закону України № 2108 «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» (далі – проект Закону), в основу якого був покладений саме той проект Закону, який підтримала Друга науково-практична конференція органів самоорганізації населення. Про це, зокрема, свідчить посилання на представників Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення» у списку авторів законопроекту.

Проте, на жаль, в означений законопроект було внесено ряд положень, які не «вписуються» належним чином в текст законопроекту та не узгоджуються з іншими його положеннями. Така ситуація суттєво зміщує акцент підготовленого раніше представниками Всеукраїнської Асоціації законопроекту. Не дивно, що означений документ не знайшов належної підтримки з боку профільного комітету Верховної ради України, а також Головного Науково-експертного управління Апарату Верховної ради України. Саме тому фахівцями Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення» була підготовлена альтернативна редакція законопроекту, підготовленого на заміну проекту Закону України № 2108 від 21.02.2008 «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення», яка і була представлена учасникам конференції.

Участь в конференції взяли 54 представників органів державної влади та місцевого самоврядування (зокрема, Верховної Ради України, Міністерства регіонального розвитку та будівництва), провідних наукових працівників, керівників органів самоорганізації населення, лідерів органів самоорганізації населення та громадських організацій, які працюють у сфері самоорганізації населення, із 22 міст та 18 регіонів України.

В цьому збірнику окрім підсумкових матеріалів конференції (резолуції та тексту підтриманого конференцією законопроекту) наводяться тези виступів окремих її учасників, які пролунали під час пленарних засідань.

Оргкомітет конференції

Олексій ОРЛОВСЬКИЙ,
директор Програми «Посилення
впливу громадянського суспільства»
Міжнародного фонду «Відродження»
(м. Київ), кандидат юридических наук

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД ІМЕНІ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ»

Шановні учасники конференції!

Дозвольте мені від імені Міжнародного фонду «Відродження», який вже традиційно підтримує проведення щорічних конференцій з питань самоорганізації населення, привітати вас із початком конференції! Символічно, що вже в четвертий раз всеукраїнські конференції проходять в Одесі, в одній і тій самій залі, де регулярно збираються провідні теоретики та практики руху самоорганізації населення із різних регіонів України.

Проблеми, які ми плануємо з вами обговорити під час конференції, – це проблеми не тільки дня сьогоднішнього. Це проблеми подальшого розвитку усієї системи територіальної самоорганізації населення в Україні. Ми всі чудово розуміємо, що основні проблеми, які сьогодні постають перед органами самоорганізації населення, сконцентровані в нормативній площині, питаннях правової регламентації як процесу створення, організації діяльності та ліквідації цих представницьких органів.

Безумовно, можна справедливо стверджувати, що існують проблеми у сприйнятті органів самоорганізації населення з боку органів публічної влади. Можна також зазначити, що далеко не скрізь органи самоорганізації населення готові належним чином до виконання покладених на них функцій. Але, тим не менш, з якого би боку ми з вами не подивилися, відсутність належних унормованих механізмів їх діяльності, відсутність гарантій для ефективного розвитку органів самоорганізації населення тощо є ключовими факторами, які сьогодні, на моє глибоке переконання, стримують розвиток цієї форми локальної демократії, цього елементу системи місцевого самоврядування.

Тому, не випадково в центрі уваги нашої конференції опинилися саме ці питання. Важливо і те, що в роботі конференції беруть участь представники профільного комітету Верховної Ради України, а також Міністерства регіонального розвитку та будівництва. Це дає нам підстави з оптимізмом дивитися в майбутнє з точки зору подальших перспектив лобювання прийняття проекту закону, підготовленого Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація сприяння самоорганізації населення».

Зі свого боку можу запевнити, що Міжнародний фонд «Відродження» буде і надалі приділяти значну увагу питанням розвитку такої важливої форми локальної демократії, як органи самоорганізації населення.

*Андрій КРУПНИК,
заступник голови Всеукраїнської
громадської організації «Асоціація
сприяння самоорганізації населення»
(м. Одеса), кандидат політичних наук*

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД ІМЕНІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «АСОЦІАЦІЯ СПРИЯННЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ»

Дорогі друзі!

Наша країна ось вже котрий рік болісно шукає адекватний формат організації влади та її стосунків із власним населенням.

«Не дай вам, Боже, жити в епоху змін» – кажуть з цього приводу мудрі китайці. Але «повний спокій буває тільки на кладовищі» – вважають ті, хто дбає про розвиток. Де ж істина? А істина, як завжди, всередині.

Бурхливі події останніх чотирьох років принесли чимало розчарувань. Хоча вони дали і надію. Надію на те, що в цьому житті **дещо залежить і від нас**. Але що саме і якою мірою – не ясно. Не зовсім ясно і що робити для налагодження нашого розхитаного життя.

Давайте спробуємо знайти відповіді на ці запитання разом. Адже заради цього ми і об'єдналися, спілкуємося, працюємо щодня.

Олексій Орловський цілком справедливо наголосив на великій значущості якісної законодавчої бази для створення та ефективної діяльності органів самоорганізації. І для подальшого розвитку руху самоорганізації в Україні.

Але ж, як свідчить практика міста Одеси, Миколаєва, Вінниці та інших міст України, доля самоорганізації на місцях значною мірою залежить від нормотворчої діяльності саме органів місцевого самоврядування, які своїми рішеннями можуть справляти чималий вплив на створення і діяльність органів самоорганізації населення.

Тому на нашій сьогоднішній конференції крім ретельного відпрацювання нового проекту закону про органи самоорганізації населення ми плануємо розглянути також і комплекс нормативних актів локального рівня, які сприятимуть розвитку самоорганізації.

Зі свого боку хотів би подякувати Міжнародному фонду «Відродження» за додержання пріоритетів своєї діяльності у сфері підтримки розвитку самоорганізації населення. Адже, органи самоорганізації, як каже наш відомий соціолог і один із провідних дослідників самоорганізації Володимир Брудний, органи самоорганізації населення є «кореневищем демократії».

*Алексей ОРЛОВСКИЙ,
докторант кафедры права и
законотворческого процесса Одесского
регионального института
государственного управления
НАГУ при Президенте Украины
(г. Киев – Одесса),
кандидат юридических наук*

РАЗВИТИЕ ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ В УКРАИНЕ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Шановні учасники конференції!

События последнего года-двух заставляют нас достаточно серьёзно задуматься, а, может быть, где-то и по-другому посмотреть на место и роль органов самоорганизации населения в системе современного местного самоуправления Украины.

Прежде всего отмечу, что за прошедший год произошли серьезные подвижки с точки зрения определения того места, которое начала занимать Всеукраинская общественная организация «Ассоциация содействия самоорганизации населения» (далее – Ассоциация) в общественной жизни нашего государства. Ведь именно она во многих случаях становилась своеобразным рупором, выразителем и защитником интересов органов самоорганизации населения Украины на уровне органов центральной власти и органов местного самоуправления.

Так, за последний год Ассоциацией было **проведено крупное комплексное исследование состояния развития локальной демократии** в целом, а также развития органов самоорганизации населения, в частности, на территории 10 населенных пунктов Украины: городах Полтавы, Луганска, Ровно, Одессы, Николаева, Прилук, Житомира, Кировограда, Запорожья и Сум.

Необходимо отметить, что далеко не везде состояние развития органов самоорганизации населения выглядит благополучно. К сожалению, в большинстве случаев мы отмечаем как раз обратное. Я уже упоминал в своем вступительном слове о том, что далеко не всегда органы самоорганизации населения воспринимаются представителями властных структур, как надежные партнеры. Кое-где органы самоорганизации воспринимаются органами местного самоуправления, к сожалению, как конкуренты. Как результат, в некоторых городах наблюдаются попытки ликвидировать органы самоорганизации населения, воспрепятствовать их развитию, имеет место ненадлежащий уровень урегулирования на местном уровне статуса органов самоорганизации населения, «затирание», если хотите, этих представительных органов и т.д.

Это очень важный момент в понимании того, на каком месте, в какой среде на сегодняшний день мы находимся. Как часто любит говорить наш коллега Андрей Семенович Крупник, научиться плавать в бассейне с серной кислотой чрезвычайно сложно. А нам приходится постоянно «плавать» в этой «кислоте». Очень важно, чтобы мы эту «кислотную среду» попытались каким-то образом обезопасить, обезвредить. Поэтому чрезвычайно важно придать органам самоорганизации населения надлежащий правовой статус.

Я хочу обратить ваше внимание на еще одно из важных достижений, к которому причастна Ассоциация. Благодаря активной работе творческого коллектива, в который кроме меня входил присутствующий здесь Алексей Хмара (Кировоград), отсутствующий, к сожалению, сегодня по объективным причинам Максим Лацыба (Киев), при активном участии Андрея Крупника (Одесса) и некоторых других участников конференции, был подготовлен проект постановления Кабинета Министров Украины **«Об утверждении Порядка содействия проведению общественной экспертизы деятельности органов исполнительной власти»**. 5 ноября 2008 года данный документ был утвержден постановлением Кабинета Министров Украины № 976. Обращаю ваше внимание также на то, что данное Постановление является обязательным только для исполнительных органов государственной власти. В то же время, Кабмин рекомендовал органам местного самоуправления руководствоваться данным Порядком при проведении общественной экспертизы их деятельности.

Почему я обращаю внимание на этот документ? Хотя от первичной его редакции, которая предлагалась нами, осталось только около четверти текста (его выхолостили по многим позициям), все равно, в контексте нашей конференции, этот документ является чрезвычайно важным. Органы самоорганизации населения были отнесены к числу тех субъектов, которые имеют право проводить такую общественную экспертизу. Таким образом, любой орган исполнительной власти, начиная с местных органов исполнительной власти и заканчивая Кабинетом Министров Украины, может быть подвергнут общественной экспертизе органа самоорганизации населения.

Еще одна важная роль этого документа состоит в том, что органы **самоорганизации населения впервые в украинском законодательстве** (такого не было никогда ранее) **были отнесены к институтам гражданского общества**. Мы ранее часто пытались определить роль, статус, положение органов самоорганизации населения в современном правовом поле и т.д. На мой взгляд, в этой части своим постановлением Кабинет Министров Украины совершил революцию в понимании статуса органов самоорганизации населения. Данная норма принималась очень тяжело, но главное, что она попала, в конечном счете, в текст постановления. Это является достижением, прежде всего, Всеукраинской общественной организации «Ассоциация содействия самоорганизации населения».

Могу сказать о том, что произошло определенное укрепление Ассоциации тоже и в регионах Украины. Например, за год, прошедший после

Третьей всеукраинской конференции, были зарегистрированы Луганская Херсонская и Сумская областные организации Ассоциации. Появился и первая районная структура Ассоциации в селе Вradiевка Николаевской области.

Сегодня наблюдается **оживление интереса к органам самоорганизации населения и со стороны донорских структур**. Так, Международный фонд «Возрождение», который я представляю, уже в течение двух последних лет проводит специальные грантовые конкурсы, предоставляя финансовую помощь различным общественным организациям и органам самоорганизации населения. Международный фонд «Возрождение» стал первым, кто стал напрямую финансировать органы самоорганизации населения. Сегодня есть большой интерес к этим организациям со стороны и других донорских структур, например ПРООН. В Украине начинает активную работу новая донорская структура – ПАКТ, которая будет заниматься поддержкой развития гражданского общества (ее представитель присутствует на нашей конференции). Мы очень надеемся, что новый донор также обратит свой взор в сторону органов самоорганизации населения и определит тему содействия их развитию в качестве одного из своих главных приоритетов.

Можно говорить и о серьезных подвижках по отдельным регионам на местном уровне. Например, мы с вами находимся в Одессе. Здесь за последний год также произошли определенные позитивные подвижки. Мы можем говорить о том, что в Одессе появилась практика (мне не известны такие примеры по другим городам Украины), когда помещения, находящиеся в коммунальной собственности города, передаются в оперативное управление органам самоорганизации населения. То есть, органы самоорганизации населения не платят ни копейки за пользование ими. Это даже не льготная аренда! Это сделано специально для того, чтобы никто не мог бы претендовать на помещение, которое занимает орган самоорганизации населения. Была также принята Программа содействия развитию органов самоорганизации населения в г. Одессе на период 2008-2011 годов. Правда, перед этим пришлось два с половиной года ломать копыя, «пробивая» ее принятие в горсовете. Есть огромное количество проблем с ее реализацией, но тем не менее, сам факт, что в городе впервые была выделена достаточно значимая сумма денежных средств (более 762 000 гривен на 20 органов самоорганизации населения на 2008 год), говорит о многом.

Следующий момент, о котором я хотел бы сказать, это вопрос о дальнейшем развитии органов самоорганизации населения. Дело в том, что при поддержке Международного фонда «Возрождение» в Интернете был создан первый в Украине специализированный электронный ресурс для органов самоорганизации населения. Его адрес **www.samoorg.com.ua**. Поэтому, пожалуйста, пользуйтесь этим сайтом, присылайте соответствующие тематические материалы, чтобы его можно было наполнять актуальной информацией. Он пока еще немного «сыроват» с точки зрения наполнения всех его разделов. Но это, еще раз подчеркиваю, первый в нашей стране

электронный ресурс, который специализируется исключительно на органах самоорганизации населения.

И, наконец, последний, самый главный вопрос, на котором я хотел бы остановиться отдельно. Это вопрос, касающийся ключевой, глобальной темы – проблемы совершенствования нормативной базы для органов самоорганизации населения. Я хочу напомнить, что когда мы проводили Вторую всеукраинскую научно-практическую конференцию органов самоорганизации населения в марте 2007 года, ее участниками были рекомендованы к утверждению Верховной Радой Украины три законопроекта: «О внесении изменений в Конституцию Украины», «О внесении изменений в Закон Украины «О местном самоуправлении в Украине» и «О внесении изменений в Закон Украины «Об органах самоорганизации населения». Последний из указанных законопроектов представлял собою новую редакцию профильного закона по самоорганизации. Благодаря оперативной реакции со стороны профильного комитета Верховной Рады V созыва мы в течение трех недель отработали этот законопроект в рамках созданной данным комитетом рабочей группы. Я отдельно хотел бы высказать большую признательность присутствующему здесь Ярославу Владимировичу Бережницкому, главному консультанту Секретариата комитета Верховной Рады Украины по вопросам государственного строительства и местного самоуправления, за ту помощь, которую он оказывал и оказывает в вопросах продвижения на уровне профильного комитета законопроектов для органов самоорганизации населения.

Наш законопроект, о котором я говорил, был даже поддержан в рамках заседания профильного подкомитета. Но, увы, нам тогда не удалось продвинуть этот процесс дальше, поскольку через два дня после заседания подкомитета Верховная Рада была распущена Президентом Украины.

После проведения досрочных парламентских выборов 2007 года законопроект «всплыл» уже в VI созыве Верховной Рады. Проект Закона Украины «О внесении изменений в Закон Украины «Об органах самоорганизации населения» (регистрационный номер 2108) был зарегистрирован 21 февраля 2008 года. Данный законопроект в значительной степени основывается на тех наработках, которые были сделаны нами в рамках Второй всеукраинской научно-практической конференции. Но в этом документе появилось несколько положений, против которых мы категорически возражали еще в 2007 году. Это те проблемы, с которыми постоянно сталкивались органы самоорганизации населения. В качестве примера можно привести порядок проведения выборов органа самоорганизации населения. Кто сталкивался с теми процедурами, которые предусмотрены действующим Законом, например, при проведении тайного голосования, прекрасно знает, как это тяжело или невозможно выполнить. Поэтому мы предлагали отдать этот вопрос «на откуп» самим людям, чтобы общее собрание (конференция) само определялось, как выбирать орган самоорганизации: тайным или открытым голосованием. К сожалению, ряд таких принципиальных позиций исчезли из этого законопроекта.

Некоторые позиции получили другую трактовку, – не совсем ту, о которой мы говорили ранее. Ряд высказанных нами в марте 2007 года замечаний нашли отражение и в выводах Главного научно-экспертного управления Аппарата Верховной Рады Украины на проект № 2108. Но соглашаться с этими выводами в полном объеме я бы также категорически не стал. Потому что если Вы причитаете этот вывод (думаю, Ярослав Владимирович более детально на нем остановится в ходе своего выступления), то увидите, что там огромное количество претензий к положениям, которые переписаны дословно из действующего закона. Бесспорно, нам не надо дублировать ошибки, которые есть в действующем законодательстве, но поддавать критике законопроект в той части, которая официально утверждена Верховной Радой, подписана Президентом и действует с 2001 года, не совсем корректно. Хотя спорных вопросов там достаточно много. Поэтому, когда я принимал 9 июля 2008 года участие в заседании профильного комитета Верховной Рады Украины, когда рассматривался законопроект № 2108, я, в частности, вынужден был согласиться с некоторыми позициями, которые высказывало Главное научно-экспертное управление. Тогда же я и предложил, что мы соберем профессионалов из разных регионов Украины и обсудим этот законопроект, а, возможно, предложим свою альтернативу для того, чтобы вынести ее повторно на рассмотрение Верховной Рады Украины. Т.е. подготовить проект Закона на замену внесенному ранее.

В розданных вам материалах вы найдете именно альтернативный законопроект, подготовленный Ассоциацией (его мы ранее вам направляли по почте для предварительного анализа). Мы попытались совместить идеи, которые были закреплены в законопроекте № 2108, с идеями Ассоциации. В некоторых местах мы попытались даже расширить содержательную сторону законопроекта. Насколько это удалось – судить Вам. Прошу Вас в своих выступлениях быть максимально критичными – как по отношению к законопроекту № 2108, так и к новой редакции, которую предлагает Всеукраинская Ассоциация. Мы пригласили Вас сюда и для того, чтобы выявить те проблемы, те ошибки, те недоработки, которые имеются в этих законопроектах. Поэтому прошу вас максимально активно участвовать в обсуждении.

Но перед тем, как передать слово следующему выступающему, я хотел бы обратить ваше внимание на три основных момента. Первый момент, самый сложный, – это внедрение института старосты. Он хоть и остался в варианте Ассоциации, но даже в том варианте, который вам предложен, до конца его статус не ясен. Я боюсь, чтобы эту идею не «заговорили» на заседании профильного комитета и в результате ушли от решения других насущных проблем органов самоорганизации населения. Правда, внедрение этого института тесно переплетается с идеей проведения в Украине административно-территориальной реформы. Она порождает необходимость внедрения представительных органов власти на территории тех сел и поселков, где нет органов местного самоуправления, где объективно имеются разрывы в

отношениях между властью и населением. Но и здесь есть вопросы. Для того чтобы внедрять институт старост, возможно, понадобится первоначально внести изменения в Конституцию. Потому что сам термин «орган самоорганизации населения» предполагает коллегиальность, а один человек, сам по себе, «коллективным» быть не может. Здесь есть проблема, и я хотел попросить вас высказать свою точку зрения, в какой форме мы можем этот институт внедрять.

Второй момент, на который я просил бы вас обратить внимание – это термины. Вы видите, что в самом начале законопроекта приводится расшифровка существующих терминов, а также предлагаются новые термины, которые ранее в Законе не расшифровывались. Многие из этих терминов перекочевали из прошлого законопроекта № 2108. В то же время, существуют сомнения относительно правильности нашего толкования тех или иных терминов, например, терминов «староста», «общее собрание», «конференция» и т.п. Поэтому я очень прошу вас также обратить внимание и на эти вопросы.

И, наконец, третий вопрос. Это процедура формирования органов самоорганизации населения. В проект Закона заложен механизм (и комитет Верховной Рады нас в этом поддерживает), который предусматривает упрощение процедуры формирования органа самоорганизации населения, в частности, посредством проведения не двух общих собраний, как это необходимо сегодня, а одного. Есть расхождения по определению порядка голосования и т.п. Поэтому, я прошу вас также высказываться и по этим процедурным моментам, которые являются не менее важными.

Естественно, данным законопроектом мы все проблемы в действующем законодательстве не «закроем». Я могу сказать, что после принятия данного Закона нам придется разрабатывать или корректировать как минимум еще 20 нормативных актов. Это налоговое, гражданское законодательство, законодательство о статусе народных депутатов, депутатов местных советов и т.д. Но данный закон является базовым. Если мы его не «продвинем», то дальше заниматься всеми этими работами не имеет смысла.

Ярослав БЕРЕЖНИЦЬКИЙ,
головний консультант Секретаріату
Комітету з питань державного
будівництва та місцевого
самоврядування Верховної Ради
України (м. Київ)

**УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА
ДЛЯ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ:
ЗАКОНОПРОЕКТ № 2108 ВІД 21 ЛЮТОГО 2008 РОКУ**

Шановна президія, шановні учасники конференції!

Я вдячний за запрошення в це поважне товариство, вдячний організаторам, особливо пану Орловському за ті прагнення щодо удосконалення законодавства, які в нього є. Якби кожен законопроект так обговорювався і стільки зусиль було до нього прикладено, то я думаю, наше законодавство було б на дуже високому рівні, і не було б таких прогалин, які є в чинному Законі України «Про органи самоорганізації населення».

Як вже було сказано попереднім виступаючим, в нашому Комітеті була створена робоча група, яка мала підготувати нову редакцію Закону України „Про органи самоорганізації населення”. В той же час ми вже наперед бачили, що необхідно буде підготувати зміни і до інших законів: до Закону „Про місцеве самоврядування в Україні”, Бюджетного кодексу та до інших законів, які виходили з того законопроекту, який мала підготувати робоча група.

Хочу сказати що до складу нашого Комітету увійшли спеціалісти, які не одне скликання працюють у сфері місцевого самоврядування, і ви багатьох їх знаєте. Це і Анатолій Матвієнко, який був головою комітету, і Юрій Ключковський, і голова нинішнього комітету Олександр Олександрович Омельченко, який був мером міста Києва, а також інші мери і голови районних рад, які працювали безпосередньо в системі місцевого самоврядування. Через це Комітет дуже фаховий, члени Комітету скрупульозно підходять до вивчення законопроектів, кожний старається діяти професійно. І це добре. Через це значно покращується якість законопроектів.

Що ж до тих нововведень, які були закладені в законопроекті № 2108. Перш за все, я хочу зупинитися на нових моментах, які в окремих позиціях радикально відрізняють його від чинного Закону.

Так, було задекларовано, що органи самоорганізації населення здійснюють свою діяльність на неприбутковій основі. До нас в Комітет надходить дуже багато звернень, що податкова інспекція десь по своєму трактує їх статус. Тепер в цьому законопроекті є однозначне визначення.

Наступна позиція. Основна проблема, яка виникає, – це проблема фінансів і повноважень, яка існує у взаєминах між органами самоорганізації населення та радами, що надають дозвіл на їх створення. В законопроекті ми спробували це врегулювати, передбачивши необхідність укладання між ними договорів. Тобто, крім рішень, які рада приймає, в ч. 3 ст. 4 законопроекту закладено, що органи самоорганізації населення діють на підставі договорів, які укладені з місцевими радами. В договорах фіксуються та врегульовуються усі ті моменти, які є спірними і які важко прописати в рішенні. Думаю, що це є прогресивним.

У зв'язку із тим, що в нас багато органів самоорганізації населення під себе „підминали” політичні партії чи інші якісь групи, в принципах організації та діяльності задекларовано про політичну нейтральність органів самоорганізації населення.

В законопроекті чітко записано про заборону створення на одній території двох і більшої кількості органів самоорганізації населення однакового управлінського рівня. Тобто, щоб не було клонів, щоб ці органи не вели між собою війну, як це, на жаль, буває. В нас є багато звернень від органів самоорганізації населення, коли, наприклад, голова неугодний, паралельно створюється інший орган самоорганізації населення. Крім того, законопроектом забороняється створення органів самоорганізації населення на території підрозділів та частин Збройних Сил України, інших військових формувань та установ виконання покарань.

Ще одна проблема, до якої я привертаю особливу увагу учасників конференції для формулювання власного бачення шляхів її вирішення, – це проблема взаємодії органів самоорганізації населення різних рівнів. Тобто, будинкових, вуличних, квартальних мікрорайонних органів. Їхня діяльність десь перетинається на одній території. До речі, це одне із основних питань, яке нам задавали на комітеті: як ви вирішуєте це питання? В законопроекті ми запропонували вирішити цю проблему шляхом укладання договорів між органами самоорганізації населення різного управлінського рівня. Там записано, що вони можуть укладати договори. Тобто, укладуть такий договір – і це питання відпадає. А якщо не укладуть? Хто які повноваження виконує?

Як на мене, є три варіанти вирішення цієї проблеми. Перший варіант, – це так, як закладено в законопроекті, тобто укладання договорів. Інший варіант – це створення відповідних добровільних асоціацій, в які будуть входити органи самоорганізації населення різних рівнів, які діють на одній території. В рамках асоціацій вони між собою вирішують питання взаємодії та розподілу повноважень. Третій варіант – врегулювання цього питання самою радою. Тобто, при наданні дозволу на утворення органу самоорганізації населення і при закріпленні повноважень за конкретним органом самоорганізації населення сама ж рада повинна це питання й врегулювати. Тобто, вона має сказати: будинковий комітет, твої повноваження – такі, а інші, скажімо, відходять до квартального комітету. Десь ці повноваження можуть перетинатися. Але, в

кінцевому випадку, ці питання вирішуються місцевою радою. Хотілось би почути ваші пропозиції, оскільки це є дуже болюче питання. Слава Богу, що ще немає засилля органів самоорганізації населення, але коли їх буде дуже багато, буде велика плутанина та будуть виникати конфлікти. Тому ми вже зараз ці потенційні конфлікти маємо максимально забрати.

Наступне. В законопроекті, у зв'язку з тим, що проведення зборів, організація матеріально-технічного забезпечення їх проведення не завжди може бути забезпечено їх ініціаторами, ми визначили, що організаційно-технічне забезпечення цих зборів покладається на ініціаторів або за їхнім клопотанням – на виконком. У старій редакції ч. 2 ст. 10 було визначено, що це повноваження закріплено за міськвиконкомом. Таким чином, тут ми надали іншу редакцію.

Ще одне принципове питання, яке, я вважаю, закріплено на користь органів самоорганізації населення. Це порядок ухвалення відповідною радою рішення про відмову в наданні дозволу на створення органу самоорганізації населення. Хоча є зауваження Головного науково-експертного управління. Вони трактують Конституцію України так, що ради можуть надавати дозвіл. Через це виходить, що це їхнє право надавати чи не надавати цей дозвіл. Але я вважаю, що у нас правова держава і навіть якщо вони можуть надавати такий дозвіл, це питання повинно бути чітко регламентовано. Тобто воно не повинне приводити до зловживання і свавілля, яке є зараз, наприклад, у Києві. У нас є дуже багато звернень від органів самоорганізації населення, які повідомляють, про те що у 2006 році були вибори, а нова міська рада згідно старої редакції закону заявляє, що повноваження тих органів самоорганізації населення діяли тільки на період скликання ради і зараз вони потребують якоесь нове рішення. Але міськрада вже третій рік не розглядає цього питання на сесії. Все це є свавіллям. Ми в цьому законі записали виключні умови, на підставі яких може бути відмовлено у створенні органів самоорганізації населення, які передбачені законом.

Слідуючим принциповим питанням є те, що в зв'язку із тим, що є три рівні органів самоорганізації населення, ми в цьому законопроекті десь їх трошки виписали, тобто розділили базовий рівень і самий вищий.

Ще одна така принципова позиція. В попередньому законі є можливість утворення органів самоорганізації населення шляхом повідомлення або за допомогою створення юридичної особи. Ми за базовим рівнем лишили повідомлення та реєстрацію, а іншими – тільки із статусом юридичної особи. Ми зазначили, якщо орган самоорганізації населення легалізується шляхом повідомлення, то є такі повноваження, які не можуть надаватися йому. Тобто, стимулювали до того, щоб у юридичної особи була більша відповідальність, була певна структура, фінанси тощо, і які здатні виконувати повноваження десь на вищому рівні.

Ініціатива скликання проведення зборів (хоча це питання є дискусійним і я би попросив учасників висловити свою думку) ми заклали, може бути, за

жителями – членами мікрогромади, але крім того, за міським головою, виконавчим комітетом.

Тепер про документи, які вимагаються на зборах, які посвідчують жителів. Комітет в цьому питанні підійшов з позиції того, що законодавство повинно бути уніфіковано, тобто, щоб у різних законах не було розбіжностей. Ми взяли ту редакцію, яка зараз є в законі про вибори. Там передбачено, що крім паспорту може бути тимчасове посвідчення. Так саме ми це заклали і в нашому законопроекті. У pana Олексія Орловського є позиція, що можуть бути ще й інші документи. Однак, на мою думку, в законодавстві не повинно бути суперечностей. Тобто, якщо в виборчому законі встановлено певні документи, ми в цей законопроект також повинні це закласти.

Слідуюче. Діюча редакція закону передбачає необхідність проведення двох зборів. На практиці це призводить до затягування часу проведення зборів, а також не завжди можна зібрати необхідну кількість людей, бо треба дотримуватися певного кворуму. Ми в цьому законопроекті значно це спростили. По-перше, збори треба проводити тільки один раз, по-друге, подавати документів в органи місцевого самоврядування тільки один раз. Тобто документи подаються паралельно і в міську раду і у виконком. Далі виникають лише зобов'язання ради та виконкому. Для чого було зроблено паралельне подання? Рада – це депутати, які приймають рішення. Питання на розгляд ради готують, як правило, працівники виконкому. Ми заклали, що документи подаються у виконком. Ці документи отримують працівники виконкому, які до прийняття рішення радою повинні розглянути їх на предмет відповідності законодавству, провести перевірку підписів і т.д. Це не буде в 2 етапи, а буде паралельно. Крім того, ми заклали в законопроекті, що коли рада прийняла рішення, вона одразу ж передає дозвіл на утворення органу самоорганізації населення до виконкому. Тобто не треба йти, брати це рішення і знов йти у реєструючий орган. Відповідно ми трошки зменшили і термін реєстрації. Якщо рада надала дозвіл, то не треба місяцями затягувати процедуру легалізації.

Наступним питанням є повідомлення про проведення зборів. Там є кілька моментів про скликання зборів, про внесення змін, про ліквідацію органу самоорганізації населення. Законопроект передбачає, що до проведення зборів, не пізніше ніж за сім днів має бути повідомлений виконком чи рада. Тобто, не повинно бути претензій, що десь кулуарно зібралися, вирішили і ніхто про це не знає.

Прогресивним я вважаю те, що ми в цьому законопроекті передбачили необхідність створення єдиного реєстру органів самоорганізації населення. Особливо це стосується міст із районним поділом.

Ще одне дуже хороше закладене в цьому законопроекті – це питання про те, що орган самоорганізації населення створюється на необмежений строк. Показовим в цьому плані є той київський негативний досвід, про який я говорив трохи вище. У разі ухвалення цього законопроекту Верховною Радою, в подальшому, якщо місцева рада один раз прийняла рішення, то далі орган

самоорганізації населення відповідно до свого Положення, де визначений періоду його функціонування, буде діяти в межах цього терміну, або буде існувати необмежений строк.

Прогресивним я також вважаю, що ми заклали в цей законопроект те, що багато документів, які повинні були би розроблятися органами самоорганізації населення, ми поклали на Кабінет Міністрів. Він має розробити та затвердити типові положення цих документів. Я знаю, що у великих містах, там, де поставлена робота, наприклад, в Одесі і Києві, з цим проблема не виникає. Але у маленьких містах розробити якийсь документ дуже складно. Для спрощення ми пропонуємо розробити типові положення, до розробки яких ми будемо пропонувати запросити і вас. Це має значно полегшити роботу органів самоорганізації населення.

Ми зробили і деякі інші новації. Так, в законопроекті ми заклали положення про звільнення органів самоорганізації населення від сплати реєстраційного збору. Є багато інших позицій і щодо створення ревізійної комісії, і зопровадження штатів органу самоорганізації населення тощо. Але на них я вже не буду зупинятись, а хотів би привернути вашу увагу до висновку Головного науково-експертного управління.

По-перше, законопроект № 2108 був зареєстрований у лютому місяці. Головне науково-експертне управління, відповідно до Регламенту Верховної Ради України, мало подати свій висновок не пізніше ніж у місячний термін. Але апарат Верховної Ради тільки першого липня зміг видати цей висновок. От тепер порахуйте, скільки пройшло часу. Це трохи затягнуло процес розгляду законопроекту в нашому Комітеті.

А по-друге, хотів би наголосити на тому, у нас в комітеті депутатів аж трошки тіліпає, коли вони читають висновки Головного науково-експертного управління. Як видно, Головне науково-експертне управління по суті майже не дивилося на те, які зміни в новій редакції закону вносяться робочою групою. Воно фактично критикувало діючий закон. Наприклад, найперше, що ви можете взяти для порівняння – це визначення поняття органу самоорганізації населення (ст. 2). Порівняно із старою редакцією, в новій ні однієї букви, ні однієї коми, ні однієї крапки не було доповнено чи поміняно. Головне науково-експертне управління вказує на те, яке воно погане. Але, зрозумійте, що розглядати діючу редакцію, критикувати її, – це взагалі не його повноваження. Така ситуація і по інших позиціях, але за браком часу я не буду на них зупинятися. Тобто, що не зауваження, то переважно до діючого законодавства.

Що дійсно є проблемним, це питання управ і старости. Дійсно, є проблема у тому, що в Конституції у нас закладено, що органи самоорганізації населення можуть утворюватися за умови отримання дозволу на їх створення з боку місцевої ради. Створення вуличних, будинкових, та інших комітетів, – то є право мікрогромади. Але для вищого рівня, для сіл, селищ і районів у місті, де, як було сказано, в зв'язку з укрупненням, не буде рад, ми встановили

обов'язковість запровадження інституту старости чи управи. В іншому випадку виникатиме ситуація, коли в населеному пункті немає керівництва і людям треба їхати в центр об'єднаної територіальної громади, яка включає декілька населених пунктів. Це породжує додаткові проблеми. Безумовно, такий підхід не є по суті правильним, але на етапі другого читання ця нормативна проблема дуже просто вирішується. Ми це все забираємо з Закону «Про органи самоорганізації населення» і вносимо в Закон «Про місцеве самоврядування в Україні». Таким чином, і ця проблема вирішується.

На останнє. Це проблема районних в місті рад, тобто їхніх повноважень щодо надання згоди на створення органів самоорганізації населення, які покладаються на районні в місті ради. Дійсно, у Конституції України, не можу не погодитись з позицією Олексія Орловського, що там, де в Конституції записано визначення місцевого самоврядування, немає посилання на районні в місті ради. І в самому ж формулюванні ч. 6 ст. 140 про надання дозволу рад на створення органів самоорганізації населення записані тільки сільські, селищні, міські ради. Але, з практики, є багато міст, в яких велика кількість населення, можливість надання дозволів на створення органів самоорганізації населення районними в місті радами, які є наближеним до населення, практикується і є прогресивною. Щодо юридичного питання я хотів би підкреслити те, що як я казав, що відповідні повноваження за районними в місті радами дійсно не закладено. Але дивіться ж далі Конституцію, в якій написано, що питання організації управління районами в містах належить до компетенції міських рад. Це перше. Наступне. Є рішення Конституційного Суду де зазначено, що питання управління районами, а також утворення районних у місті рад вирішується міською радою. Тому ми порахували, що, по-перше, воно є в нинішній редакції закону, і якщо ми це із нової редакції забиремо, то ми погіршуємо ситуацію для районних у місті рад. Вони позбавляться повноваження, яке мали раніше. По-друге, це є повноваженням міської ради, яка надає повноваження районній в місті раді. Ми заклали це формулювання в законопроект у дуже коректній формі: ці повноваження надаються районним радам у разі їх утворення, і у тому випадку, коли міська рада порахує, що це доцільно зробити. Якщо ж немає районних в місті рад, то ці питання вирішує міська рада.

Валерій РУБЦОВ,
директор громадської організації
«Інститут місцевої демократії»
(м. Київ), кандидат технічних наук

ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ І КРИЗА

Дякую за те що запросили, окремо дякую організаторам цього дійства!

Я хотів би звернути Вашу увагу на те, що ми живемо в нових умовах, умовах кризи, і тому маємо думати не про те, як було, а про те, як буде і як бути. І відповідно до цього щось трошки переоцінити, подивитися критично. Як кажуть, криза це не тільки виклик, а ще й шанс. Це не тільки неприємності, це є можливість подивитися критично на свою діяльність, на своє місце тощо.

Я давній прихильник того, що не треба одержавлювати самоорганізацію людей, а надавати їй можливості, перш за все, правові. Коли робився перший законопроект про органи самоорганізації, я був проти цієї назви, бо якщо це органи, то відразу все! Ми втрачаємо зміст цієї діяльності. І тому тут є той дуалізм, ця суперечність, про яку йдеться до цих пір.

Нам роздана газета «Соседский вестник». Це ніби товариство взаємодопомоги громадян один одному за місцем проживання з повсякденних питань. А коли ми дивимось в закон, то бачимо, що цю структуру одержавили і вставляють її в певні чіткі рамки і т.д. І це вже є суперечність. Були наші колеги в США, в тому числі пани Орловський та Крупник, а там трошки інакше до цього підходять. А ми з Вами залишились радянськими людьми. Ми як жили, так і живемо в країні рад. Це єдина країна в світі, де з самого низу до самого верху представницькі органи мають назву рада. В нас навіть є вища рада, – Верховна Рада. А ви знаєте, що як корабель назвеш, так він і попливе. Це є вічна проблема нашої ментальності. Тобто, якщо є Верховна Рада, то це значить що це верховна рада над всіма радами! А це не парламент, це не законодавчий орган! Якщо це обласна рада, а не обласна асамблея, то звичайно, вона має керувати всіма іншими радами на території області.

І в цьому напрямку в нас така ж саме ситуація. Створили Закон «Про органи самоорганізації населення» – і далі все пішло-поїхало. Скрізь «органи, органи, органи». Якщо подивитися на цей законопроект, то він, безумовно, присвячений дуже важливим речам: створенню, організації, лігітимації тощо. Проте, не в тому суть їх діяльності. Тут діяльності присвячено лише один із пунктів статті 3, і перша частина статті 14 законопроекту № 2108, яка складається із 14 підпунктів. Але із цих 14 позицій більшість стосується надавання допомоги органам, наприклад, пожежного нагляду, сприяння правоохоронним органам і т.д. Тобто, орган надає допомогу чи сприяє іншому органу. Таким чином, це структура, органи самоорганізації населення, вже вбудовується в структуру органів влади. Більшість положень цього закону

присвячено не тому, щоб створити можливості для широкої самоорганізації населення, а легітимізувати його як владний орган. Таким чином, робиться спроба надати владні повноваження цим структурам.

Це з одного боку. З другого, Олексій Орловський у вступній промові вже казав про те, що великою перемогою є віднесення органів самоорганізації населення у Постанові Кабінету Міністрів України, присвяченій громадській експертизі, до числа інститутів громадянського суспільства. Проте, всі структури громадянського суспільства відрізняються від усіх інших одним дуже важливим фактором: усі вони створені по інтересах, тобто за галузевим принципом. Органи самоорганізації населення – це єдині структури, які створені за територіальним принципом. І це те, що їх наближує до органів влади на місцях. Якщо подивитись, наприклад, Закон України «Про об'єднання громадян», то ми бачимо що він регламентує загальні принципи їх створення та діяльності, а все інше регламентується статутом. А він, в свою чергу, не повинен суперечити законодавству. І для цього ж є державна реєстрація. Тут же накручується величезне правове поле. І це витікає із того самого дуалізму.

Дивимось п. 8 ст. 14, де визначається певною мірою соціальна база, суб'єкти, категорії населення, на яких поширюється діяльність органів самоорганізації населення. Читаємо: «надавати допомогу громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям загиблих воїнів та військовослужбовців, малозабезпеченим та багатодітним сім'ям, а також самотнім громадянам, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування» і т.д. Тобто, ви бачите що це соціально послаблені верстви населення. Первинною функцією органів самоорганізації населення є допомога за місцем проживання, перш за все, соціально послабленим верствам населення. В цьому напрямку криза – це новий виклик. Вона розширює соціальну базу діяльності органів самоорганізації населення, бо є ще велика категорія безробітних, які втратили роботу. Я думаю, що одна із найважливіших функцій органів самоорганізації населення – це якраз психологічна, моральна допомога. Це допомога по створенню і забезпеченню діяльності цих вільних людей на користь цієї мікрогромади.

Я вже неодноразово приводив ці приклади. Є бабуся, яка не знає де себе діти, або безробітний. Є інша людина, яка не знає, де залишити дитину, і вона із великим задоволенням скористалась би цією послугою. Тут є лікар, а тут є хворий. Але один одного вони не знають. Є вчитель і є учень, якому можна надати послугу. Є людина, яка вміє ремонтувати взуття, але в неї немає того ларька, а є багато людей, яким треба відремонтувати взуття. І тут, звичайно, виникає самозайнятість населення, і мені здається, що особливо ця функція в умовах кризи особливо стає гострою. Людина тоді розуміє, що вона комусь потрібна, а це є головним, морально-психологічною основою, стрижень будь-якої людини, бути потрібною. Безробітні із контексту цього законопроекту випали. Але, якщо орган самоорганізації населення – це орган влади, то він має діяти в спосіб та в межах, визначених законом. Тобто, виходить, що на цю категорію їх діяльність вже не може поширюватися.

Ще я хочу сказати, що діяльність органів самоорганізації населення як елементу прямої демократії спрямована на Європу. Але поки ми засвоювали Європейську Хартію місцевого самоврядування, то вони створили протокол до Європейської Хартії, в якому значно поширюються можливості місцевого самоврядування. Вони прийняли низку документів про взаємодію органів, організацій громадянського суспільства і місцевої влади. В цьому напрямку мені здається, що в нашій законотворчості ми маємо, перш за все, врахувати ці європейські документи, а по-друге, безпосередньо посилатись на них, тим самим привертати увагу нашого суспільства до документів, в яких закріплені загальноєвропейські цінності.

Відносно типового положення органу самоорганізації населення. Воно є ще одним прикладом одержавлення, якщо це доручити Кабміну. Мені здається, що органам самоорганізації населення як представникам громадянського суспільства треба допомогти в правовому плані, але це повинно бути модельне положення і автором цього положення повинна бути Асоціація сприяння самоорганізації населення, а не Кабінет Міністрів. Тоді це буде дійсно допомога.

Тамара МУЗИКА,
голова органу самоорганізації
населення комітету мікрорайону
«Чубайвка» в місті Одесі (м. Одеса)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Добрий день!

Переді мною виступав експерт. Я практик і хочу Вам сказати, що ми всі маємо працювати і з міською владою, і з районною, а якщо потрібно, то і з Верховною Радою також. Тому що первинне наше завдання – це допомогти там жителям, які проживають на території нашої діяльності.

Я не дуже розбираюся в питаннях законодавства, але ми всі навчаємось. Щось ми встигаємо, щось робимо так, а щось не так. Те, що пропонується проводити одні загальні збори – це підходить, створення єдиного реєстру – це дуже добре. А ось у відношенні до старост, – тут важко. Ось ми зв'язані з сільськими районами. Прийду я і навіть знати не буду, що той староста має робити. Я вважаю так, що якщо є староста, то він повинен працювати окремо від органу самоорганізації населення. Є голова, є керівник – це нам знайомо. То під них Олексій Сергійович готував усі ці наробки. А тепер у нас з'явиться староста, а потім з'явиться пані староста, ще хтось і ще щось таке. Я вважаю, що цього не має бути.

На що має бути зроблено акцент? Акцент повинен бути на тому, щоб у нас були кошти. Де ми беремо кошти? В міській раді. Якщо ми у них беремо кошти, то в яку ми до них можемо стати опозицію? Ми повинні працювати, казати що вони зробили не так, що нам треба ще зробити, що ми повинні зробити самі, що нам може дати міська рада, і з ними працювати. Якщо ми з нею будемо весь час воювати, то деяким особам, з якими ми вже тут переговарили, навіть не дали ці кошти, ще й рахунок не відкрили. Тобто щось казначейство не доробило, там – сам орган самоорганізації населення, там – Асоціація, щось виконавча влада не доробила і ми ті кошти недополучили, хоча повинні були отримати. Я хотіла б щоб на наступний рік у нас було ще більше грошей, щоб ми могли людям ще більше допомогти. Наше діло витягнути все те, що можна витягнути, бо ми представляємо інтереси громади.

Відносно співпраці, то я вважаю що ми повинні працювати і з міліцією, і з пожежниками, і зі школами, і з лікарями і т.д. Все це ми повинні робити. Роботи дуже багато і її треба виконувати! Якщо у нас не буде коштів, то як ми будемо працювати? Вийдемо і будемо кричати? І що від цього буде? Ви казали про лікаря, який живе по сусідству. І що, я прийду до того лікаря, і скажу, щоб він лікував ту бабцю безплатно?

Треба нам не відокремлюватися, а треба нам співпрацювати. Нам треба підказувати, робити зауваження, десь попереджати, десь когось запрошувати на зустрічі, такі конференції, як ця, показувати ситуації. Може десь треба виходити на область, збиратися, може десь поїхати, запросити керівників органів влади тощо. А якщо ми будемо кричати, то нічого не буде. Благоустрій на нас, тротуари на нас, дорога на нас. А ви знаєте чого? Депутати-то пішли по партійних списках! І де той депутат? Я працюю вже 4 роки без депутата. Жодного немає! Десь місяці зо три тому з'явився депутат Олексій Гончаренко. Трошки ми з ним стали працювати. А то немає нікого! А чого він до мене прийде? В мене приватний сектор. Чи він заасфальтує доріжку коло дому де 160-200 квартир, чи мені треба всю вулицю заасфальтувати! То це йому не вигідно. Там він на виборах якщо яму залатає, то весь дім бачить, а мені треба зробити 1,5 км. дороги. То він від мене тікає! Тому я змушена співпрацювати з міською владою.

Тепер щодо голів органів самоорганізації населення. Керівник має жити на території діяльності органу самоорганізації. Бо в мене робочий день починається о 7 ранку – до мене починають бігти всі ті, хто не встиг на прийом. І так до 10 вечора!

Комітет повинен бути тільки зареєстрований, всі члени органу самоорганізації мають жити на відповідній території, при цьому вони мають бути на відповідній території не просто проживати, а бути зареєстрованими. Бо в людини може бути 25 будинків, а він десь там зареєстрований, десь живе і що я можу з ним зробити? Навіщо він мені такий? Тепер, при виборах вуличного комітету нужно обрати одного представника від 20 будинків. А якщо на ці будинки немає такої людини, яка вийде і буде мені допомогати, працювати? Нехай в одному місті ми змогли обрати одного представника від 50 будинків, а в іншому – 5 людей від 20 будинків. Для мене головне, щоб вони працювали!

Відносно матеріального забезпечення я вже казала. Якщо у нас така ситуація, що нам потрібно з ними співпрацювати, то ми будемо з ними працювати. Але ми повинні бути зубасті і розумні.

Тепер хочу сказати про наших Олексія Сергійовича Орловського та Андрія Семеновича Крупника. Дуже багато з нами працюють. Тяжко, але ми вчимося. Не все ми знаємо, оскільки ми тільки починаємо. Треба все випробовувати на практиці. Якщо на практиці не підходить, то змінювати. Всі ми повинні працювати так, щоб було корисно нашому населенню. Ми повинні працювати з тими, від кого ми можемо взяти щось. У одних ми можемо взяти науку, у інших практику, у когось гроші. Ось це і є наша задача.

Галина КУШНІРОВА,

*головний спеціаліст відділу
реформування місцевого
самоврядування Міністерства
регіонального розвитку та
будівництва України (м. Київ)*

МІСЦЕ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ ТА РЕФОРМИ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Доброго дня всім!

Справа в тому, що всі ми прагнемо увійти в Європу. Запровадження Європейських стандартів в усіх сферах життя нашого суспільства вимагає відповідних реформ в певних сферах. В тому числі, відбуваються реформи у сфері державного управління, місцевого самоврядування. Завжди місцеве самоврядування плідно співпрацює або намагається співпрацювати з органами самоорганізації населення. Європейська Хартія місцевого самоврядування заклала таку основу, закріпивши за громадянами право на участь в управлінні місцевими справами. Це визначило один з головних демократичних принципів врядування у всіх державах – членах Ради Європи.

Конституція України визначила місцеве самоврядування як право громади вирішувати питання місцевого значення. Пізніше був прийнятий Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Згодом була прийнята низка нормативних актів, які тим чи іншим чином регулюють діяльність органів самоорганізації населення. Останнім часом приділяється багато уваги, удосконаленню нормативно-правового забезпечення діяльності органів самоорганізації населення. Зокрема, йдеться про законопроект № 2108, в якому по новому трактується правовий статус органів самоорганізації населення. Там дуже багато нового. Ось і Асоціація теж розробила свою редакцію. Треба зауважити, що запропоновані зміни десь збігаються з проектами, які розробило Міністерство регіонального розвитку та будівництва. Йдеться про проекти Концепцій реформи місцевого самоврядування та реформи адміністративно-територіального устрою України, які пройшли попереднє погодження і зараз знаходяться на розгляді у Кабінеті Міністрів України.

Проектом концепції адміністративно-територіальної реформи, запропоновано утворювати органи самоорганізації населення у містах та поселеннях, що входять до складу громад і не є її адміністративним центром. Законопроект № 2108 передбачає створення органів самоорганізації населення в населеному пункті, якщо в ньому не створюється відповідна рада. Тобто ми бачимо, що десь позиції збігаються. В той же час, суперечливою є положення про введення посади сільського, сільського, районного у місті старости, який у відповідності

до ч. 1 ст. 8 законопроекту № 2108 обирається відповідно до закону «Про вибори депутатів місцевих рад» і входить до складу органів самоорганізації населення вищого рівня та за посадою входить до виконавчого комітету відповідної ради як заступник сільського, селищного голови, голови районної у місті ради.

Це дуже суперечлива позиція. Неприйнятним є визначення терміну «староста» в законопроекті. Там він визначається як посадова особа, яка одноосібно виконує функції, аналогічні тим, що надаються чи делегуються органам самоорганізації населення. Староста не може бути посадовою особою, яка одноособово виконує функції представницького органу, оскільки такий статус має орган самоорганізації населення. Одноосібність управління може призвести до диктатури з його боку. Треба дуже чітко це розуміти. Якщо староста працює на користь громади і разом із органами самоорганізації населення, він не може ухвалювати рішення одноособово. Тут треба доопрацьовувати редакцію.

По-друге, відповідно до проекту Концепції адміністративно-територіальної реформи, зі старостою поселення, які не є центром територіальної одиниці, виконавчий орган ради укладає контракт на надання публічних послуг, а орган самоорганізації населення може утворюватись і виконувати тільки дорадчі функції. Сподіваюсь, що всі присутні знайомі із проектами концепцій, які представлені на сайті нашого Міністерства. Там чітко прописано, які повноваження надаються старості. Тому тут треба зрозуміти, як мають взаємодіяти між собою ці два інститутами – староста та органи самоорганізації населення в такому поселенні. Чітко треба визначити принципи взаємовідносин старости та органу самоорганізації населення. Якщо орган самоорганізації населення утворюється при старості для виконання повноважень, які будуть надані старості, то тоді буде обмеженість юрисдикції ради, до якої відноситься дане поселення. Якщо орган самоорганізації населення утворюється при громаді, то він у своїй діяльності буде частково підконтрольний раді. Тому, я повторююсь, треба визначити взаємовідносини між старостою та органом самоорганізації населення. Треба також зауважити, що основні повноваження старости будуть визначені новою редакцією Закону України «Про місцеве самоврядування», яке вже розробляється у Міністерстві.

Третє, на що хочеться звернути увагу, так це на введення 3 управлінських типів (рівнів) органів самоорганізації населення із статусом юридичної особи. Треба чітко визначити різницю між управами та комітетами. Якщо це управа, то де її тлумачення в законодавстві, що вона має робити. Якщо це комітет, то повинен бути комітет. Треба дійти висновку, який термін треба використовувати і яка наповненість цього терміну. Щодо введення цих трьох рівнів, то тут є питання. Яким чином будуть коригуватись повноваження між рівнями, яка тут роль органів місцевого самоврядування? Тобто орган місцевого самоврядування буде передавати частину повноважень, але як вони будуть

коригуватись? Чи не буде потім якихось протиріч між ними? Чим відрізняється вуличний або квартальний комітет від сільського або селищного?

На мою думку, треба зафіксувати таке, що рішення вищих рівнів управління не може бути обов'язковим для нижчих рівнів управління. Наприклад, рішення мікрорайону не може бути обов'язковим для квартального комітету. Оскільки орган самоорганізації населення є формою безпосереднього самоврядування, яка реалізується шляхом безпосереднього вирішення проблем, як я побачила, в цих змінах закладена рівнева підпорядкованість, яка може призвести до конфліктів інтересів між рівнями.

Повноваження органів самоорганізації населення також визначені у даних змінах, але можливо, треба більш чітко прописати принцип взаємодії між органами самоорганізації населення та органами місцевого самоврядування. Наприклад, повноваження органів місцевого самоврядування можуть бути делеговані органам самоорганізації населення, якщо: є потреба у відповідних послугах, вироблені чіткі вимоги, встановлені критерії оцінки та успішності виконання даних повноважень органами самоорганізації населення, якщо органи самоорганізації населення спроможні виконувати ці повноваження.

Досить суперечливим є питання про можливість заснування органами самоорганізації населення вищого рівня установ та організацій зі статусом юридичної особи для здійснення господарської та іншої комерційної діяльності та управління ними майном. Діяльність таких організацій може створити передумови до певних зловживань. Треба передбачити систему контролю за їх діяльністю з боку органів самоорганізації населення, які є їх засновниками.

Одним із видів органів самоорганізації населення є житловий комітет. Всі ми знаємо що таке житлові комітети. Вони, в принципі, десь можуть отримувати прибуток, а прибуток має оподатковуватись. А якщо вони мають прибуток, то вони вже відносяться до іншої категорії. Треба, можливо, більш чітко прописати, чим відрізняються житлові комітети від господарських товариств і знайти рішення в цьому.

Проект змін до чинного закону відносить обов'язок органів місцевого самоврядування надавати органам самоорганізації населення в оперативне управління нежитлове приміщення у належному технічному стані. Ми розуміємо, що кількість комітетів мікрорайонів, житлових комплексів, тобто органів самоорганізації населення середнього рівня може бути необмеженою. Враховуючи обмеженість комунальних приміщень, треба тут поміркувати і, можливо, надати цій нормі рекомендаційний характер.

В цілому зазначимо, що ініціативу для написання та ухвалення нового проекту Закону «Про органи самоорганізації населення» Міністерство підтримує, але треба узгодити більш його з проектами Концепцій, які розробляються Мінрегіонбудом, а також новою редакцією Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

*Андрій РЕВА,
заступник Вінницького
міського голови, кандидат
юридичних наук (м. Вінниця)*

ВИКОРИСТАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Шановні колеги!

Я хотів би в першу чергу подякувати Олексію Сергійовичу та Андрію Семеновичу за ту подвижницьку роботу, яку вони роблять для розвитку органів самоорганізації населення. Я скажу відверто, що мало у нас в Україні таких людей, які не за страх, а за совість займаються вирішенням проблем, які турбують людей і від вирішення яких залежить якість життя наших громадян. Я скажу, що якби всі органи влади працювали, як ці люди, то у нас не було політичної чи економічної кризи. І саме головне, що ті ідеї, які ми з Вами тут обговорюємо, які народжуються, ми завжди пробуємо втілити в практичну діяльність. Багато із того, що ми з Вами тут чуємо і бачимо, підтверджується реальною, життєвою практикою, що це саме те, що потрібно органам влади для того, щоб люди дійсно жили краще.

Проблема, яка нас сьогодні тут зібрала, стосується удосконалення нормативно-правового регулювання статусу органів самоорганізації населення. Оскільки ми з вами матимемо нагоду, працюючи в секціях, обговорити практичні питання, в тому числі, і щодо змістовного наповнення нової редакції Закону «Про органи самоорганізації населення», тому я хотів би зазначити лише основні проблеми, які, на мій погляд, потребують загального обговорення.

Позиція 1. Закон буде працювати лише тоді, якщо він узгоджується з нормами тих законів, які вже прийняті. Інакше кажучи, якщо ми пишемо закон, ми повинні зробити так, щоб він максимально вписувався в те правове поле, яке вже існує. Це не гарантує нас від того, що не треба буде потім вносити якісь поправки в інші закони. Ми повинні максимально використати існуючі правові норми для їхнього розвитку і конкретизації.

Позиція 2. Коли ми говоримо про удосконалення, то мені здається, що нам треба відійти від процедурних моментів пов'язаних з тим, як реєструвати орган самоорганізації населення. І це важлива проблема, але вона вже пройдена, фактично система органів самоорганізації населення вже функціонує. Добра чи погана, але вона є. Напевно, нам треба подумати про те, як зробити так, щоб ця система була ще й ефективною. Тому основні зусилля нам потрібно направити туди. У зв'язку із цим декілька практичних моментів.

Питання перше. Воно пов'язано з процедурою створення органу самоорганізації населення. Я вважаю, що ми повинні відштовхуватись від

положення, яке є в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні». Це одна із форм місцевих ініціатив. Якщо така форма законом передбачена, то вона повинна бути прописана не в окремому законі, а там де передбачається Закон «Про місцеве самоврядування», – в статуті територіальної громади. Я прекрасно розумію, що на рівні села, селища до таких статутів справа дійде не скоро. Так давайте запишемо, що ініціатива про створення органу самоорганізації населення, реалізується в порядку місцевої ініціативи в порядку визначеному статутом територіальної громади, а в разі його відсутності використовується процедура, передбачена Законом «Про органи самоорганізації населення».

Друге питання. Я прочитав висновок Головного науково-експертного управління Верховної Ради. Йдеться, зокрема, про різночитання в понятті загальних зборів за місцем проживання та зборами громадян за місцем проживання. Як на мене, то тут дійсно існує різниця. Загальні збори передбачають наявність певного кворуму. Якщо ми говоримо про загальні збори на рівні будинків, то там має бути представлено більше 50% жителів. Коли ми зібрались 5-7 чоловік, то це збори громадян за місцем проживання. Так ініціативна група, яка виходить з ініціативою про створення органу самоорганізації населення, то вона повинна діяти на підставі рішення зборів громадян за місцем проживання. Її не треба регламентувати. Якщо ж вона буде регламентована, то нехай вона регламентується положенням про місцеві ініціативи. А якщо це стосується загальних зборів громадян за місцем проживання, то ця процедура, як передбачено законом, може здійснюватись або в порядку визначеному законом, або статутом територіальної громади. При цьому, пропоную розділити ще 2 поняття – загальні збори громадян за місцем проживання та конференцію, що теж викликає зауваження з боку Головного науково-експертного управління. Давайте проведемо таку лінію, що загальні збори громадян проводяться при утворенні будинкового та вуличного органів самоорганізації населення, а на інших рівнях – конференції. Тобто там, де ми фізично людей не зберемо, ми проводимо конференцію, а там де можемо, – проводимо загальні збори. Таким чином, ми зніmemo всі зауваження та різночитання.

Багато говорилося про старост. Взагалі, термін староста у нас не сприймається серед населення. Як правило, староста розуміється як представник окупаційної влади. Давайте виходити із дуже простої практики: чим менше начальства, тим краще. Я пропоную вирішити це питання так, На щастя, на рівні сільських та селищних рад у нас немає виборів по партійних списках, у нас є вибори за мажоритарною виборчою системою. Якщо, наприклад, у Вінницькій області до території сільської ради входить 2-3 села (іноді 4-5), то депутати в них обираються за мажоритарними округами. В цьому селі 3 депутати, в цьому 5 і т.д. Вони складають єдину раду. Ось Вам і орган самоорганізації. Депутати обрані за Законом «Про вибори депутатів місцевих рад». Вони обирають зі свого складу керівника депутатської групи. От Вам і староста. І знімаємо усі питання з його статусом, з його правами, його

обов'язками. Тобто депутати, які обрані жителями, де немає сільської ради, за просто виконують функції органів самоорганізації населення.

І ще одне. Якщо ми говоримо про будинковий комітет, а в будинку є ОСББ, то чим повинен займатись такий орган самоорганізації населення? Чи є необхідність створювати ще один орган? Тому, я до цього веду: якщо ми хочемо, щоб система функціонувала, то вона повинна бути зав'язана на інші закони. Ми повинні використовувати усі можливості, які законодавством надані для того, щоб ув'язати усе в єдину систему.

Тому, я вважаю, що чим менше начальства, то тим краще!

Андрій КРУПНИК,
заступник голови Всеукраїнської
громадської організації «Асоціація
сприяння самоорганізації населення»,
доцент кафедри державного управління
і місцевого самоврядування ОРІДУ
НАДУ при Президентові України,
(м. Одеса), кандидат політичних наук

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

У своїй доповіді Олексій Орловський досить чітко окреслив ситуацію, яка склалася в Україні у сфері самоорганізації. Дійсно, хворобливе законодавство гальмує процеси створення та діяльності органів самоорганізації населення на загальнодержавному рівні.

На локальному рівні боязнь власної тіні і небажання випустити «джина з бутілки» заважає багатьом місцевим радам створювати належні умови для розвитку органів самоорганізації як своїх партнерів.

А ще й конформізм, пристосовництво, неосвіченість значної маси людей, які скоріше будуть критикувати владу замість того, щоб зорганізуватися у захисті та реалізації своїх прав.

Усе це дійсно має місце. І ми знаємо про це не з чуток, а у тому числі завдяки постійному спілкуванню з громадським активом на місцях та спеціальним дослідженням. Матеріали минулого такого дослідження ви отримали у вигляді брошури. Дані наступного дослідження по п'яти містах України ми завершуємо обробляти і скоро видамо аналітичний звіт.

Наведу лише аналіз відповідей майже 400 громадських експертів, серед яких були керівники громадських організацій та органів самоорганізації населення, на одне запитання: «Якою мірою Ви задоволені співпрацею з органами місцевого самоврядування?».

Так от, однозначно задоволені і швидше задоволені цією співпрацею лише 2,4% громадських експертів Запоріжжя, 18,8% – Кіровограда, 31,0% – Житомира, 37,5% – Полтави і 41,1% – Сум. Дивіться, яка різниця по країні!

Дійсно, в умовах майже повного ігнорування місцевою владою ініціативи громадськості дуже нелегко знаходити тих ентузіастів, хто би згодився свій вільний час, свої нерви і сили витратити на подолання численних негараздів та налагодження в своїх громадах нормального життя.

Тому на тлі загального зменшення громадської активності населення заслуговують на особливу підтримку нові ініціативи наших колег–соратників по руху самоорганізації з Кіровограда («Творче об'єднання розвитку особис-

тості» на чолі з Олексієм Хмарою), Херсона («Школа Розвитку Громади» на чолі з Ларисою Щепоткіною), Миколаєва (обласний осередок Всеукраїнської Асоціації самоорганізації на чолі з Михайлом Золотухіним) та інші, які не зупиняються на досягненнях та шукають усе нові шляхи розвитку самоорганізації.

У цьому контексті не можу оминати увагою і те, що нам вдається зробити останнім часом в Одесі.

По-перше, набуває подальшого розвитку процес структурного вбудовування руху самоорганізації у систему місцевого самоврядування. У місті діє затверджена рішенням Одеської міської ради у грудні 2007 року міська «Програма розвитку органів самоорганізації населення в м. Одесі на 2008-2011 роки», до якої нещодавно радою внесено зміни стосовно часткового перерозподілу виділених на її реалізацію у 2008 році 762 774 грн. Оскільки приблизно половину цієї суми не встигли реалізувати 20 зареєстрованих у місті органів самоорганізації населення, 420 тисяч гривень вирішено направити на ремонт приміщень та реконструкцію водогону у чотирьох органах самоорганізації населення. Сподіваємося, що у наступному році, попри економічну кризу, реалізацію цієї Програми буде продовжено. Тим більше, що міська Асоціація органів самоорганізації разом з організацією «Лицем до лица» здійснюватиме моніторинг виконання цієї Програми.

По-друге, продовжено створення нормативно-методичної бази діяльності органів самоорганізації населення на локальному рівні. Зокрема, нами розроблено та ухвалено четвертою міською конференцією органів самоорганізації проект Типового регламенту органу самоорганізації населення (усі учасники отримали його в матеріалах конференції). Цей організаційно-правовий документ сприятиме не тільки удосконаленню роботи органів самоорганізації населення, а й покращенню їхньої співпраці з органами міського самоврядування. Крім того, конференцією ухвалено і надано на розгляд міськради проект поправок до чинного Регламенту Одеської міської ради, які передбачають більш активне включення органів самоорганізації населення у вирішення життєвих проблем мешканців міста.

По-третє, не можу не згадати і про механізм соціального замовлення, який вже сьомий рік успішно діє в нашому місті. Ми з нетерпінням чекаємо наступної сесії Одеської міської ради, на яку буде винесено розроблений нами та ухвалений міськвиконкомом проект Програми розв'язання пріоритетних проблем міста Одеси з використанням механізму соціального замовлення у 2009 році, на реалізацію якої планується виділити 550 тисяч гривень. А також запропоновано цілий комплекс поправок до чинного Положення про соціальне замовлення у місті Одесі, спрямованих на удосконалення цієї соціальної технології з урахуванням досвіду її використання в Одесі та в інших містах України. Ми сподіваємося, що у наступному році ще збільшиться активність органів самоорганізації населення у конкурсній боротьбі за реалізацію власних проектів за рахунок коштів цієї Програми. В цьому році свої проекти

реалізували два органи самоорганізації населення - переможці конкурсу: «Южний В, Г, Д» та «Жеваховський».

По-четверте, найважливішою умовою нарощування сил вже діючих органів самоорганізації та мотивації активістів до створення нових органів є навчання та підвищення кваліфікації громадських лідерів. Цьому питанню організація «Лицем до лица» і Одеський суспільний інститут соціальних технологій намагаються приділяти постійну увагу. Зокрема, за звітний період проведено близько 20 семінарів-тренінгів по основних питаннях створення та життєдіяльності органів самоорганізації населення. Цьому допомагають і нормативно-методичні матеріали, які у вигляді брошур ми намагаємося регулярно видавати і безкоштовно забезпечувати активістів руху.

І, нарешті, останнє. Дуже важливим інструментом розвитку системи самоорганізації є комунікація – як всередині руху, між органами самоорганізації населення та їхніми підрозділами, так і зовнішні зв'язки – з населенням та з органами місцевої влади – управліннями, депутатськими комісіями, районними адміністраціями, нашими колегами в інших містах країни. У цьому нам допомагають наша газета «Сусідський вісник», яка вже протягом чотирьох років продовжує виходити 10-тисячним тиражем і розповсюджується в Одесі та за її межами, а також новостворений сайт Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення: www.samoorg.ua.

Крім того, регулярні зустрічі, спілкування між собою членів Координаційної ради міської асоціації самоорганізації, а також налагодження регулярного спілкування керівників органів самоорганізації населення зі своїм активом і з мешканцями підвідомчих територій, у тому числі на щорічних загальних зборах забезпечує необхідний рівень відкритості і довіри.

Наталья МИШИНА,
доцент кафедры конституционного
права Одесской национальной
юридической академии, кандидат
юридических наук (г. Одесса)

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОПЫТА ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН В ПРОЦЕССЕ РЕФОРМИРОВАНИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ДЛЯ ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ

Хотелось бы в свете обсуждения проекта Закона «Об органах самоорганизации населения» остановиться не на мелких моментах, а на нескольких моментах, которые являются концептуальными.

Во-первых, сегодня много уже было сказано о необходимости согласования проекта с другими нормативно-правовыми актами, которые действуют в государстве. Я, как ученый, отношусь к вопросу согласования достаточно скептически. Я считаю, что невозможно сделать идеальный законопроект, который согласовывался бы со всеми нормативными актами. Тем более, что это навряд ли возможно у нас. Возвращаясь к тому, что ядро законодательства – это Конституция Украины, мы видим, что Конституция сама полна противоречий. Например, в Конституции четко прослеживается принцип народовластия. Если этот принцип, который закреплён в первых статьях Конституции, применять к разделам, которые идут далее, в частности к разделу XI «Местное самоуправление», мы увидим, что в самом тексте Конституции Украины заложено противоречие. Согласно принципу народовластия единственным источником власти является народ. Тогда не понятна ситуация, почему местный совет должен разрешать либо не разрешать создание органа самоорганизации населения. Почему местный совет должен давать или не давать согласие на делегирование полномочий? Ведь опять же, если есть мнение народа, что лучше та или иная функция будет выполняться органом самоорганизации населения, чем местным советом, то местный совет должен просто с этим согласиться.

Еще один момент, на который следует обратить внимание, это то, что Конституция у нас гарантирует местное самоуправление. Две ветви публичной власти (и власть государственная, и органы местного самоуправления) должны каждый по-своему взаимодействовать с органами самоорганизации населения. Что мы видим на сегодняшний день? Государственная власть, по моему мнению, гораздо больше озабочена ситуацией с органами самоорганизации населения, чем органы местного самоуправления. И, по-моему, это необходимо использовать. Что я имею в виду. Опять же, тут уже много было сказано об уставах территориальных громад, различных положениях, регламентах, и т.д. В основном предполагается, что эти документы будут приниматься на местном уровне. Это международная практика. Это практика

старых устойчивых демократий. И там она действительно работает. Будет ли она работать у нас? По-моему, в большинстве случаев – нет. Поэтому у нас нужно как можно большее количество вопросов, которые касаются принципиальных моментов создания, функционирования органов самоорганизации населения, необходимо урегулировать именно в законе. А моменты, в которых должна учитываться местная специфика, местные особенности – необходимо отдать для урегулирования местным советам. Потому что на сегодняшний день, если местный совет не заинтересован в органах самоорганизации населения, то их в населенном пункте не будет. Если он заинтересован в наличии органов самоорганизации населения, которые будут ему подчиняться, то будут только такие органы самоорганизации населения. В связи с этим мне понравилось предложение о том, что Кабинету Министров Украины поручено разработать достаточно большой пакет типовых документов.

Но, мне кажется, что и закон должен быть насыщеннее. Однако все должно иметь свои рамки. Если в законе будет урегулировано совершенно все, то это приведет к тому, что органы самоорганизации населения будут создаваться, но они будут очень огосударствлены. Поэтому нужно принципиально решить вопрос: что мы регулируем в Законе? То, без чего невозможно, в случае если местный совет будет оказывать противодействие, создать орган самоорганизации населения. А все остальное должно регулироваться на местном уровне. По моему мнению, нужно урегулировать вопросы создания, регистрации, отчетности, материальной и финансовой основы для деятельности органов самоорганизации населения. А то, что касается внутренней организации работы органа самоорганизации населения, распределения функций между его членами и т.п., эти вопросы и сам орган самоорганизации населения сможет организовать. Если местный совет захочет, он окажет методическую или другую помощь, привлечёт экспертов, разработает программу содействия развитию органов самоорганизации населения и т.д.

Что еще является дополнительным плюсом, так это то, что государство имеет гораздо больше и финансовых, и материально-технических возможностей, может привлечь специалистов действительно высочайшего уровня.

Хочу сказать, что международный опыт регулирования органами местного самоуправления статуса органов самоорганизации населения я бы условно разделила на 2 группы. Что-то похожее на сегодняшнюю ситуацию в Украине сегодня наблюдается и в России, и в других постсоветских странах. Но от этого начинают отходить, поскольку местами дело доходит до смешного. Так, в 2008 году, в Российской Федерации, чтобы в кандидатской диссертации можно было дать адекватную оценку нормативному регулированию статуса данных структур, автору диссертации пришлось изучать местные документы каждого субъекта федерации.

В этом отношении мне больше нравится опыт государств, так называемой, старой демократии. Хотя в Украине данный опыт использовать сложно. Что

делают там? Там стараются не изобретать велосипед под органы самоорганизации. То есть, там не стараются писать под них специальный порядок регистрации, порядок ведения какой-то документации, специально статус локальных актов не оговаривают и т.д. Их привязывают к чему-то конкретному. Например, в Великобритании прописано, что органы самоорганизации, если хотят осуществлять определенную деятельность, можно создать в форме траста, в виде общества с ограниченной ответственностью, либо в какой-то другой форме. Это формы, которые уже обкатаны. Если там есть какие-то острые углы, их уже устранили за те десятилетия, которые существуют эти структуры.

Еще один момент по поводу сельского старосты. Насколько я поняла из проекта закона № 2108, это скорее не орган самоорганизации, а орган местного самоуправления. И не прозвучало еще сегодня, что это позитивный шаг. Поскольку местное самоуправление в Украине строится достаточно унифицировано. И понятно, что оно в селе не должно быть таким же, как в миллионном городе. Я увидела в сельском старосте наемного управляющего, клерка, менеджера. Фактически мы хотим внедрить модель «совет – менеджер», когда совет нанимает специалиста в сфере управления и этот специалист занимается выполнением поручений, которые ему дает местный совет. В связи с этим, мне кажется, не стоит изобретать что-то новое для Украины, когда эта модель существует около 100 лет, например, в США. Около 20-30 лет тому назад ее начали внедрять в Европе, и она показала свою эффективность. Поэтому, я предлагаю не обсуждать эту проблему сейчас, а изучить соответствующую практику.

И еще один момент, касающийся создания органов самоорганизации населения, а именно перечня документов, которые предоставляются при регистрации на общих собраниях или конференциях. Кто у нас имеет право на территориальную самоорганизацию? Это только граждане Украины или это все члены территориальной громады. Не хотелось бы ограничить права иностранцев и лиц без гражданства, поскольку если у этих людей бизнес или серьезные планы, связанные с Украиной, то они действительно могут много сделать для улучшения среды своего проживания. Думаю, что не стоит их ограничивать в этом праве. Поэтому следует пересмотреть перечень документов, которые предоставляются при регистрации на общих собраниях, поскольку сейчас указаны документы, которые могут быть только у граждан Украины. И еще один технический момент. В законе идет речь о жителях. Они должны постоянно проживать или временно? Здесь также необходимо уточнить, чтобы потом не возникало проблем.

В целом скажу, что законопроект при нынешней ситуации произвел на меня большое впечатление, он кажется революционным. Это огромный шаг вперед по сравнению с тем, что было.

Леонид ШТЕКЕЛЬ,
главный редактор газеты
“ODESSA-DAILY”, (г. Одесса)

ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПОЛНОМОЧИЙ ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ

Уважаемые дамы и господа!

В начале моего выступления хочу сослаться на два выступления господина Ревы и госпожи Мишиной. Господин Рева сказал, что нужно использовать то законодательство, которое у нас есть. Я с ними согласен, но есть одно «но»! Понимаете, наше законодательство, на самом деле, напоминает большой айсберг. Потому, что тем, кто непосредственно сталкивается с законодательством, хорошо известно, что действуем мы не благодаря закону, а вопреки действующим законам. На самом деле то, что декларируется, и все что делается, диаметрально расходится. Это касается абсолютно всех сфер нашей жизни.

Я приведу простой пример. Есть закон «О налогообложении». Вроде бы понятно, согласно этому закону люди облагаются налогами. Однако для тех, кто занимается бизнесом, хорошо известно, что, например, субъекты предпринимательской деятельности облагаются не этим законом, а ставкой минимальной заработной платы. Потому что как только меняется ставка заработной платы, соответственно, люди платят больше в пенсионный и соцстрах. Эти суммы значительно превосходят суммы, которые установлены в указанном законе о налогообложении предпринимательской деятельности. Это не случайность, – это система! Система наша заключается в том, что у нас действуют не законы, а совершенно другие подзаконные акты. Поэтому надо прекрасно понимать, что наше законодательство, если мы действительно хотим его менять, то мы должны понимать, какие реально силы действуют. Это первое, на что я хотел бы обратить внимание.

Второе. Мы являемся унитарной страной. Это означает, что на сегодняшний день реальные полномочия регионов очень слабые. Все решается только центральной властью. И в этой ситуации любые действия снизу обречены на неудачу. Это ситуация тупиковая. Вот, госпожа Мишина говорит о том, что государственная власть поддерживает органы самоорганизации населения. Естественно. Я хочу Вам напомнить историю нашей страны. А история заключается в том, что центральная власть уничтожила региональное самоуправление, уничтожила, опираясь на крупные города. Согласно Конституционному договору, была ликвидирована региональная власть. Впоследствии это было закреплено в Конституции Украины. Затем, уже сейчас, президент Ющенко попытался уничтожить местное самоуправление,

изменив Закон «О местном самоуправлении в Украине». Ну, не удалось. Но сейчас возможен вариант, что центральная власть для того, чтобы ликвидировать последние остатки местного самоуправления, которые были даны последним для того, чтобы бороться с региональной властью еще во времена Конституционного договора, теперь постарается использовать органы самоорганизации населения для того, чтобы создать противовес местному самоуправлению. Вполне возможно. Задача заключается в одном: все органы власти стремятся к одному – получить максимум полномочий. Это очень важный вопрос. Потому что в нашей Конституции не сделано то, что должно быть сделано изначально: у нас не распределено, кто за что отвечает. Все отвечают за всё. Все борются за то, чтобы эти полномочия получить, поскольку полномочия – это власть, власть – это деньги, власть – это собственность. Это та основа, на которой происходят многие процессы, в т.ч. связанные с органами самоорганизации населения.

Теперь я хотел бы остановиться непосредственно на роли органов самоорганизации населения. В нашей стране действует система, сложившаяся еще с советского времени в очень многих сферах жизни. В том числе, местные советы нашей страны организованы по принципу советов времен товарища Ленина. Они являются не столько органами представительной власти, сколько органами исполнительной власти. Хотя сейчас они, вроде, лишены функции исполнительной власти, но в реальной жизни они выполняют ее. В Одессе, в частности, каждый депутат горсовета получил возможность распределять самостоятельно определенную сумму бюджетных средств на выполнение своих депутатских функций. Это грубейшее нарушение распределения полномочий. Почему это очень важно? Тем самым уничтожается возможность наличия оппозиции. Потому что депутаты городского совета напрямую зависят от руководства исполнительной власти, т.е. они не являются выразителями интересов тех, кто их избирал. Они всего лишь механизм исполнительной власти.

Почему я это говорю, когда говорю об органах самоорганизации населения? Если органы самоорганизации населения будут являться неизвестно чем, как они сейчас есть, т.е. сочетать в себе и исполнительную и представительную власть, то на самом деле они будут ничем! Почему? Исполнительная власть предусматривает создание иерархии интересов. У любого чиновника должна быть перспектива роста. Если у чиновника нет перспективы роста, то, соответственно, он работать не будет. Почему в Советском Союзе человек стремился вверх, стремился максимально «засветиться»? Чтобы подняться выше и выше. У него был стимул. У нынешнего чиновника этого стимула нет! Но даже самые слабые стимулы у органов самоорганизации населения напрочь отсутствуют. То есть, совершенно очевидно, что ни один из председателей органов самоорганизации населения даже в райадминистрацию не пойдет. Стимула для того, чтобы ему расти как чиновнику, у него нет и быть не может.

Теперь с точки зрения представительной власти, председатель органа самоорганизации населения должен защищать интересы тех людей, кого он представляет. Но если он одновременно «встраивается» в структуру исполнительной власти, то каким образом он может защищать интересы людей? Ведь на самом деле на сегодняшний день происходит столкновение институтов власти и человека. Мы живем в стране, где органы власти обладают недоверием примерно 80% людей. А 20% или верят или колеблются. Это в лучшем случае. При таком тотальном недоверии к власти, органы самоорганизации населения должны быть независимы от власти. Но если они являются и тем, и другим, то ни о какой независимости говорить не приходится.

Совершенно очевидно, что никакой достаточно самостоятельный человек в органы самоорганизации населения не пойдет. Или это будет крайний случай. Потому что он не может себя считать чиновником. А если он таковым не является, то он не может работать в органе самоорганизации населения. Потому что орган самоорганизации населения подчинен чиновнику. И все кто себя ведут не как чиновники, например, в Одессе, на их голову сыплются не очень приятные шишки. Это не случайность – это закономерность. Если эти структуры будут неизменны, то закон об органах самоорганизации населения – это очередная фикция. Когда в обществе острейшее недоверие к институтам власти, подобная ситуация парализует гражданское общество в принципе. Когда у человека отсутствует возможность высказать свое недовольство, то у него накапливается зло ко всему. Подобная структура означает неизбежный взрыв, неизбежную агрессию.

Я обращаю внимание на следующее. Я считаю, что должно было четко отделено понятие органа самоорганизации населения и исполнительной власти. Орган самоорганизации населения должен быть исключительно представителем людей. Здесь возникает серьезная проблема: люди обязаны за это платить. Люди должны иметь возможность собирать деньги и оплатить работу тех, кто их представляет. В законе должна быть возможность, чтобы люди собирали деньги и оплачивали работу своего органа самоорганизации.

Я считаю, что нам нужно четко разделить две сферы деятельности. Вот сейчас у нас возникает ситуация, что органы самоорганизации населения занимаются вопросами ЖКХ. ЖКХ забирает львиную долю времени его работы. Здесь была правильная позиция относительно ОСМД. Но законодательство об ОСМД – это чисто экономическое законодательство. Кроме всего, многие дома не решаются перейти в статус ОСМД. Необходимо разделить полномочия органов самоорганизации населения, работающих в жилищно-коммунальной сфере, и работающих по другим вопросам.

Я понимаю ту мысль, которая кроется в зарегистрированном законопроекте – закрепление вертикали власти. Это худшая система управления. До тех пор, пока не будут разделены полномочия государства и сфера непосредственной демократии, мы не решим ни одной проблемы.

*Михаил ЗОЛОТУХИН,
заместитель председателя
Всеукраинской общественной
организации «Ассоциация содействия
самоорганизации населения»,
председатель Фонда развития города
Николаева, депутат Николаевского
городского совета (г. Николаев)*

ОПЫТ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ ГОРОДА НИКОЛАЕВА

Николаев имеет свой не самый уникальный опыт работы с органами самоорганизации населения. И все наши основные беды связаны с пониманием или, вернее, непониманием того, что из себя представляют органы самоорганизации населения.

В апреле 2007 года в Николаеве была принята городская программа развития органов самоорганизации населения. Альтернативный вариант данной программы предлагали Фонд развития города Николаева и Николаевская областная организация Ассоциации. К сожалению, к нашему мнению тогда не прислушались.

В принятой Программе упор был сделан на то, что органы самоорганизации населения – это органы власти. По этой программе предполагалось создать городскую Ассоциацию органов самоорганизации населения, было заложено вертикальное подчинение органов самоорганизации населения и т.д. В частности, было определено, что органы самоорганизации населения, грубо говоря, работают «на подхвате» у управления социальной защиты и управления ЖКХ. Я спросил у разработчиков программы, что такое орган самоорганизации населения? Они сказали, что это учреждение. Исходя из этого подхода, была идея создать партийную вертикаль большинства городского совета для внедрения партийной политики на самом низовом уровне. Неясность в законе привела вот к таким последствиям. Я же всегда считал, что орган самоорганизации населения – это институция гражданского общества. Я доказывал, что органы самоорганизации населения создаются для представительства и защиты прав и интересов жителей данной территории. А раз так, то партийные органы не могут указывать, что и кому делать.

И глядя на проект закона, мне очень понравился именно тот посыл, что орган самоорганизации населения – это институция гражданского общества. Она не создана для того, чтобы ею командовали органы власти. Не нужно ориентироваться только на бюджетное финансирование. У органа самоорганизации населения есть семь источников материально-технического обеспечения, из которых лишь один – это бюджетное финансирование.

Что произошло в Николаеве на практике? Сейчас 20 декабря 2008 года. Программа была принята в апреле прошлого года. В 2007 и 2008 годах программой было выделено по 300 тис. грн. на ее реализацию. Предполагалось, что финансировать будут органы самоорганизации населения по типу конкурса, суть которого так и не была определена из-за отсутствия политической воли. Множество «политических воль» привело к тому, что органы самоорганизации населения не получают ни копейки на свою деятельность уже два года подряд. Два года подряд вся деятельность была реализована теми органами самоорганизации населения, которые действовали как организация гражданского общества и участвовали в конкурсах грантов, объявляемых Фондом развития города Николаева. Мы разработали концепцию, согласно которой органы самоорганизации населения должны получить поддержку на их деятельности через участие в конкурсах проектов.

Фонд развития города Николаева уже на протяжении трёх лет проводит конкурс проектов для разных форм самоорганизации населения. И что мы видим? Что органы самоорганизации населения являются, скорее, аутсайдерами, чем лидерами этого процесса. Их изначальная ориентация на то, что они активны и зубасты, а раз зубасты, то могут выгрызать деньги с городского бюджета. Они ориентированы на то, что у них есть департамент органов самоорганизации населения, ассоциация, которая должна их поить, кормить и воспитывать и т.д. Никто из них не хотел подумать, что они могут участвовать в конкурсах проектов, вести свою финансово-хозяйственную деятельность, а также то, что самый важный источник их поддержки – взносы и добровольное самообложение жителей.

Я думаю, что принятие проекта закона, предложенного Ассоциацией, жизненно необходимо хотя бы для того, чтобы определиться с понятиями, особенно с такими, как микрогромады, староста и другими. По институту старосты может быть недопонимание. Органы самоорганизации населения наиболее эффективны там, где есть наиболее острые проблемы, до которых у власти не дошли руки. А это, прежде всего, уровень сёл. Институт старосты как раз поможет усилить органы самоорганизации населения. Конечно, нельзя сказать, что принятие закона автоматически приведёт к решению всех проблем. Главное, чтобы сами жители стали не только активными, но и разумными.

И ещё один такой важный момент, как полномочия органов самоорганизации населения. В Николаеве органы самоорганизации населения, которые были зарегистрированы в прошлом созыве, в этом не прошли перерегистрацию. За два последних года мы получили полную деградацию органов самоорганизации населения. Если ранее они принимали участие в бюджетном процессе, формировании планов социально-экономического развития и т.д., то сейчас действуют такие органы самоорганизации населения, которые не в состоянии получить даже финансирование из городского бюджета. При этом они не хотят учиться, хотя мы проводили большое количество разнообразных школ. Их посетило только процентов 20 потенциальных участников, которых мы активно приглашали.

Андрей СИДОРЕНКО,
*председатель органа самоорганизации
населения комитета микрорайона
«Жеваховский» в городе Одессе
(г. Одесса)*

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ В ГОРОДЕ ОДЕССЕ

Одесса всегда была положительным примером с точки зрения развития органов самоорганизации населения. Я же сейчас хочу сказать о том, как наш город развивается в данном вопросе сейчас. А вот на сколько этот опыт является положительным или нет, решать вам.

Система самоорганизации населения создавалась с целью возрождения социальной инициативы местной громады, объединения ее усилий для решения местных социально-экономических проблем, соблюдения норм морали, воспитания подрастающего поколения, создания и развития социальной инфраструктуры микрорайонов в результате взаимодействия населения и органов местного самоуправления. Одним из важнейших приоритетов системы самоорганизации, ее фундаментом является общественный контроль, который должен был стимулировать работу органов местного самоуправления, направленную на решение вышеперечисленных вопросов. Т.е. в полной мере раскрыть систему народовластия и торжества демократии, предусмотренных Конституцией и Законами Украины.

Этот процесс построения гражданского общества стал неожиданным для городской власти. Для нее стало открытием, что из молчаливого потребителя общественных благ, каким до сих пор власть считала нас, мы превратились в творцов программ социально-экономического развития своих микрорайонов, защитников окружающей среды, активных членов громады.

Любое проявление инициативы, исходящее не из коридоров власти, в нашем мире воспринимается как ересь. Ересью считаются наши проекты по благоустройству микрорайонов с привлечением средств городского бюджета, законное желание представлять интересы громады на заседаниях постоянных комиссий и исполнительного комитета, на сессиях городского совета.

Вся система самоорганизации зарождалась на базе комитетов самоуправления, которые работали как общественные организации. С появлением Закона Украины «Об органах самоорганизации населения» открылись новые возможности у местной территориальной громады, однако старый кадровый состав, перешедший в новые условия деятельности, перенес устаревший стиль работы, клиентские отношения и, к сожалению, совковое чиновничество.

Как же ко всему этому отнеслись представители органов местного самоуправления? Вы думаете, они создали достойные условия, помогли окрепнуть новой демократической системе самоорганизации? Нет. Было

принято решение срочно заформализовать движение на корню, пока внутри него не прошли естественные кадровые изменения, которые позволили бы замечательной теории самоорганизации воплотиться в жизнь и укорениться на одесской земле.

Точно так же, как в Одессе создана правильная теория самоорганизации населения, здесь же появилось и первое Управление по взаимодействию с органами самоорганизации населения Одесского городского совета. Только понятие «взаимодействие» быстро исчезло из функциональных обязанностей этой структуры и осталось лишь «управление». Причем с большой буквы.

И вот уже по указанию Управления «ручные» руководители органов самоорганизации населения маршируют на городскую площадь в поддержку всего и вся исходящего из горсовета, не имея собственного мнения и забыв интересы тех, кого они обязаны представлять. Подписываются благодарственные письма в поддержку проектов, например, принятия генплана стратегического развития города, отвергнутого большинством равнодушной одесской громады, что привело к неуважительному отношению одесситов к самому институту самоорганизации населения. Или находятся штрейкбрехеры среди руководителей органов самоорганизации населения, готовые принять участие в перераспределении, устроенном Управлением и постоянной депутатской комиссией, общих и равных для всех органов самоорганизации населения бюджетных средств. Использование админресурса при смене неугодного администрации руководителя органа самоорганизации населения. Вот результат непродолжительной деятельности Одесского управления по взаимодействию с органами самоорганизации населения.

Как видите, создание этого Управления является негативным и неприемлемым опытом для системы самоорганизации населения, и мы предостерегаем вас от соблазна создать в своих городах подобные управленческие надстройки и призываем всячески препятствовать самой идее создания подобных управлений.

Согласно первоначальной идее, органы самоорганизации должны быть представительским органом и взаимодействовать с органами местного самоуправления, координируя свою деятельность через местный ресурсный центр (ассоциацию), каким в Одессе долгие годы является общественная организация «Лицом к лицу». Так же работает Винницкая городская ассоциация органов самоорганизации, и, возможно, другие, о которых мы сегодня еще услышим.

В связи с вышеизложенным прошу внести в Резолюцию Всеукраинской конференции самоорганизации населения пункт о необходимости внесения законодательных изменений о недопустимости создания Управлений городских советов по работе с органами самоорганизации населения, с тем, чтобы исключить саму возможность управления инициативой территориальной громады.

Сергей САХАНЕНКО,
профессор кафедры государственного
управления и местного самоуправления
Одесского регионального института
НАГУ при Президенте Украины,
доктор наук государственного
управления (г. Одесса)

СОГЛАСОВАНИЕ ПРОЕКТА ЗАКОНА С ЕВРОПЕЙСКИМИ СТАНДАРТАМИ В СФЕРЕ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

Наша дискуссия свидетельствует о том, что в функционировании органов самоорганизации населения, как и всего института местного самоуправления, частью которого есть органы самоорганизации населения, существует масса сбоев, масса проблем, и эти проблемы обусловлены множеством причин, как субъективных, так и объективных, как глубинных так и поверхностных. К таким базовым причинам я бы отнёс уровень политической культуры наших граждан, которые не умеют или не желают, не готовы во многом самоорганизоваться и самоорганизовать других людей. И это не исправишь даже за десятилетие.

К причинам менее глубинным я бы отнёс не очень высокий уровень достатка каждого отдельного гражданина Украины и страны в целом. По западным оценкам, демократия в стране (а ведь самоорганизация – это и есть демократия) возможна лишь тогда, когда средняя зарплата гражданина составляет не менее 200 долларов. Видимо, таковой она у нас не является.

Поверхностная причина сбоев – это неадекватное нормативное регулирование, функционирование органов самоорганизации населения и системы местного самоуправления.

Прежде, чем сказать несколько слов о законопроекте, я несколько отвлеченно, но хочу озвучить следующую позицию. Когда мы занимаемся нормативно-правовым регулированием любого общественного явления, перед нами стоят две альтернативы: «разрешено то, что разрешено» и «разрешено то, что не запрещено». Если мы возьмём статью 19 Конституции Украины, то мы там увидим, что органы, должностные лица, публичной власти, т.е. государственной власти и органов местного самоуправления должны действовать в порядке и в способ, определённый в законе. Здесь действует принцип «разрешено то, что разрешено». Поэтому, усовершенствуя Закон, расширяя его объём за счёт этого, мы, фактически, действуя в рамках этого алгоритма, позволяем расширять степень его свободы. Но на сегодняшний день данная часть Конституции, к счастью органов самоорганизации и местного самоуправления, уже не действует. В 1997 г. Европейская Хартия

местного самоуправления была ратифицирована Верховной Радой Украины и является частью нашего внутреннего законодательства.

В Европейской Хартии сказано, что местное самоуправление как публичный институт, действует по принципу «разрешено то, что не запрещено». Следовательно, если мы занимаемся правотворчеством, то мы по сути уже ограничиваем эту конституцию. В разных парадигмах и закон по разному «играет». При первой парадигме правового регулирования Закон позволяет максимально свободно действовать, а при второй парадигме закон ограничивает функционирование того или иного института. А у нас уже в части местного самоуправления – вторая парадигма. Для государственной власти так осталось: «разрешено то, что разрешено».

Как же в таком случае должно регулироваться местное самоуправление? Видимо, это «живое» творчество масс. Многие вопросы должны регулироваться самим органом самоорганизации населения, и никак это в единый закон не вместишь. Да, многие в связи с этим будут ошибаться, но в результате этого поиска кто-то найдет самый лучший вариант, что позволит потом его распространить на всю страну, на весь регион, на другие органы самоорганизации населения. Поэтому, выписывая закон, мы унифицируем модель самоорганизации с одной стороны, а с другой, мы действуем в рамках парадигмы, «разрешено то, что разрешено», которая, еще раз подчеркну, с 1997 года для местного самоуправления уже не действует.

Теперь, собственно говоря, по самому Закону. Закон носит комплексный характер, там регулируются и территориальные, и организационные, и правовые, и финансовые, и материальные основы функционирования самоорганизации населения, и гарантии, и ответственность этого института и т.д. и т.п. Что я для себя подчеркнул? Во-первых, насчет территории деятельности органа самоорганизации населения. Тут разработчики, стремясь расширить территорию деятельности органов самоорганизации населения на территории, которые ранее не были выписаны в законе, тоже допустили определенные ограничения. Можно было просто использовать родовые категории. Например, что орган самоорганизации населения действует на части территории громады. А какая это территория, – дом, квартал или село, это уже бы определили жители в рамках соответствующей территории.

Организационная основа органов самоорганизации населения. Понятно, желание разработчиков Закона многие вещи выписать для того, чтобы не дать возможности органам местного самоуправления конкретных городов подчинять, подминать органы самоорганизации населения. Я уже говорил, что в идеале от этого можно было бы уйти. Какие для меня здесь есть непонятные вещи. Например, институт старосты. Если этот институт – часть местного самоуправления и входит по должности в исполком, то тогда это надо прописывать в Законе «О местном самоуправлении в Украине». Если же староста – это вариант единоличного выполнения функций органа

самоорганизации населения, тогда он вполне укладывается в этот закон, но это не так четко видно по тем нормам, которые здесь имеются.

Срок полномочий. Я поддерживаю ту новацию, которая заложена в проекте закона. У нас нет преемственности между органами самоорганизации населения. Есть вакуум власти, потому что действующий закон трактуется так, что каждую новую каденцию горсовета нужно проходить эту сложную процедуру перерегистрации. Эту норму обязательно нужно принимать, чтобы создать постоянство власти в системе самоорганизации населения.

В Законе, где регулируются функции, полномочия органов самоорганизации населения, часто используются категории «предоставление полномочий» и «делегирование полномочий». Это разные категории, а по проекту закона они смешиваются. Что такое предоставление? Это изъятие того или иного полномочия из ведения кого-то и передача его кому-то, кто сам за них отвечает. И тот, кто передал, никакой ответственности за них не несет. Делегирование же полномочий – условно: я дал доверенность на выполнение тех или иных полномочий кому-то, но крайним буду я. Как мне показалось, здесь есть некоторое смешение этих терминов.

Если брать Закон в целом, то складывается подозрение, особенно у органов местного самоуправления, что создаётся параллельно действующая система власти, через тот статус который придан органу самоорганизации населения, через их многоуровневый характер, через полномочия, через материально-правовое обеспечение и т.д. Это не совсем хорошо. Это приведёт к той ситуации, которая была на заре советской власти, когда в селе был сельсовет, а рядом еще был комбед и они между собой конкурировали. Это может привести к подозрению со стороны органов местного самоуправления, что в лице органов самоорганизации населения появится некий конкурент.

Не совсем мне понравилась идея возложения на Кабинет Министров обязанности по утверждению многих типовых документов.

В то же время, у меня есть конкретное предложение. Отталкиваясь от выступления о негативной роли Управления по вопросам взаимодействия с органами самоорганизации населения, которое прозвучало у предыдущего докладчика, я бы предложил, чтобы в законе была закреплена возможность создания методических кабинетов, а не управлений при городских советах, в задачи которых входило бы методическое, информационное, правовое обеспечение деятельности органов самоорганизации населения. Подобный методический кабинет мог бы быть и при Ассоциации.

*Алексей КАЧАН,
председатель общественной
организации „Ассоциация поддержки
развития местного самоуправления”
(г. Луганск)*

РЕГЛАМЕНТАЦИЯ ПРАВООТНОШЕНИЙ ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ С ОРГАНАМИ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

Развитие органов самоорганизации населения должно иметь существенную поддержку со стороны государства, прежде всего, на уровне законодательства. В основном, все озвученные здесь проблемы являются одинаковыми для разных частей Украины, хотя, конечно, есть и некоторые региональные особенности.

В проекте закона я предлагаю установить, что органы самоорганизации населения является органом местного самоуправления. Этого в новой редакции нет. Это важно для многих аспектов. Например, для определения кода неприбыльности. Если мы сделаем сейчас их неприбыльными, то органы самоорганизации населения будут рассматриваться налоговыми как общественные организации. Если мы закрепим, что это орган местного самоуправления, то и код неприбыльности будет у них как у органа местного самоуправления. Это даст возможность им, например, подключать другие источники финансирования, которые сейчас используют органы местного самоуправления.

Следующий вопрос вызывает очень серьёзное беспокойство. Речь идет о разноразмерной системе органов самоорганизации населения. Причём уровень районный – он по-другому регистрируется, по-другому работает, по-другому живёт. Выходит, что у нас все равные, но некоторые «равнее». Это даст возможность нечистой на руку власти невелировать реальные органы самоорганизации населения. Если, например, сделается сильным кварталный орган самоорганизации населения, власть лихо решит создать районный орган самоорганизации населения. Здесь же в законопроект записано, что они договорами решают вопрос о распределении полномочий. Это «зарытый» конфликт. И, естественно, он будет решаться в пользу власти.

Следующее. Мы живём в очень заполитизированном обществе. И когда мы лишаем наши органы возможности влиять на политику, мы лишаем их механизмов влияния на власть. Один из самых серьезных механизмов влияния на власть – это выборы. А если в законе будет записано, что органы самоорганизации населения политически нейтральны, то для власти они станут безразличны. Из наших органов самоорганизации населения хотят сделать бесхребетное существо, которое должно решать только коммунальные

проблемы. С этим я не согласен. Органы самоорганизации населения должны жить полноценной жизнью.

Теперь вопрос о полномочиях районов. Полномочия городских и районных советов – это разные полномочия. В городах с районным делением полномочия по отношению к органам самоорганизации населения выполняют именно районы. Поэтому не надо отказываться от полномочий, закрепленных за районами. То есть, должна быть возможность регистрации органов самоорганизации населения как на городском, так и на районном уровнях. Если орган самоорганизации населения хочет заниматься городскими проблемами, ему надо обращаться за полномочиями в городской совет, если нет – то в районный.

Если мы уже идём на изменение закона, то, с моей точки зрения, местные советы не должны давать разрешение на создание органов самоорганизации населения. Инициаторы этого процесса должны только уведомлять органы местного самоуправления о принятом решении. А уже далее юридический отдел и другие отделы исполнительной власти должны рассмотреть вопрос о наличии или отсутствии на этой территории другого органа самоорганизации населения, чтобы они не пересекались в своей деятельности. Ни в коем случае депутаты не должны принимать решение о том, хотят они или не хотят давать соответствующее согласие на создание органа самоорганизации населения. Это решение народа, которое депутаты должны просто принять.

Олексій ХМАРА,
голова Творчого об'єднання
„Технології оптимального розвитку
особистості” (м. Кіровоград)

ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЛОКАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Я представляю місто Кіровоград, з яким нещодавно почала співпрацювати Асоціація сприяння самоорганізації населення. Ми нещодавно почали займатися органами самоорганізації населення. Ми не спеціалізуємося на цій темі. Ми пробуємо робити те, чого ще немає в наших регіонах, на кіровоградщині. Органи самоорганізації населення у нас існують і достатньо давно, але немає такої системи роботи у цьому напрямку. Проте, ми вирішили почати цей процес. Саме тому ми створили центр розвитку локальної демократії, а не центр підтримки органів самоорганізації населення. І зараз ми пробуємо працювати з нашими органами самоорганізації та ініціативними групами.

Коли ми продумували саму філософію самоорганізації, то ми дійшли висновку про необхідність розвитку локальної демократії. Це як монета, яка має дві сторони. З одного боку, це самовираження, прояв власних інтересів, захоплень і т.д. А з іншого, – це безпосередня участь у прийнятті рішень. З одного боку, це народна творчість, а з іншого, – це така собі кабінетна робота. Як це поєднати в рамках локальної демократії? Якщо ми би були колекціонерами, ми могли би збирати марки, наприклад, по красі, або по номіналу. Але, як би ми їх не збирали, все одно, перш за все, ми цінуємо їхню вартість. Тож для мене локальна демократія – це те, чого варті сьогодні громадські об'єднання, інститути громадянського суспільства, такі, як, наприклад, органи самоорганізації населення.

Наш центр є досить молодим. Коли говоримо про наш невеличкий досвід, то в Кіровограді є два типи органів самоорганізації населення. Перший з них – це квартальні комітети. Другий – це органи самоорганізації населення, які виникають на базі гуртожитків. Це не є дуже поширеним в Україні. Знаю, що такі структури є в Миколаєві та Одесі. Але чим цікавий наш досвід? Тим, що наші органи самоорганізації населення вже два роки займаються переведенням гуртожитків в житлові будинки без виселення мешканців під час цього процесу.

Коли ми говоримо про системність нашої роботи, то треба згадати, що наша конференція присвячена нормативним документам. Для когось це може не весело, – читати закони, знаходити якісь закарючки. Але часто саме вони визначають напрямки нашої діяльності.

Коли ми говоримо про інститут старости, тут можна много говорити, посилаючись на наш вітчизняний досвід, на досвід зарубіжних країн, зокрема, країн Прибалтики тощо. Але я би не дуже зараз копався у цих новелах. Тому я би написав, що це не посадова особа, а виборна особа.

Інший момент. Коли ми говоримо про органи самоорганізації населення, мені не вистачає термінів. Я хотів би, щоб ми їх прописали. Наприклад, по тексту так і проситься написати про керівний орган органу самоорганізації населення. Я пропоную це теж прописати.

Ще один важливий момент, чого ми тут усі зібралися. Справа в тому, що Закон може бути прийнятий і без нас: коли його приймуть, нас поставлять перед фактом. І не факт, що наші пропозиції всі або частково будуть враховані. Але ми зібралися не для того, щоб доказувати, що наша версія сама потрібна, демократична і т.д. Наша задача – зрозуміти, яку роль мають відігравати органи самоорганізації населення.

І тут для мене дуже важливі ті люди, які приходять в наш Центр підтримки локальної демократії. Перша частина людей приходить дійсно отримати підтримку. А друга частина приходить і каже: як нам боротися з владою? А істина, як на мене, десь посередні. Фактично, орган самоорганізації населення має бути центром прийняття рішень на рівні мікроромлади.

*Лариса ДРОЗД,
заместитель председателя,
руководитель секретариата
Центрально-Городской районной
администрации Макеевского
городского совета
(г. Макеевка, Донецкая область)*

ОПЫТ ГОРОДА МАКЕЕВКИ ПО РАЗВИТИЮ ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ

17 лет я работала в Советском районе. У нас была чудесная, слаженная команда, в которой эффективно работали районные власти и 16 органов самоорганизации населения.

Недавно я перешла на работу в другой район, в Центрально-Городской. Здесь 10 органов самоорганизации населения. Один город, одна власть, один городской голова, одинаковые приняты нормативные документы, одинаковые подходы, но совершенно по-другому работают эти 10 комитетов. Мы можем много написать красивых положений, но если орган самоорганизации населения возглавляет равнодушный человек или если такой равнодушный человек сидит в кабинетах власти, то мы никакими изменениями в Законе это поправить не можем.

Учитывая, что я имею большой опыт работы с органами самоорганизации населения, хочу на конкретных примерах отобразить свое видение дальнейшего развития этих структур. Первый вопрос, – это взаимодействие с властью. Оно должно быть. И если власть сегодня не обращает внимание на органы самоорганизации населения, отмахивается от них, – это большой минус с точки зрения эффективности работы этого органа.

Отдельно хочу сказать о практической деятельности, о взаимодействии между самими органами самоорганизации населения. Хотя в законодательстве сейчас это нигде не записано, но я считаю, что если на одной территории есть несколько органов самоорганизации населения, то они должны быть связаны по вертикали. Если наш микрорайонный орган самоорганизации населения будет руководить деятельностью других органов самоорганизации, действующих на уровне домов или кварталов, даже не зависимо от того, будет это в Законе записано или нет, эффективность будет на лицо.

В Центрально-Городском районе 250 домовых комитетов. Много это или мало? У нас всего где-то около 400 высотных домов. Конечно, не все из этих 250 домовых комитетов хорошо работают. Но мы поставили перед собой задачу избирать домовой комитет в каждом доме. На сегодняшний день в одном только нашем районе на базе 118 домовых комитетов созданы ОСМД (хотя не всегда председатель домового комитета является руководителем ОСМД).

В районе создано три ассоциации ОСМД. Две ассоциации охватывают по несколько домов, одна ассоциация создана на базе бывшего ЖЕКа. Почему интересно создавать ассоциацию? Прежде всего, это способствует установлению льготного налогообложения. Это самый чистый в городе микрорайон, и если от его жителей приходит одна-две жалобы в месяц, то это уже ЧП.

С чего мы начинали? Мы проводили работу с органами самоорганизации населения. Потому что домовые комитеты и возглавили всю работу по создании ОСМД. И когда мы говорим сегодня о реформе ЖКХ, я вижу в этом очень большую роль органа самоорганизации населения.

Другой пример. Месяц назад, одна управляющая компания выиграла конкурс и приступила к работе на территории бывших трёх ЖЕКов. Органы самоорганизации населения проявили очень большую активность, они стали в позу и заявили: мы против, докажите свою состоятельность. Каждый орган самоорганизации населения на своей территории на протяжении двух недель организовал общие собрания. Руководитель управляющей компании, пытался убедить жителей, чтобы они ему поверили. К пятому собранию он и сам уже поверил в то, что будет так, как он говорил. Не было причин усомниться.

Помимо этого регулярно, раз в месяц, проводятся совместные встречи домовых комитетов и руководителей управляющих компаний, на которых подводятся итоги о том, что сделано и не сделано за прошедший период. Важно, что люди сами контролируют решение проблем в жилищно-коммунальной сфере.

Поддерживаю идею коллеги из Винницы о том, что там, где есть ОСМД, орган самоорганизации населения уже не нужен.

Несколько слов о частном секторе. Вечная проблема подготовить справку. Какие только справки ни требуются: и в милицию, и нотариусу, и в суд, и в прокуратуру. Но на сегодня только пенсионное законодательство оговаривает, что такую справку выдаёт орган самоорганизации населения. И всё. Другие нормативно-правовые акты этот вопрос не регулируют. Поэтому и эта проблема должна получить свое нормативное разрешение.

Я не согласна с Леонидом Исааковичем Штекелем о том, что, якобы, в органах самоорганизации населения у людей нет перспектив для роста. В органы самоорганизации населения приходят молодые люди, им необходимо учиться. У нас в политехническом колледже открыт специальный факультет, где учатся руководители ОСМД, руководители органа самоорганизации населения. Многие из них – те, что закончили это учебное заведение, теперь работают в органах местного самоуправления. И это кадры замечательные.

Я вспоминаю один из первых семинаров в Одессе, когда собиралось значительно меньше людей, некоторые говорили, что давайте мы не будем создавать органы самоорганизации населения. Меня очень радует, что собравшиеся здесь в это поверили и знают, насколько эффективно могут работать органы самоорганизации населения. И я желаю, чтобы каждый гордился органами самоорганизации населения и вкладом каждого из нас в развитие этого движения!

Олег САВЧУК,

*заступник директора департаменту
житлово-комунального господарства
Луцької міської ради (м. Луцьк)*

ВРАХУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ПРИ РЕФОРМУВАННІ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Якщо ви пом'ятаєте попередні конференції, ми відстоювали питання розвитку органів самоорганізації населення на селі. І хоча я тепер працюю в місті, ця тема досі залишається за мною.

Останнім часом я працював в Міністерстві регіонального розвитку і будівництва начальником відділу реформування місцевого самоврядування. Власне по наших баченнях, що стосується органів самоорганізації населення, ми пробували вмістити їх в Концепцію реформи місцевого самоврядування, Концепцію адміністративно-територіальної реформи, принаймні щоб самоорганізація на найнижчих щаблях дійсно була належним чином закріплена в законодавстві. Без сумніву, даний законопроект є дуже важливий, і він комплексно доповнює данні Концепції, розширює їх та поглиблює. Мені дуже приємно, що чимало наших ініціатив, про які ми говорили на попередніх конференціях, увійшли до даного законопроекту, оскільки вони стосувалися питань самоорганізації на селі.

Я власне хотів би погодитись з Наталею Мішиною, Михайлом Золотухіним, Олексієм Хмарою про те, що це дійсно революційний законопроект, а також із Галиною Кушніровою, яка справедливо вказувала на велику кількість переваг та проблем. Проте, категорично не погоджусь з паном Андрієм Ревою. Я пам'ятаю, коли він торкався питань ЖКГ міста, це одно, а якщо «лізти» в село, це трохи інше. Не завжди ми знаємо особливості життя в селі, суть сільської ментальності. Бо якщо пригадувати про окупаційний режим, то за цією логікою можна сказати, що і Вінницю треба знести, оскільки під нею була ставка Гітлера.

Я бачу, що в даному законопроекті були враховані згадані Концепції, які напрацьовані і в Міністерстві регіонального розвитку і будівництва, зокрема ті, яких я торкнувся. Особливо це стосується новоутворень, які передбачається започаткувати. Мова йде про громади. Власне в громаді відповідно до концепції адміністративно-територіальної реформи може бути і 20, і 30 сіл, які будуть об'єднані в одну громаду. Це може бути обласний центр, а також декілька сіл навколо нього. І ви розумієте, що система органів самоорганізації населення повинна бути для цих сіл дуже важливою і відповідальною.

В даному законопроекті дуже чітко розписано, що староста є виборною особою. Одна справа, коли це дійсно авторитетна людина, вибрана самими

людьми, а друга – це коли буде представник влади, який проводить партійну лінію і т.д. Без сумніву, ми проти цього.

Без сумніву, що не може бути ніякої мови про те, що це функції можуть виконувати депутати рад. Ми прекрасно знаємо, що таке депутат, обраний десь за партійно-плановим принципом. В даному законопроекті робиться дуже гарний акцент саме на лідерах громад та мікрोगромад. Це дуже важливо.

Дуже важливо те, як ми бачимо в законопроекті, що передбачається формувати саме органи самоорганізації населення за тими ж принципами, що і органи місцевого самоврядування. В цьому, власне, революційність цього законопроекту чітко прослідковується.

Я ще хотів би торкнутися декількох моментів. Що стосується управи, згідно концепції громади, це ніби інша назва комітету. Але управа вже має певні задатки установи і управління відповідною мікрोगромадою як цілісною та завершеною структурою певного рівня. Звісно, в цьому є важливість виборності даної посади.

В законі дійсно є ряд моментів, які варто було б виділити та доопрацювати. Я абсолютно погоджусь з редакцією Асоціації, але є декілька моментів, на які варто звернути увагу. Зокрема, пропоную залишити визначення терміну «мікрोगромада» в редакції проекту закону № 2108, тобто, залишити в редакції Закону у другій колонці. Це ж стосується і редакції ст. 8 «Порядок створення органу самоорганізації населення». На мою думку, редакція проекту закону № 2108 більш коректна. Не зовсім правильним є обрання старости в районі міста. Тут є небезпека створити якусь певну «матрьошку» і використати її не на користь інтересів квартальних та будинкових комітетів.

Ми провели ряд проектів, що торкаються саме органів самоорганізації населення на селі у форматі одноосібних старост. Вони засвідчили дуже високу їхню ефективність. І це не просто теорія, це практика, коли люди з абсолютно неблагополучних сіл завдяки цьому змогли настільки сконцентрувати сили, та забезпечити і газифікацію, і телефонізацію тощо за якихось півроку-рік. І тому тільки потрібно лише тільки поштовх дати, щоб мікрोगромади змогли знайти серед себе того лідера, який зможе організувати їх.

Я думаю, що в резолюції нашої конференції нам слід ще підкреслити наше ставлення до закону про вибори до місцевих рад. Ми прекрасно знаємо, що депутати отображають партійно-кланові інтереси, а не інтереси громад, мікрोगромад, вулиць. Тому нам треба постійно бити в дзвони і казати, що нам цей закон не підходить і нам треба його міняти. До цього процесу необхідно долучитися і нашій Асоціації.

Таисия ЛАЗАРЕВА,
заместитель председателя Центра
прав человека «Древо жизни»,
кандидат экономических наук
(м. Харьков)

СОДЕЙСТВИЕ РАЗВИТИЮ ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ ЧЕРЕЗ РЕШЕНИЕ ПРОБЛЕМ В ЖИЛИЩНО- КОММУНАЛЬНОЙ СФЕРЕ

Я с удовольствием всегда приезжаю в г. Одессу на конференцию, потому что действительно очень интересно услышать то, о чём здесь говорят, и применить это на своей практике.

На сегодняшний день в Харьковском регионе больше полутора тысяч различных видов домовых комитетов, ОСМД и т.д. А вот таких органов самоорганизации населения, о которых мы сейчас говорим, такого нет. И мы захотели создать такой орган. Поскольку я ещё являюсь председателем одной из комиссий при Общественном совете при областной администрации, мы решили подключить к этому процессу Общественный совет. К нам приезжал Алексей Орловский, много рассказывал. Затем я готовила выступление на заседании Общественного совета, рассказывала, что к чему и как. Мы сотрудничаем нормально и с городской властью, и с областной. Но всё равно, тесного взаимодействия у нас не получилось.

Когда начал надвигаться кризис, мы пришли к такому выводу о том, что каждый должен делать то, что он делать мастер. Поскольку многие из нас – представители науки, мы решили работать головой, а не только языком. Мы предлагали, агитировали, бегали, отстаивали территории, на которых вырубали деревья. Мы всё прошли. Но вот создать в спальном районе такой орган мы не смогли. Наблюдалась такая вот общественная пассивность. Но потом мы стали думать, а что нужно делать. В частности, мой коллега Станислав Михайлович Петрусенко создал инициативную группу. Он сказал, что мы не сможем наладить работу никаких органов самоорганизации населения, до тех пор, пока не будет проходить реконструкция жилищно-коммунального хозяйства. И он разработал вместе с группой энтузиастов программу, которая даёт возможность сэкономить большую сумму денег и пустить потом эти деньги на создание ОСМД или органов самоорганизации населения. Проект этот рассчитан на два года, на два отопительных сезона. Мы взяли такую сложную зону, как наше теплоснабжение, тепловые сети.

Я вот привезла с собой проект, который пока никем не утвержден. Это наше ноу-хау. В чём же оно заключается? Создание в 77 домах Ленинского района г. Харькова ОСМД и затем органов самоорганизации населения. Для этого необходимо создание автоматизированной системы управления (АСУ)

внутридомовых систем теплосетей с оптимальным потреблением энергии. Это установка узлов по теплосети на отдельных домах. Это индивидуальное теплоснабжение. Для того чтобы это всё запустить на вот это всё количество 77 домов на два отопительных сезона необходимо потратить 14,5 млн. грн. Эффект от этого составит всего 4 млн. грн. Эти деньги жители переплачивают, они идут из их кармана. Наша идея такова: когда заработает вот эта система, когда люди поймут, что им лучше работать вместе, что когда ввести автоматизацию, это будет выгодно людям. А деньги, которые будут освобождаться, будут идти на эти дома.

Встает вопрос о том, а как же финансово поддержать этот проект? Рассчитали, что при этом можно использовать кредиты, которые будут даваться банками под обязательства органов власти. Такие кредиты сейчас выдаются. Несмотря на то, что в Харькове сейчас две власти – город и область, – обе стороны поддерживают этот проект. Наука тоже поддержала. Я думаю, что если это у нас получится, то это будет замечательно для всех вас, так как этот проект можно будет потом внедрить в любом городе, любом регионе.

Параллельно мы хотим организовать работу информационного центра по работе с населением. И вот этот информационный центр и АСУ будут идти параллельно. Если у нас получится такой эксперимент, то все 77 домов поймут, что это выгодно.

И еще один вопрос. Наш университет выиграл тендер в Министерстве аграрной политики Украины, который поддержали проект «Устойчивое развитие в сельских территориях». Он направлен на работу с молодёжью, населением. Там же я предложила внести пункт об органах самоорганизации населения, поскольку устойчивое развитие возможно только тогда, когда будет развита громада. Но поскольку я не работала ранее в этом направлении, мне очень важно будет здесь услышать информацию о том, как работают с населением в селе.

Сергей ФУРМАНЮК,

*заместитель председателя Донецкой
областной общественной организации
«Громадська Рада», редактор газеты
«Громадська правда» (г. Донецк)*

ОРГАНЫ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ – ИНТРУМЕНТ ЗАЩИТЫ ИНТЕРЕСОВ МИКРОГРОМАДЫ

Мне так показалось, что наша «Громадська Рада» наблюдает за всем этим процессом со стороны. Мы не работаем на грантах, у нас нет такой направляющей силы, методического обеспечения и мы абсолютно не интегрированы с властью. У нас собственный опыт. После знакомства на Третьей конференции с той работой, которую делают одесситы, мы восхищены тем, каким образом шла работа над уставом города, тем, как он прописан. Но вместе с тем мы видим, что Одесса до сих пор у разбитого корыта, не реализован этот устав. И мне кажется, что некоторые ошибки вот этого закона связаны как раз с реализацией не полномочий органов самоорганизации населения, а общих принципов демократии.

На опыте трех лет нашей работы мы считаем, что органы самоорганизации населения – это одна из форм реализации или применения того приводного ремня всех тех полномочий, которые даны громаде. Речь идет о местных инициативах, общих собраниях, общественных слушаниях. После того, как была внедрена партийная система, в Донецке наблюдается полная власть Партии Регионов, когда ни одна другая партия не имеет никакого влияния. Таким образом, население реализовать какие-то другие свои взгляды не может, поскольку при контакте с властью сразу идет оценка того, какого ты «цвета». Если раньше при Советской власти был механизм обращения к депутату и угрозы ему, по крайней мере, бойкотом или невыбором, то сегодня депутаты не закреплены за территорией, мы их не контролируем. То, что отдельные местные советы, например, в Донецке или в Макеевке закрепляют депутатов за определенной территорией, это ничего не решает, все равно ответственности они не несут. Потому что на выборах мы не влияем на формирование списка, у нас нет возможности выразить им недоверие. Поэтому заставить депутата уважать своих избирателей невозможно.

В плане реализации местной инициативы, когда мы столкнулись с этим, мы поняли, что очень большим подспорьем здесь являются органы самоорганизации населения. Почему? Легче проводить оргработу. Например, к исключительным полномочиям местных советов относится выделение участка земли под строительство. Дом по ул. Розы Люксембург строится буквально под самыми окнами. Дом строит фирма, которая принадлежит сыну вице-губернатора области. По документам расстояние между домами 70 метров, а реально – 20. Протесты в прокуратуру ничего не дают. Прокуратура говорит: «По документам все нормально». Когда мы просим, чтобы выехали с рулеткой и померели, они

на это не идут. Но уже через обращение к Президенту, через бунт, люди стихийно стали организовывать комитет защиты дома, ложиться под бетономешалки, машины. Тогда все остановились. Другой пример, Макеевка, Центральнo-Городской район. Там был конфликт с «Обжорой». Знаменитый дом, «китайская стена», когда под домом начали стоять, срезать деревья, сейчас людей, которые препятствовали строительству, привлекают к уголовной и материальной ответственности за то, что мешали строительству. Я спрашиваю, если в Макеевке все так хорошо, каким образом город согласовал строительство объекта, не спросив людей? Там есть домовый комитет. Никто не спрашивал домком. Когда уже начали проводить анализ, расследование, кто принимал решение, кто подписывал, якобы нашли подпись председателя домкома.

Мы поняли, что нам нужны домовые комитеты. Это деятельный механизм, для того, чтобы быстро защитить права. Очень тяжело провести общие собрания. Даже в доме на 200 семей собрать людей нереально, многие сдают квартиры. Но вот почему люди, которые живут на птичьих правах, не имеют права определять, нужна нам здесь свалка или нет? Бесспорно, у них такое право должно быть. Мы должны делить не по паспортам, а по сфере интересов.

В нашу «Громадську Раду» обращаются люди, когда возникает потребность. Мы по сути отвечаем за защиту прав по интересам. У кого-то «наступили» на трудовые права, и «Громадська Рада» начинает вмешиваться, у кого-то «наступили» на жилищные права, и мы начинаем помогать, у кого-то «наехали» на придомовую территорию, и мы занимаемся этим вопросом. Колоссальный вопрос – иски коммунальных предприятий за непредоставленные коммунальные услуги. Мы занимаемся этим. И мы понимаем, что домовый комитет может быть подспорьем.

Мы как бы уверены, что ОСМД – это шаг в будущее. Но и здесь чиновники начинают использовать ОСМД в своих целях. Для чего создаётся ОСМД? Для того, чтобы оптимизировать затраты на коммунальные услуги, для того, чтобы обеспечить их качественное оказание и прочее. Людей «загоняют» в ОСМД. Но дом ОСМД обязаны передать в состоянии после капитального ремонта. Дождаться же его нереально. Сейчас у нас по Донецку началась волна исков через хозяйственные суды с тем, чтобы ОСМД вносили платежи с населения и платили как юридическое лицо. Поэтому наша «Громадська Рада» на протяжении уже двух лет удерживает людей от создания ОСМД. Мы говорим: создавайте домовые комитеты, у домовых комитетов полномочий больше, в том числе выделение придомовой территории дома. В Донецке это ничего не делается.

Хочу поддержать Алексея Качана. Совсем не уместный пункт про аполитизации и незаангажированности органов самоорганизации населения. Как это контролировать? Этот пункт совершенно лишний. И еще один момент. Вначале мы должны определить полномочия органов самоорганизации населения, а потом уже решать вопрос о том, как их избирать. Раздел 3, посвященный полномочиям, переписан практически полностью с действующего Закона. Не все полномочия применимы, например, к домовым комитетам. Они не должны выполнять административные функции.

Світлана СЛЕСАРЬОНОК,
голова органу самоорганізації
населення комітету мікрорайону
„Лузанівський” в місті Одесі,
голова громадської організації
„Мама-86 - Одеса” (м. Одеса)

ПОЛІТИЧНА НЕЙТРАЛЬНІСТЬ – ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ РОБОТИ ОРГАНУ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Нашому комітету в наступному році виповнюється 20 років з дня його першої реєстрації. Ми сьогодні вже місяць займаємось написанням мемуарів. Ми підраховали, що за цей час ми залучили 50 млн. дол. в якості інвестицій в наш мікрорайон. Нам вдалося закрити екологічно небезпечний об’єкт, нам вдалося ліквідувати наслідки забруднення, що залишилися після цього екологічно небезпечного об’єкту, нам вдалося залучити кошти на побудову єдиної в Україні за ці останні 17 років нової каналізаційно-насосної станції, яка була побудована у нас на Лузанівці. Дуже багато було зроблено і, насправді, працювати при системі, яка існувала до цієї політичної інституціалізації було набагато легше.

Сьогодні на наш комітет відбуваються шалені наїзди. Але наїзди не зі сторони влади, а якраз зі сторони політичних сил. У зв’язку з тим, що наш мікрорайон знаходиться на березі Чорного моря, звичайно усі інвестори усіх країн об’єдналися, і ми усім наявним чотирьом інвестиційним проектам заважаємо. Політичні сили – це економічні інтереси олігархів. А на рівні міста Одеси це, в першу чергу, будівельна мафія, яка присутня в кожній політичній силі. І будівельна мафія між собою, незалежно від політичного кольору, успішно домовляється. Ось чому останнім часом нашому органу самоорганізації населення практично не можливо працювати, оскільки відбуваються наїзди саме зі сторони політичних сил. Я буду дуже сильно відстоювати принцип політичної нейтральності та неупередженості.

Наш мікрорайон дуже проблемний і проблеми його у зв’язку із кліматичними змінами будуть тільки наростати. Ще в 1997 році ми в комітеті вирішили, що комітет є політично нейтральним. Ми тоді ухвалили це рішення. Усі політичні сили будуть використовувати проблеми для дестабілізації ситуації в мікрорайоні, на залякування населення і т.д. Можна в душі підтримувати будь-яку політичну силу, але на території, від імені якої діє орган самоорганізації населення, живуть люди, які підтримують різні політичні сили. Тому я гараче підтримую позицію авторів законопроекту з цього приводу.

Як ви бачите, ми всі тут люди різні, тому ми маємо залишити місце для творчої самореалізації кожного органу самоорганізації населення. Якщо певні функції властиві, наприклад «Чубасвці», і вона прекрасно справляється з цими

функціями, то нам властиві зовсім інші функції. Нам сьогодні треба себе захищати від інвестора. Щоправда, зараз завдяки економічній кризі ця будівельна мафія трошки упала, і не так активно на нас зараз наїжджає. І ми хочемо використати саме цей час для розвитку нашого органу самоорганізації населення. В планах на наступний рік у нас розробка плану сталого розвитку нашого мікрорайону, на підставі якого ми будемо ініціювати зміни до Генерального плану розвитку міста. Оскільки саме такий план є основою для того, щоб вносити подібні зміни.

Нам вдавалося завжди співпрацювати із владою. Якщо нас не слухали, ми починали її трошки «кусати». Звичайно, ми йдемо на конструктивну співпрацю. У нас зараз розроблена така книжка як «Пропозиції щодо сталого розвитку мікрорайону «Лузанівський», у розробці якої брали участь вчені. Ми свої науково обґрунтовані пропозиції надаємо і відстоюємо. Звичайно, нам дуже складно відстоювати свої права при відсутності Статуту міста, положення про громадські слухання та інших актів, які регламентують канали прямої демократії. Але нам вдавалося переконати владу в тому, що ми праві. Але сьогодні це дуже важко. Я вважаю, що нам треба дуже сильно лобіювати запропоновану редакцію і обов'язково залишити пункт про політичну нейтральність, щоб законопроект як найшвидше був прийнятий, бо нам треба відстоювати інтереси своїх територій.

*Лариса ЩЕПЕТКИНА,
председатель Херсонской городской
общественной организации
«Непосредственное народовластие»,
председатель органа
самоорганизации населения
«Квартальный комитет № 23»
(г. Херсон)*

ОБЩИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СТАТУСА ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ В КОНТЕКСТЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ИХ ПРАВОВОГО СТАТУСА

Самоорганизация по месту жительства – это хорошее, планомерное, ненасильственное, продуманное устройство, внутренняя дисциплина граждан, осознавших необходимость объединения для решения общих задач на определенной территории своего проживания.

Существующее в Украине законодательство подчеркивает преимущественное право громады, народа на самоорганизацию по месту жительства, определение порядка, устройства своей жизни.

Для обеспечения качественных условий своей жизни граждане издавна объединяли имеющиеся у них собственность, знания, опыт, орудия, создавая коммуну. Коммуна – это коллектив лиц, которые объединились для совместной жизни на условиях общности имущества и труда. Сейчас мы говорим, что коммуна – это устаревшее понятие, и для определения общности людей, живущих на определенной территории, употребляем словосочетание территориальная громада.

На территории населенного пункта – села, поселка, города живет и работает самоорганизованная территориальная громада, объединившая средства для обеспечения качественных условий своей жизни. Территориальная громада в свою очередь состоит из минигромад – жителей многоквартирных домов и микрогромад – объединяющих жителей микрорайонов населенного пункта. Территориальные громады близлежащих населенных пунктов объединяются в территориальные громады регионов, а затем страны.

Страна – это добровольное объединение самоорганизованных территориальных громад на определенной территории. Страна – это территория, представляющая единство с точки зрения истории, природных условий, населения и т.п. Государство – это орган управления страной.

Основные условия, необходимые для самоорганизации громады:

- собственность, имущество громады – единая неделимая собственность людей, живущих на определенной территории. Территория – земельное пространство с определенными границами – место удовлетворения коллективных потребностей громады – земля, строения, предприятия, коммуникации и т.д.;
- финансирование – налоги, взносы, пожертвования;

- управление – определение порядка самоорганизации территориальной громады;

- законодательство – правила, определяющие взаимоотношения между членами громады и другими лицами, группами.

- мораль, культура, нравственность – набор нерегламентированных законодательством норм и правил, призванных обеспечить гармоническое духовное воспитание и развитие членов громады.

Из всех этих факторов наибольший ажиотаж, споры, интерес вызывает один – управление – определение порядка самоорганизации территориальной громады населенного пункта, региона, страны. Именно вокруг этого вопроса разгораются битвы, споры, дискуссии, переговоры. По сути, споры разгораются по поводу системы выборов органа управления громадой и определению границ полномочий, которые получает избранный орган для управления жизнью громады – распоряжению собственностью (имуществом), финансами, созданию законодательных норм и правил, обеспечивающих гармоническое нравственное, духовное, культурное развитие каждого члена громады.

Действующее в настоящее время законодательство Украины создано определенными политическими силами, оставшимися в постсоветском пространстве, в котором была сильна роль государства и единственной политической силы – коммунистической партии.

Во времена Советского Союза не было понятия «частная собственность». Граждане, имевшие некоторое имущество в своем пользовании, владели "личной" собственностью. Государство создавало жилой фонд, в котором поселялись квартиросъемщики. Квартиры, построенные ЖСК на паевых началах, принадлежали не гражданам, а «самоорганизованному» кооперативу. Гражданин мог продать свою квартиру в ЖСК только по согласованию с кооперативом. Граждане владели домами в частном секторе, но не владели землей, на которой эти дома находились.

Провозглашенная в дальнейшем всеобщая приватизация государственного имущества и государственного жилого фонда формально превратили весь народ Украины в класс собственников. А это сыграло злую шутку с политическими силами, управляющими страной:

Территориальная громада страны – народ начал осознавать себя собственником всего имущества, которое находится на территории страны.

Громада начала проявлять недоверие к структурам, пришедшим к власти в стране. Народ стал осознавать, что ни одна из ветвей власти не работает в необходимом режиме соблюдения законодательных норм и правил, что люди, партии и блоки, пришедшие к власти, имеют целью только удовлетворение своих личных амбиций, что политические силы неспособны между собой договориться для соблюдения и выполнения своих обещаний, данных во время избирательных компаний.

Законодатели, создавшие «под себя» систему выборов по партийным спискам, безответственность депутатов, чиновников всех рангов перед истинным властителем – громадой, народом страны породили и мотивацию громады к

самоорганизации через изменение системы управления страной, определения границ полномочий избранных депутатов.

Мотивация к самоорганизации громады через проистекает из Основного Закона Украины – Конституции. Носителем суверенитета и единственным источником власти в Украине является народ. Народ осуществляет свою власть непосредственно и через органы государственной власти и органы местного самоуправления. Право определять и изменять конституционный строй в Украине принадлежит исключительно народу и не может быть узурпировано государством, ее органами или должностными лицами. Никто не может узурпировать государственную власть (ст. 5). Земля, ее недра, атмосферный воздух, водные и другие природные ресурсы, которые находятся в границах территории Украины, природные ресурсы ее континентального шельфа, исключительной (морской) экономической зоны есть объектами права собственности Украинского народа (ст. 13).

Мотивация к самоорганизации в настоящее время проистекает также из коллапса (коллапс – резкое ослабление всех функций организма, нередко предшествует наступлению смерти) власти, который произошел по следующим причинам:

- создание органов управления в стране по протекционистским спискам без участия территориальной громады населенного пункта, региона, страны;
- перераспределение национального богатства страны в пользу определенных структур и лиц, захвативших власть;
- распределение бюджетных средств страны в пользу определенных структур и лиц, пришедших к власти;
- угнетение и грабеж членов территориальной громады страны определенными структурами и приближенными к ним лицами;
- пренебрежение законодательными, моральными, правовыми, духовными, культурными нормами структурами, захватившими власть;
- коррупция во всех структурах, пришедших к власти;
- создание законодательных норм и правил некомпетентными людьми, нанятыми структурами и лицами, пришедшими к власти, в угоду этим структурам и лицам;
- фальсификация, искажение результатов волеизъявления народа во время подготовки и проведения выборов;
- недовольство территориальной громады страны существующим порядком управления.

Ряд мотиваций к самоорганизации далеко не исчерпан, но уже сейчас можно сделать вывод о необходимости создания новой системы управления страной, новой системы выборов совета и исполнительного комитета, новой системы определения и делегирования полномочий вновь избранным структурам.

Введение понятия единицы единой неделимой собственности минигромады – многоквартирного дома со всеми его вспомогательными системами, помещениями и сооружениями, расположенными на придомовой территории,

позволяет выстроить стройную систему самоорганизации по месту жительства, систему управления ею, созданию правил и норм, обязательных к исполнению всеми жителями, систему делегирования полномочий, отчетности, контроля громады за выполнением делегированных полномочий.

Система управления территорией, на которой расположен многоквартирный дом, улица, квартал частного сектора, включает следующие элементы.

Общее собрание (конференция) жителей выбирает инициативную группу, которая:

- разрабатывает Устав, согласовывает его с законодательством, с жителями территории, определяет полномочия, которые получает совет, порядок контроля за исполнением полномочий, порядок отзыва (ротации) совета и отдельных его членов;

- собирает предложения с подписями жителей в пользу выборов совета, о количественном и персональном составе совета;

- проводит общее собрание, на котором утверждается устав, количественный и персональный состав совета, выборы совета. Выборы проводятся путем тайного голосования. Избранными в совет считаются лица, набравшие большее, чем другие, количество голосов, чтобы войти в количественный состав Совета, утвержденный общим собранием жителей. Совет на срок своих полномочий избирает из своего состава или принимает на работу исполнительный орган, который обеспечивает эффективное управление громадой жителей многоквартирного дома – минигромадой.

Система управления территориями микрорайона строится на создании инициативной группы, состоящей из представителей всех советов, действующих на территории микрорайона, которая:

- разрабатывает Устав, согласовывает его с законодательством, с жителями территории, определяет полномочия, которые получает совет микрорайона, порядок контроля за исполнением полномочий, порядок отзыва (ротации) совета и отдельных его членов;

- собирает предложения с подписями жителей в пользу выборов совета микрорайона, о количественном и персональном составе совета микрорайона;

- проводит общее собрание (конференцию) советов, действующих на территории микрорайона. На общем собрании (конференции) утверждается устав, количественный и персональный состав совета микрорайона;

- проводит выборы совета микрорайона. Выборы проводятся путем тайного голосования. Избранными в совет микрорайона считаются лица, набравшие необходимое количество голосов, чтобы войти в количественный состав Совета, утвержденный общим собранием (конференцией) советов микрорайона. Совет микрорайона на срок своих полномочий избирает из своего состава или принимает на работу исполнительный орган, который обеспечивает эффективное управление территориальной громадой микрорайона – микрогромадой.

Обязательным условием функционирования самоорганизованных советов и их структур является их независимость (в организационном плане) от выше-

стоящих советов. Регистрация происходит без согласований и утверждений с вышестоящим советом через регистрирующие органы управлений юстиции и т.д.

Поэтапное проведение выборов в советы всех уровней, например, начиная с января 2009 года, за 5 месяцев, позволит реанимировать систему управления страной, передать бразды правления в руки истинных собственников и правителей страны – народа, через самоорганизованные территориальные громады.

Изменение системы управления страной подразумевает и изменение системы формирования и распределения бюджета: средства, заработанные территориальной громадой, остаются в громаде и расходуются по решению совета громады. Необходимая доля на содержание своих представителей в вышестоящих структурах и выполнение ими необходимых для громады функций государства перечисляется в соответствующие фонды.

Требования к кандидату в члены совета: возраст – 21 год; проживание в минигромаде не менее 7 лет; высшее образование; отсутствие конфликтов с законом; авторитет в минигромаде; высокие нравственные качества.

Предложение по изменению системы выборов:

Всенародные выборы советов минигромад. Срок полномочий – 4 года.

Выборы советов микрогромад. В выборах участвуют только советы минигромад.

Выборы советов территориальных громад. В выборах участвуют только советы микрогромад.

Выборы советов территориальных громад регионов. В выборах участвуют только советы громад.

Выборы совета страны. В выборах участвуют только советы регионов.

Предлагаемая система управления страной резко ограничивает возможности людей, обремененных властью. Отзыв депутата (чиновника) из совета или исполнительного комитета любого уровня осуществляется по инициативе той минигромады, которая дала путевку в жизнь этому человеку, и утверждается советом населенного пункта.

Введение этой системы выборов позволяет:

- сэкономить огромные бюджетные деньги на проведение выборов и содержание чиновничьего аппарата,
- ввести систему ответственности каждого члена каждого совета перед избравшей его громадой;
- привлечь новых лиц к управлению страной и созданию комфортных условий для жизни каждого гражданина громады Украины.
- преодолеть коррупцию в органах власти, проистекающую также и из возможности распределения и перераспределения финансовых потоков и собственности.

Катерина ВАСИЛЕЦЬ,
завідуюча організаційним відділом
виконавчого комітету Ленінської
районної ради міста Полтави
(м. Полтава)

РОЗВИТОК ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В РЕГІОНІ: ДОСВІД ПОЛТАВИ

Я з самого маленького з трьох районів міста Полтави. У нас 41 тисяча населення, а сам район – це і пагорби, це і низина, це і зсуви, це і підтоплення, і залізниця, і маса екологічних порушень. Я працюю 10 років заворгвідділом як і при владі, яка була майже пенсійного віку, і, зараз, коли при владі молода команда, як на рівні міста, так і в районі. Ви розумієте, що це не так легко.

Закон було прийнято в 2001 році. Але 20 років органи самоорганізації населення працювали «дідовським» способом. Мабуть, пам'ятають ті, хто працював 20 років назад, що тоді було маленьке положення, а про закони не було тоді і мови. І ми працювали, і не одна компанія держави не обходила без органів самоорганізації населення: і перепис населення, і вибори, і багато інших компаній. Тоді нам хватало цього маленького положення. Зараз, мабуть, йдемо до кращого, більш складного, розумного, але на практиці не завжди це добре.

Наш мер міста проводить в життя програму «Місто без околиць». Родзинка нашого району в тому, що є всього три комітету мікрорайону, а десять в віддалених селищах від центру району. Повноваження селищних комітетів в межах міста десь перекликаються із повноваженнями рад сільських районів. Згідно із законопроектами, комітети мікрорайонів віднесені до середнього управлінського рівня. Але я не згодна з тим, що селищні комітети міста ніде не вказані. На практиці селищні комітети, які в нас існують, виконують усі повноваження, які закріплені чинним Законом. Але, якщо відповідно до законопроекту № 2108 вони будуть віднесені до базового рівня, то не зможуть виконувати окремі повноваження.

Дуже добре, що я попала на цю конференцію. Велика подяка Всеукраїнській Асоціації сприяння самоорганізації населення, що її представники змогли побувати в регіонах України, що змогли зібрати людей не байдужих до цієї сфери і розповісти про свій досвід діяльності. Наша робота по приведенню органів самоорганізації населення до існуючого закону почалася з той пори, як до нас приїхали Олексій Сергійович Орловський та Андрій Семенович Крупник. І разом із Громадською колегією при губернаторі області вони запросили нас, поділилися своїм досвідом, дали свою літературу. До цього нас ніхто нікуди не запрошував. Ми в соєму соку варилися, робили те, що могли. А тут ми отримали дуже добру базу.

Але Одеса – це не Полтава. І в них досвід вже більш серйозний. Ми на базі їхніх документів свої зробили. А це було значно легше. Ми прочитали багато літератури. Там було вказано, що все зробити відразу не вдасться, що в цьому питанні треба йти поступово. Ми стрибком із каменного віку відразу в космічний вік не вскочимо.

Що ж нам вдалося зробити з червня 2007 року? Ми на сесії районної ради затвердили систему органів самоорганізації, рішенням сесії затвердили, використовуючи досвід роботи Одеси, Типове положення про орган самоорганізації населення, прийняли районну програму сприяння органам самоорганізації населення. По ініціативі нашого району прийнята міська програма розвитку органів самоорганізації населення. За рік ми привели у відповідність до існуючого закону і легалізували шляхом повідомлення виконавчого комітету 13 органів самоорганізації населення (провівши по 2 конференції щодо кожного із них). Також ми отримали кошти на 8 легалізованих органів самоорганізації населення.

Тут вже згадувалось про довідки. Десять органів самоорганізації населення видають більше 30 відів довідок з місця проживання громадян для різних органів і організацій. Ми потребували від структурних підрозділів райвиконкому, які вимагають такі довідки, щоб вони належним чином оформили їх зразки. Згодом, типові зразки таких довідок ми затвердили рішенням виконкому. Тепер в органів самоорганізації населення є підстави, на основі чого вони видають ці довідки.

Вперше за 20 років на засіданні виконкому розглядалося планове питання про роботу селищних комітетів із запрошенням їх на це засідання. Вони побачили, що влада цікавиться їхніми питаннями і планує подальшу з ними роботу. А за декілька днів на засіданні міської ради заступник міського голови буде звітуватися перед депутатами про те, як виконана програма розвитку органів самоорганізації населення.

В нас половина голів селищних комітетів була за 80 років. Замінити їх новими кадрами, підібрати нових людей було теж не так легко. Але ми будемо їх навчати.

Підтримую ідею щодо політичної нейтральності органів самоорганізації населення. У нас багато прикладів, коли політичні партії намагалися використовувати органи самоорганізації населення.

Я не згодна, з тим, що в проекті Асоціації не згадуються районні в місті ради, а лише міська рада. Ми вважаємо, якщо в районах такий як наш, працюють з органами самоорганізації населення, в законі за районною в місті радою має бути також закріплено право надавати дозвіл на створення органів самоорганізації населення.

**Четверта Всеукраїнська науково-практична конференція
з питань самоорганізації населення**
**«Удосконалення нормативно-правового забезпечення
діяльності органів самоорганізації населення»**

20-21 грудня 2008 року, м. Одеса

Р Е З О Л Ю Ц І Я

Учасники Четвертої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів самоорганізації населення», розглянувши сучасний стан самоорганізації населення в Україні, вивчивши позитивний досвід участі органів самоорганізації населення в управлінні місцевими справами, їхньої співпраці між собою та з органами місцевого самоврядування, вважають, що подальший розвиток самоорганізації в Україні гальмують такі **основні проблеми**:

- Залишається недосконалим та суперечливим чинне законодавство, що регламентує створення та діяльність органів самоорганізації населення, а нормативні акти локального рівня з питань розвитку самоорганізації, навіть якщо їх ухвалюють органи місцевого самоврядування, є зазвичай фрагментарними і не забезпечують належних організаційно-правових умов для цього розвитку.
- У місцевої влади відсутній системний, комплексний підхід у залученні органів самоорганізації населення до розв'язання проблем жителів за місцем їхнього проживання, а регламенти та інші організаційні документи, за якими діють органи місцевого самоврядування, не передбачають практичної участі органів самоорганізації у спільному вирішенні питань місцевого значення.
- Залишається вкрай недостатньою ресурсна та матеріально-технічна база більшості органів самоорганізації населення, бракує науково-методичного забезпечення їхньої діяльності та розвитку, має місце кадрово та організаційна слабкість, а через усе це для більшості органів самоорганізації населення характерна недостатня готовність для виконання сучасних складних завдань місцевого розвитку.

Враховуючи викладене, з метою створення сприятливих умов для подальшого розвитку в Україні руху самоорганізації населення та знаходження адекватних відповідей на виклики економічної кризи учасники Конференції приймають наступні **РЕКОМЕНДАЦІЇ**:

1. Ухвалити розроблений експертами Всеукраїнської Асоціації сприяння самоорганізації населення **проект змін до закону** України «Про органи самоорганізації населення» з урахуванням прийнятих зауважень та пропозицій (додаток 1). Доручити керівництву Асоціації подати цей проект у Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної

політики і місцевого самоврядування та забезпечити його належний авторський супровід при розгляді у Верховній Раді.

2. Науково-експертній групі Асоціації, враховуючи місцевий досвід в регіонах, розробити на єдиній нормативно-методичній основі **комплекс модельних** нормативних та організаційно-правових актів локального рівня, які мають забезпечити практичну реалізацію законодавчих норм і створити належні організаційно-правові умови для утворення, діяльності та розвитку органів самоорганізації населення (додаток 2).

3. Сприяти розробці та ухваленню органами місцевого самоврядування **цільових програм** підтримки розвитку органів самоорганізації населення та інших форм локальної демократії із розширенням участі цих органів у прийнятті управлінських рішень та розв'язанні завдань соціально-економічного розвитку населених пунктів.

4. Розвивати на базі Асоціації та її партнерських організацій мережу **тренінгових центрів** для навчання лідерів та активістів органів самоорганізації населення, членів ініціативних груп з їхнього створення, а також представників громадських організацій та органів місцевого самоврядування, які працюють с органами самоорганізації населення. Розробити комплекс програм семінарів-тренінгів для навчання усіх вказаних категорій осіб та самих тренерів.

5. Видавати у вигляді брошур, публікувати у ЗМІ, у тому числі як соціальну рекламу, та розмішати на сайті Асоціації **www.samoorg.com.ua** матеріали про **позитивний досвід** діяльності органів самоорганізації населення в Україні та за кордоном, про їхню співпрацю з органами місцевої влади та іншими суб'єктами суспільного розвитку. Забезпечити оперативну розсилку інформації усім членам Асоціації про загальнозначущі події, які готуються або вже відбулись.

6. Сприяти бюджетному **фінансуванню** виконання органами самоорганізації населення власних та делегованих повноважень, зокрема матеріального заохочення тих керівників органів самоорганізації населення, які працюють на постійній основі. Органам самоорганізації населення та їх асоціаціям брати активну участь у конкурсах грантів та соціальних замовлень на місцевому рівні, а також разом із органами місцевого самоврядування брати участь у Всеукраїнських конкурсах розвитку місцевого самоврядування.

7. Керівництву Всеукраїнської Асоціації з метою врахування інтересів територіальних громад і мікрогромад звернутись до Верховної Ради України з пропозицією внести зміни до виборчого законодавства України, передбачивши вибори усіх місцевих рад на **мажоритарній основі**, що дозволить додати територіальний компонент у систему представницьких органів місцевого рівня.

8. Спираючись на Постанову Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 № 976 «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади», утворити в межах органів самоорганізації населення та їхніх асоціацій **інститут громадських експертів**

з числа найбільш підготовлених фахівців за основними напрямками діяльності та співпраці органів самоорганізації населення із органами влади, організувати активний обмін досвідом у цій сфері.

9. Резолюцію Конференції передати у відповідні органи публічної влади, засоби масової інформації, розмістити на сайті Всеукраїнської Асоціації та сайтах партнерських організацій. Рекомендувати учасникам Конференції **поширити** її напрацювання серед усіх зацікавлених осіб на місцях.

Учасники Конференції пропонують органам самоорганізації населення, **а також** органам державної влади та місцевого самоврядування, громадським організаціям, діяльність яких спрямована на розвиток самоорганізації населення в Україні, враховувати ці рекомендації у своїй практичній діяльності.

***Прийнято учасниками Конференції
21 грудня 2008 року***

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про органи самоорганізації населення”

1. Цілі і завдання проекту

Необхідність прийняття законопроекту “Про внесення змін до Закону України „Про органи самоорганізації населення” обумовлена недостатнім унормуванням статусу органів самоорганізації населення на рівні цього Закону, бажанням спростити процедури їх створення, а також потребою приведення законодавчої бази органів самоорганізації населення у відповідність з вимогами адміністративно-територіальної реформи та реформування місцевого самоврядування. Крім того, прийнятий в 2001 році Закон України „Про органи самоорганізації населення” виявився занадто складним у практичній реалізації.

Зважаючи на неухильне зростання ролі органів самоорганізації населення як складової системи місцевого самоврядування і інституту представлення та задоволення суспільних інтересів членів територіальних громад за місцем проживання, нагальною потребою є спрощення процедури створення органів самоорганізації населення та чітке визначення їх статусу.

2. Основні положення законопроекту

Серед принципових змін до чинного Закону, що передбачені законопроектом, є:

- приведення назви Закону у відповідність із його змістом;
- уточнення понятійного апарату, що вживається у Законі, та його розширення шляхом визначення понять „мікророміада”, “член мікророміади”, “староста”, “питання місцевого значення”, „загальний склад органу самоорганізації населення”, „загальні збори”, “конференція”, “територія діяльності органу самоорганізації населення” та „уповноважені”;
- запровадження в Україні інституту старост в селах та селищах, які не є адміністративними центрами відповідних сільських, селищних територіальних громад;
- закріплення неприбуткового статусу органів самоорганізації населення;
- уточнення та розширення принципів, на підставі яких здійснюють свою діяльність органи самоорганізації населення;
- територія, у межах якої утворюється орган самоорганізації населення, визначається рішенням ради на основі рішення загальних зборів (конференції);
- введення чотирьох управлінських рівнів органів самоорганізації населення та встановлення договірного принципу розподілу повноважень між органами самоорганізації різних рівнів;

- спрощення процедури створення органу самоорганізації населення через проведення лише одних загальних зборів (конференції) жителів з одночасним обранням персонального складу цього органу;
- заборона створення на одній території двох і більше органів самоорганізації населення одного рівня;
- визнання, крім паспорту, й інших документів, які можуть посвідчувати особу учасника загальних зборів (конференції);
- встановлення необхідності засвідчувати факт участі особи у роботі загальних зборів (конференції) її власним підписом;
- визначення вимог, яким має відповідати особа, що бере участь у виборах органу самоорганізації населення або може бути обрана до його складу;
- скорочення з місяця до одного тижня терміну легалізації органу самоорганізації населення реєструючим органом;
- уточнення понять “створення” та “ліквідація органу самоорганізації населення” і “обрання” та “відставка персонального складу органу самоорганізації населення”;
- встановлення, що орган самоорганізації населення створюється на необмежений термін, і введення поняття „термін повноважень персонального складу органу самоорганізації населення”;
- надання органам самоорганізації населення права на об’єднання в асоціації з метою захисту своїх прав, обміну досвідом, розвитку контактів (у тому числі міжнародних), а також для спільного вирішення питань власної діяльності;
- встановлення, що делегування радою органу самоорганізації населення своїх окремих повноважень, передача відповідного майна та фінансів здійснюється на підставі договору;
- закріплення за органом самоорганізації населення, який має статус юридичної особи, права на здійснення господарської діяльності в порядку, передбаченому чинним законодавством України;
- визначення, що доходи від здійснення органом самоорганізації населення власної фінансово-господарської діяльності є однією із складових фінансової основи його діяльності;
- доповнення складу актів, які можуть приймати органи самоорганізації населення, розпорядженням голови, а також надання такого права старості;
- встановлення необхідності створення ревізійної комісії органу самоорганізації населення;
- розмежування та уточнення порядку дострокового припинення повноважень персонального складу органу самоорганізації населення та порядку його ліквідації тощо.

3. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Основними нормативними актами у даній сфері є Конституція України, Закон України „Про місцеве самоврядування в Україні” та Закон України „Про органи самоорганізації населення”.

Реалізація положень поданого законопроекту після його прийняття потребує внесення змін до інших законодавчих актів, зокрема законів України: „Про місцеве самоврядування в Україні”, “Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів”, “Про столицю України – місто-герой Київ”, „Про оподаткування прибутку підприємств”, Господарського кодексу України, Цивільного кодексу України, Земельного кодексу України, Постанови Верховної Ради України „Про затвердження Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні”.

4. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття цього Закону не призведе до додаткових витрат із державного бюджету на його реалізацію. Збільшення витрат із місцевих бюджетів на оплату праці старост можливе лише у разі їх обрання через ухвалення рішень місцевими радами про оплату їх праці за рахунок місцевих ресурсів.

5. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Внаслідок прийняття цього Закону буде остаточно оформлено статус форм територіальної самоорганізації за місцем проживання та створені сприятливі умови для діяльності органів самоорганізації населення, сільських, селищних старост.

Законопроект підготовлений робочою групою Всеукраїнської громадської організації “Асоціація сприяння самоорганізації населення”, на чолі із кандидатом юридичних наук О. С. Орловським.

ЗАКОН УКРАЇНИ

“Про внесення змін до Закону України “Про органи самоорганізації населення”

Відповідно до статті 91 Конституції України

Верховна Рада України **постановляє:**

I. Внести зміни та доповнення до Закону України “Про органи самоорганізації населення” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 48, ст. 254), виклавши його у такій редакції:

ЗАКОН УКРАЇНИ

«ПРО ТЕРИТОРІАЛЬНУ САМООРГАНІЗАЦІЮ НАСЕЛЕННЯ»

Розділ I.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Мета Закону

Цей Закон визначає правовий статус, порядок організації, діяльності, припинення повноважень і ліквідації органів самоорганізації населення та сільського, селищного старости.

Стаття 2. Основні терміни, використані в цьому Законі

Основні терміни, використані в цьому Законі, мають таке значення:

органи самоорганізації населення – представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах тимчасово або постійно проживають на частині території села, селища, міста або в межах території села, селища, яке входить до складу ради, яка об’єднує декілька сіл, селищ, для вирішення завдань, передбачених цим Законом;

мікроромода – частина територіальної громади села, селища, міста, члени якої об’єднані компактным тимчасовим або постійним проживанням та певною спільністю соціальних, культурних, побутових та інших потреб, в межах території якої створюється орган самоорганізації населення або обирається староста;

член мікроромоди – член територіальної громади села, селища, міста, який на законних підставах тимчасово або постійно проживає на території мікроромоди;

староста – уповноважена членами мікроромоди особа, яка за відсутності органу самоорганізації населення може обиратися ними із числа жителів, що на законних підставах тимчасово або постійно проживають в селі, селищі, на території якого не створюється сільська чи селищна рада, і одноосібно виконує функції, аналогічні тим, що надані та/чи делеговані органу самоорганізації населення;

загальні збори – зібрання членів мікрогромади для вирішення питань місцевого значення;

конференція – зібрання представників членів мікрогромади, уповноважених представляти інтереси інших членів мікрогромади на підставі рішень загальних зборів, що проводилися в межах дрібніших територій, для вирішення питань місцевого значення;

загальний склад органу самоорганізації населення – кількісний склад органу самоорганізації населення, визначений загальними зборами (конференцією);

питання місцевого значення – питання, пов'язані з життєдіяльністю територіальної громади або мікрогромади, які віднесені Конституцією, законами та статутами територіальних громад до предметів відання місцевого самоврядування, а також інші питання, які не входять до виключної компетенції органів державної влади України;

уповноважені загальних зборів (конференції) – особи, які уповноважені учасниками загальних зборів (конференції) представляти їх інтереси у відповідній сільській, селищній, міській або районній у місті (у разі її створення) раді при наданні дозволу на створення органу самоорганізації населення та у виконавчому органі відповідної ради при легалізації органу самоорганізації населення, а також при ініціюванні питання про започаткування посади старости;

територія діяльності органу самоорганізації населення – частина території села, селища, міста або територія села, селища, що входить до складу сільської, селищної ради, в межах якої утворюється та здійснює свою діяльність орган самоорганізації населення;

власні повноваження органу самоорганізації населення – повноваження, які надаються відповідно до Конституції та законів України сільською, селищною, міською або районною у місті (у разі її створення) радою органу самоорганізації населення під час його утворення чи в процесі його діяльності;

делеговані повноваження органу самоорганізації населення – повноваження сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради та її виконавчих органів, якими відповідна місцева рада може додатково наділити орган самоорганізації населення у разі отримання ним статусу юридичної особи.

Стаття 3. Правовий статус органу самоорганізації населення

1. Органи самоорганізації населення є представницькими органами мікрогромади та складовою системи місцевого самоврядування.

Орган самоорганізації населення є однією з форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст у вирішенні питань місцевого значення і належить до інститутів громадянського суспільства.

2. Органами самоорганізації населення є будинкові, вуличні, квартальні комітети, комітети мікрорайонів, житлових комплексів, районів у містах,

сільські, селищні комітети, а також інші органи самоорганізації населення, створені за територіальною ознакою.

3. Основними завданнями органів самоорганізації населення є:

1) створення умов для участі жителів у вирішенні питань місцевого значення в межах Конституції та законів України;

2) представлення та відстоювання інтересів мікрогромад та окремих їх членів у взаємовідносинах з органами державної влади, місцевого самоврядування та їхніми посадовими особами;

3) задоволення соціальних, культурних, побутових та інших потреб членів мікрогромад шляхом сприяння у наданні і надання їм відповідних послуг;

4) участь у формуванні та реалізації програм соціально-економічного і культурного розвитку території діяльності органу самоорганізації населення та інших місцевих програм.

4. Органи самоорганізації населення здійснюють власну діяльність на неприбутковій основі.

Стаття 4. Особливості правового статусу сільського, селищного старости

1. У разі нестворення сільського чи селищного комітету в селах та селищах, які входять до складу сільських, селищних рад і в яких відсутні органи місцевого самоврядування, в них може обиратися староста села, селища.

2. На старосту поширюються усі положення цього закону, чинні для органу самоорганізації населення, легалізованого шляхом реєстрації, за винятком особливостей, визначених цим законом.

3. У разі створення сільського чи селищного комітету в порядку, визначеному цим законом, з моменту набуття ним своїх повноважень повноваження старости села, селища припиняються, а його вибори надалі не проводяться.

4. Вирішення питань організації діяльності старости, які не врегульовані цим законом, здійснюється сільською, селищною радою, зокрема, на рівні статуту відповідної територіальної громади.

Стаття 5. Законодавство про органи самоорганізації населення

1. Правовий статус органів самоорганізації населення визначається Конституцією України, Європейською Хартією місцевого самоврядування, цим законом, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» та іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього закону.

2. Якщо міжнародними договорами України, обов'язковість яких визнана Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж ті, що передбачені законами України, то застосовуються норми міжнародних договорів.

3. Органи самоорганізації населення діють на підставі Конституції України, цього та інших законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади (а в Автономній

Республіці Крим – також нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та рішень Ради міністрів Автономної Республіки Крим), рішень відповідних органів місцевого самоврядування, рішень місцевого референдуму, статутів територіальних громад, розпоряджень сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті (у разі її створення) ради, виданих у межах своїх повноважень, Положення про орган самоорганізації населення, рішень загальних зборів (конференції), договорів з відповідними місцевими радами та їх виконавчими органами.

4. У разі існування районних у місті рад орган самоорганізації населення в своїй діяльності також керується рішеннями відповідної районної у місті ради та її виконавчого комітету, юрисдикція яких поширюється на територію діяльності органу самоорганізації населення.

Стаття 6. Принципи організації та діяльності органу самоорганізації населення

Організація та діяльність органу самоорганізації населення ґрунтуються на принципах:

- 1) законності;
- 2) гласності;
- 3) добровільності при створенні та при прийнятті повноважень, наданих та делегованих сільською, селищною, міською, районною в місті (у разі її створення) радою;
- 4) територіальності;
- 5) виборності;
- 6) політичної нейтральності та неупередженості;
- 7) підзвітності, підконтрольності та відповідальності перед відповідними радами у частині реалізації органами самоорганізації населення делегованих їм повноважень, використання коштів місцевого бюджету та переданого їм майна, що належить до комунальної власності відповідної територіальної громади;
- 8) підзвітності, підконтрольності та відповідальності перед мікрогромадою, яка утворила та обрала орган самоорганізації населення;
- 9) фінансової та організаційної самостійності;
- 10) безпосередньої участі мікрогромади та її членів у розробці, прийнятті та реалізації рішень по облаштуванню та забудові відповідної території;
- 11) узгодження інтересів мікрогромади та територіальної громади села, селища, міста, або декількох сіл та селищ (у разі входження до складу відповідної сільської чи селищної ради декількох населених пунктів);
- 12) захисту прав та законних інтересів членів мікрогромади, задоволення їх соціальних потреб;
- 13) плановості діяльності;
- 14) колегіальності.

Стаття 7. Право жителів обирати та бути обраними до складу органу самоорганізації населення чи на посаду старости

1. Обирати та бути обраними до складу органу самоорганізації населення чи на посаду старости в порядку, визначеному цим Законом, можуть члени мікрогромади, які досягли вісімнадцятирічного віку та не визнані судом недієздатними. Не мають права обирати, а також бути обраними до складу органу самоорганізації населення чи на посаду старости особи, які за вироком суду перебувають у місцях позбавлення волі. До складу органу самоорганізації населення та на посаду старости не можуть бути обрані особи, які мають судимість за вчинення злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята у встановленому законом порядку.

2. Забороняються будь-які обмеження прав членів мікрогромади на участь у створенні та діяльності відповідного органу самоорганізації населення чи обранні старости залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, політичних уподобань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, мовних або інших ознак.

Стаття 8. Територія діяльності органу самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення створюється за територіальною ознакою.

2. Територією діяльності органу самоорганізації населення може бути частина території села, селища, міста або територія села, селища, якщо в ньому не створюється відповідна рада.

3. Цим законом передбачено чотири управлінських рівня органів самоорганізації населення:

- будинкові комітети;
- комітети мікрорайонів та житлових комплексів;
- вуличні, квартальні комітети, а також інші органи самоорганізації населення, створені за територіальною ознакою;
- сільські, селищні комітети, районні в місті комітети.

4. Територія діяльності органу самоорганізації населення визначається загальними зборами (конференцією) при утворенні органу самоорганізації населення і затверджується рішенням сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради при наданні дозволу на його утворення:

а) сільського, селищного комітету – в межах території села, селища, якщо в них не створюється сільська, селищна рада;

б) районного комітету в місті – в межах одного району у місті, якщо в ньому не створюється районна у місті рада;

в) комітету мікрорайону, комітету житлового комплексу – в межах території окремого мікрорайону або житлового комплексу;

г) вуличного, квартального комітету, а також іншого органу самоорганізації населення, створеного за територіальною ознакою – в межах території кварталу, кількох, однієї або частини вулиці з прилеглими провулками;

г) будинкового комітету – в межах житлового будинку або кількох будинків, гуртожитку (гуртожитків), незалежно від їх приналежності та форми власності.

5. На одній території не може створюватись більше одного органу самоорганізації населення певного управлінського рівня.

6. Не можуть створюватись органи самоорганізації населення на території підрозділів та частин Збройних Сил України, інших військових формувань та установ виконання покарань.

7. Органи самоорганізації населення різних управлінських рівнів, що діють на одній території, можуть укладати між собою двосторонні або багатосторонні договори щодо розподілу власної компетенції у межах своїх повноважень.

8. Органи самоорганізації населення можуть об'єднуватись на добровільних засадах в асоціації з метою захисту своїх прав, обміну досвідом, розвитку контактів (у тому числі міжнародних) тощо, а також для спільного вирішення питань, пов'язаних з інтересами відповідних мікрогромад.

Розділ II.

ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ТА ОБРАННЯ СТАРОСТИ

Стаття 9. Порядок створення органу самоорганізації населення та обрання старости

1. З ініціативою про створення органу самоорганізації населення або про започаткування посади старости до сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради можуть звернутися загальні збори (конференція) за умови, якщо в них брало участь (було представлено) не менше половини жителів відповідної території, які мають право голосу. Утворення будинкових комітетів можливо виключно на загальних зборах.

2. Ініціатором проведення загальних зборів (конференції) може бути група членів мікрогромади у кількості не менше трьох осіб, що проживають на відповідній території і мають право голосу, яка не пізніше ніж у тижневий термін до запланованої дати проведення загальних зборів (конференції) в повідомному порядку інформує про них відповідну сільську, селищну, міську, районну у місті (у разі її створення) раду.

Районна у місті рада (у разі їх створення), може розглядати такі повідомлення, а також вирішувати інші питання щодо створення, сприяння поточній діяльності та ліквідації органів самоорганізації населення за умови наділення її відповідними повноваженнями міською радою.

В повідомленні про скликання загальних зборів (конференції), де планується розглянути питання про створення органу самоорганізації населення, або про започаткування посади старости, має бути зазначена наступна інформація:

1) дата та час проведення загальних зборів (конференції);

2) місце проведення загальних зборів (конференції);

3) територія, в межах якої передбачається створити орган самоорганізації населення, або в межах якої здійснюватиме свої повноваження староста;

4) кількість квартир у багатоповерховому житловому будинку (багатоповерхових будинках) та (або) кількість будинків, що перебувають у приватній власності та розташовані на території, в межах якої передбачається створити орган самоорганізації населення.

За умови скликання загальних зборів (конференції), де планується розглянути питання про започаткування посади старости, інформація, вказана у підпункті 4, у повідомленні не наводиться.

Інформація, яка міститься у повідомленні, має бути засвідчена власними підписами ініціаторів проведення загальних зборів (конференції) з обов'язковою вказівкою їх прізвища, ім'я та по батькові, домашньої адреси.

3. Порядок проведення загальних зборів (конференції) визначається цим законом та іншими нормативно-правовими актами.

4. Організаційно-технічне забезпечення проведення загальних зборів (конференції) покладається на ініціаторів їх (її) проведення, або, за їх клопотанням – на виконавчі органи сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради.

5. Відкриває загальні збори (конференцію) представник ініціаторів їх скликання, після чого загальні збори (конференція) обирають робочі органи загальних зборів (конференції): голову та секретаря, лічильну (виборчу) комісію.

6. Загальні збори (конференція) вирішують такі питання:

а) прийняття рішення про створення органу самоорганізації населення та визначення його назви, або про започаткування посади старости;

б) визначення території діяльності органу самоорганізації населення;

в) ініціювання перед відповідною сільською, селищною, районною у місті (у разі її створення) радою питання про надання органу самоорганізації населення або старості всіх або частини власних повноважень в межах, визначених цим законом;

г) затвердження Положення про орган самоорганізації населення;

г) визначення основних напрямків діяльності органу самоорганізації населення;

д) обрання персонального складу органу самоорганізації та уповноважених;

е) обрання ревізійної комісії органу самоорганізації населення;

є) прийняття клопотання (заяви) перед відповідною сільською, селищною, міською радою про надання згоди на створення органу самоорганізації населення, визначення форми його подальшої легалізації;

7. Рішення загальних зборів (конференції) приймається більшістю голосів учасників, які мають право вирішального голосу.

8. Уповноважені загальних зборів (конференції) подають до сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради заяву про створення

органу самоорганізації населення, протокол загальних зборів (конференції) про ініціювання створення органу самоорганізації населення або про заснування посади старости, а також список учасників загальних зборів (конференції) із зазначенням прізвища, ім'я, по батькові, дати народження, серії і номеру паспорту громадянина України, паспорту громадянина іншої держави або іншого документу, що посвідчує особу (тимчасового посвідчення громадянина України, паспорту громадянина України для виїзду за кордон, дипломатичного паспорту, службового паспорту, військового квитка, посвідчення особи моряка, пенсійного посвідчення тощо), домашньої адреси із зазначенням номеру телефону (за умови його наявності) та особистого підпису кожного учасника загальних зборів (конференції).

9. Одночасно уповноважені подають до виконавчого комітету відповідної ради документи згідно з частиною третьою статті 14 цього закону для проведення перевірки відомостей, що містяться в поданих документах та легалізації органу самоорганізації населення.

Стаття 10. Порядок надання дозволу на створення органу самоорганізації населення та ухвалення рішення про започаткування посади старости

1. Дозвіл на створення органу самоорганізації населення надається сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою.

Рішення про започаткування посади старости ухвалюється сільською, селищною радою.

2. Питання про створення органу самоорганізації населення, внесені на розгляд сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, розглядається в обов'язковому порядку на найближчому засіданні відповідної ради за участю уповноважених.

У рішенні ради про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення мають бути обов'язково визначені його назва, власні повноваження та територія, в межах якої має діяти орган самоорганізації населення.

3. Питання про започаткування посади старости, внесені на розгляд сільської, селищної ради, розглядається в обов'язковому порядку на найближчому її засіданні.

4. Рішення сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення передається до її виконавчого комітету для легалізації органу самоорганізації населення та доводиться до відома жителів у встановленому порядку.

5. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада може відмовити у наданні дозволу на створення органу самоорганізації населення або про започаткування посади старости виключно за умов, якщо ініціювання створення органу самоорганізації населення або започаткування посади старости було здійснено з порушенням вимог, встановлених цим законом.

6. Рішення сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради про відмову у наданні дозволу на створення органу самоорганізації населення

нізації населення, рішення сільської, селищної ради про започаткування посади старости може бути оскаржено до суду в установленому законом порядку.

Стаття 11. Порядок обрання персонального складу органу самоорганізації населення

1. Персональний склад органу самоорганізації населення обирається загальними зборами (конференцією) на основі загального, рівного виборчого права шляхом таємного або відкритого голосування учасників загальних зборів (конференції).

2. Кількісний склад органу самоорганізації населення визначається загальними зборами (конференцією).

3. Рішення про проведення таємного або відкритого голосування при виборах персонального складу органу самоорганізації населення приймається загальними зборами (конференцією).

4. Вибори сільського, селищного старости проводяться одночасно з виборами відповідного сільського, селищного голови. Проведення голосування при виборах старости здійснюється в порядку, визначеному законодавством для виборів сільського, селищного голови.

5. До складу органу самоорганізації населення входять голова, заступник (заступники) голови, секретар, інші члени комітету.

Обраними до складу органу самоорганізації населення вважаються особи, які одержали більшість голосів учасників загальних зборів (конференції) порівняно з іншими кандидатами.

6. Члени органу самоорганізації населення можуть бути достроково відкликані із займаної посади за рішенням загальних зборів (конференції).

7. Переобрання органу самоорганізації населення, відкликання, обрання окремих його членів замість вибулих чи зміна кількісного складу органу самоорганізації населення здійснюється загальними зборами (конференцією) в порядку, встановленому цією статтею та законодавством. При цьому ініціатори їх проведення не пізніше ніж у тижневий термін до запланованої дати проведення загальних зборів (конференції) зобов'язані в повідомному порядку проінформувати про цей захід відповідну сільську, селищну, міську, районну у місті (у разі її створення) раду.

8. Дострокове відкликання та переобрання старости відбувається в аналогічному порядку, передбаченому законодавством для дострокового відкликання та переобрання сільських, селищних голів.

У разі проведення дострокових виборів сільської, селищної ради, або сільського селищного голови, діяльність якого (яких) поширюється на територію діяльності старости села, селища, дострокові вибори останнього не проводяться.

Стаття 12. Строк повноважень органу самоорганізації населення, його персонального складу, старости

1. Орган самоорганізації населення створюється на необмежений строк. Рішення відповідної сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення не припиняється із завершенням терміну повноважень місцевої ради поточного скликання.

2. Посада старости започатковується на необмежений термін. Рішення відповідної сільської, селищної ради про започаткування посади старости не припиняється із завершенням терміну повноважень цієї ради поточного скликання.

3. Персональний склад органу самоорганізації населення обирається на строк, визначений Положенням про орган самоорганізації населення, але не більше ніж на строк повноважень відповідної місцевої ради. Строк повноважень персонального складу органу самоорганізації населення обчислюється з дня його обрання.

4. Староста обирається терміном на строк повноважень відповідної сільської, селищної ради. Строк повноважень старости обчислюється в порядку, аналогічному для визначення строку повноважень сільського, селищного голови відповідно до законодавства.

5. Не пізніше ніж за місяць до завершення строку повноважень персонального складу органу самоорганізації населення цей орган оголошує дату проведення загальних зборів (конференції), на яких має бути розглянуте питання про переобрання його персонального складу.

Якщо у зазначений термін орган самоорганізації населення не оголосив про дату проведення загальних зборів (конференції) для переобрання його персонального складу у зазначений термін, відповідні загальні збори (конференція) скликаються міським, сільським, селищним головою, головою районної у місті ради.

Стаття 13. Положення про орган самоорганізації населення

1. Загальні збори (конференція) затверджують Положення про орган самоорганізації населення (далі – Положення).

2. У Положенні зазначаються:

1) назва та місцезнаходження органу самоорганізації населення, наявність чи відсутність в нього статусу юридичної особи;

2) порядок отримання власних повноважень органу самоорганізації населення;

3) основні завдання та напрями діяльності органу самоорганізації населення;

4) територія, в межах якої діє орган самоорганізації населення;

5) права та обов'язки органу самоорганізації населення та його членів;

6) строк повноважень персонального складу органу самоорганізації населення та порядок його переобрання;

7) порядок дострокового припинення повноважень членів органу самоорганізації населення;

8) порядок використання коштів та іншого майна, порядок звітності;

9) порядок ліквідації органу самоорганізації населення;

10) інші питання, пов'язані з діяльністю органу самоорганізації населення.

3. Контроль за додержанням органом самоорганізації населення Положення покладається на відповідну місцеву раду та її виконавчий орган, який здійснив реєстрацію органу самоорганізації населення.

Стаття 14. Легалізація органу самоорганізації населення

1. Легалізація органу самоорганізації населення є обов'язковою і здійснюється шляхом його реєстрації або повідомлення про заснування.

У разі реєстрації орган самоорганізації населення набуває статусу юридичної особи, має печатку із власною назвою, штампи, бланки, поточний та інші рахунки в установах банків.

2. Реєстрація органу самоорганізації населення здійснюється виконавчим органом відповідної ради (далі – реєструючим органом) та підтверджується видачею Свідоцтва про реєстрацію органу самоорганізації населення, форма якого затверджується Кабінетом Міністрів України.

Органи самоорганізації населення звільняються від сплати реєстраційного збору.

3. Для реєстрації органу самоорганізації населення уповноважені особисто подають до реєструючого органу заяву за формою, встановленою реєструючим органом.

До заяви про реєстрацію органу самоорганізації населення додаються:

1) копія рішення відповідної ради про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення (після прийняття радою рішення воно в тиждневий строк передається реєструючому органу відповідної ради);

2) протокол загальних зборів (конференції) з рішеннями про утворення органу самоорганізації населення, про затвердження Положення, про обрання його персонального складу та уповноважених;

3) Положення, затверджене загальними зборами (конференцією) – у двох примірниках;

4) персональний склад органу самоорганізації населення із зазначенням прізвищ, імені та по батькові, дати народження, місця проживання та контактними телефонами (у разі наявності) його членів.

4. Заява про реєстрацію органу самоорганізації населення розглядається реєструючим органом не пізніше тижневого терміну після прийняття радою рішення про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення і отримання усіх необхідних документів відповідно до вимог цього Закону.

5. Реєструючий орган може проводити перевірку відомостей, що містяться в поданих на реєстрацію документах.

6. За результатами розгляду заяви реєструючим органом приймається рішення про реєстрацію або відмову в реєстрації органу самоорганізації населення.

7. Підставою для відмови в реєстрації виключно може бути порушення вимог Конституції України, Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, цього закону при затвердженні Положення та обранні персонального складу органу самоорганізації населення.

8. Реєструючий орган протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення про реєстрацію або про відмову в реєстрації повідомляє про це уповноважених.

9. Рішення про відмову в реєстрації органу самоорганізації населення може бути оскаржено до суду у встановленому законом порядку.

10. У разі внесення змін до Положення у десятиденний термін з цього моменту до реєструючого органу подаються:

а) заява, підписана головою органу самоорганізації населення;

б) протокол загальних зборів (конференції) про затвердження змін до Положення;

в) текст змін.

Про час і місце проведення загальних зборів (конференції), на яких планується розглянути питання про внесення змін до Положення, орган самоорганізації населення не пізніше ніж у тижневий термін до цієї дати зобов’язаний в проінформувати відповідну сільську, селищну, міську раду.

11. Орган самоорганізації населення може легалізувати своє заснування шляхом письмового повідомлення виконавчого комітету відповідної сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради. До такого повідомлення додаються документи, передбачені частиною третьою цієї статті. У цьому разі Положення, затверджене загальними зборами (конференцією), подається в одному примірнику.

12. Порядок легалізації органів самоорганізації населення затверджується Кабінетом Міністрів України.

13. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради затверджує методичні рекомендації щодо порядку здійснення легалізації органів самоорганізації населення, а також надає необхідну організаційну та правову допомогу органам самоорганізації населення у проведенні їх легалізації.

З метою надання практичної допомоги органам самоорганізації населення в процесі їх утворення та поточної діяльності, в структурі виконавчих органів сільської, селищної, міської, районної у місті ради (у разі її створення) може утворюватися спеціалізований підрозділ, який забезпечує методичну, інформаційну, правову та інші види допомоги.

14. У селах, селищах, містах створюється єдиний Реєстр органів самоорганізації населення, який ведеться уповноваженим виконавчим органом відповідної ради. В Реєстр вносяться такі дані про зареєстровані органи самоорганізації населення: повна та скорочена назва, дата утворення, власні повноваження, територія, в межах якої діє орган самоорганізації населення, його персональний склад, текст змін до Положення.

Розділ III

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 15. Власні повноваження органу самоорганізації населення

1. Органу самоорганізації населення, що легалізується шляхом реєстрації, під час його утворення та діяльності можуть надаватися такі повноваження:

1) представляти інтереси мікрогромади у відповідній місцевій раді та її органах, в місцевих органах виконавчої влади;

2) сприяти додержанню Конституції та законів України, реалізації актів Президента України та органів виконавчої влади, рішень місцевих рад та їх виконавчих органів, розпоряджень сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті (у разі її створення) ради, рішень, прийнятих на місцевих референдумах;

3) вносити у встановленому порядку до проектів місцевих програм соціально-економічного і культурного розвитку та проектів місцевих бюджетів пропозиції з питань, що стосуються мікрогромади;

4) складати адміністративні протоколи про правопорушення у сфері благоустрою населених пунктів; організовувати на добровільних засадах участь населення у здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, проведення робіт з благоустрою, озеленення та утримання в належному стані садиб, дворів, вулиць, площ, парків, кладовищ, братських могил, обладнанні дитячих і спортивних майданчиків, кімнат дитячої творчості, клубів за інтересами тощо; з цією метою можуть створюватися тимчасові або постійні бригади, використовуватися інші форми залучення населення;

5) організовувати на добровільних засадах участь населення у здійсненні заходів щодо охорони пам'яток історії та культури, ліквідації наслідків стихійного лиха, будівництві і ремонті шляхів, тротуарів, комунальних мереж, об'єктів загального користування із дотриманням встановленого законодавством порядку проведення таких робіт;

6) здійснювати контроль за якістю житлово-комунальних послуг, надаваних громадянам, які проживають на території діяльності органу самоорганізації населення, та за якістю проведених ремонтних робіт у жилих будинках; підписувати разом із представниками замовника житлово-комунальних послуг та ремонтних робіт акти передачі-прийому наданих членам мікрогромади житлово-комунальних послуг та виконаних ремонтних робіт;

7) надавати допомогу навчальним закладам, закладам та організаціям культури, фізичної культури і спорту у проведенні культурно-освітньої, спортивно-оздоровчої та виховної роботи серед населення, розвитку художньої творчості, фізичної культури і спорту; сприяти збереженню культурної спадщини, традицій народної культури, охороні пам'яток історії та культури, впровадженню нових обрядів;

8) організовувати допомогу громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям загиблих воїнів та військовослужбовців, малозабезпеченим, безробітним та багатодітним сім'ям, а також самотнім громадянам, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, вносити пропозиції з цих питань до органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, інших установ, підприємств, організацій;

9) надавати необхідну допомогу органам пожежного нагляду у здійсненні протипожежних заходів, організовувати вивчення населенням правил пожежної безпеки, сприяти здійсненню громадського контролю за додержанням вимог пожежної безпеки;

10) сприяти відповідно до законодавства правоохоронним органам у забезпеченні ними охорони громадського порядку;

11) розглядати звернення громадян, вести особистий прийом громадян;

12) вести облік жителів, які мешкають у межах території діяльності органу самоорганізації населення, видавати довідки, засвідчувати документи в порядку, встановленому законодавством України;

13) сприяти депутатам відповідних місцевих рад в організації їх зустрічей з виборцями, прийому громадян та виконанні ними інших депутатських повноважень в мікрорегіоні;

14) інформувати громадян про діяльність органу самоорганізації населення, організовувати громадське обговорення питань, що стосуються поточних та перспективних планів розвитку мікрорегіонів, а також планів забудови відповідної території.

Вказані повноваження органу самоорганізації населення розповсюджуються на всю територію його діяльності.

2. Органу самоорганізації населення, що легалізується шляхом повідомлення, під час його утворення можуть надаватися повноваження, передбачені частиною першою цієї статті, за винятком пунктів 4 (в частині складання адміністративних протоколів про правопорушення у сфері благоустрою населених пунктів) та 12.

3. Орган самоорганізації населення набуває власних повноважень з дня його легалізації у порядку, встановленому статтею 13 цього Закону.

4. Якщо під час створення органу самоорганізації населення йому було надано лише частину з усього обсягу власних повноважень, передбачених частиною першою цієї статті, а в процесі діяльності органу самоорганізації виникла потреба в їх розширенні у межах, визначених пунктом 1 цієї статті,

загальні збори (конференція) можуть ініціювати перед відповідною радою питання про розширення повноважень органу самоорганізації населення. У разі, якщо сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада повною мірою або частково підтримує таку ініціативу загальних зборів (конференції), вона має внести в цій частині зміни до рішення, яким надавалась згода на створення відповідного органу самоорганізації населення.

Одночасно із ініціюванням перед сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою питання про розширення переліку власних повноважень органу самоорганізації населення, загальними зборами (конференцією) вирішується питання про внесення відповідних змін до Положення. У разі прийняття місцевою радою рішення про розширення переліку власних повноважень органу самоорганізації населення, уповноважені забезпечують внесення відповідних змін до Положення в порядку, визначеному цим Законом.

5. Власні повноваження надаються органу самоорганізації населення на необмежений строк. Орган самоорганізації населення не може бути позбавлений всіх або частини власних повноважень до його ліквідації в установленому законом порядку.

6. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада передає органу самоорганізації населення, легалізованому шляхом реєстрації, відповідні кошти, а також матеріально-технічні та інші ресурси, необхідні для реалізації власних повноважень, здійснює контроль за виконанням наданих повноважень та використанням переданих ресурсів.

Надання коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів органам самоорганізації населення здійснюється, як правило, через спеціальні місцеві цільові програми на підставі договору, який укладається між відповідною місцевою радою та органом самоорганізації населення.

Типовий договір про надання радою коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів органам самоорганізації населення затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 16. Делеговані повноваження сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради

1. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада за наявності згоди загальних зборів (конференції) може на підставі окремого договору додатково делегувати органу самоорганізації населення, який був легалізований у порядку реєстрації, частину власних повноважень, а також повноважень своїх виконавчих органів з одночасною передачею відповідних коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для здійснення цих повноважень, зокрема:

а) укладення договорів на виконання робіт по ремонту будинків та благоустрою території згідно з планом соціально-культурного розвитку села, селища, міста (району в місті) та використання фінансових ресурсів, виділених

сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою для виконання цих повноважень;

б) організація культурних, спортивних, навчальних та масових заходів для населення відповідно до планів роботи з населенням на відповідній території, витрати на які передбачені у місцевих бюджетах;

в) надання допомоги громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям загиблих воїнів та військовослужбовців, малозабезпеченим, безробітним та багатодітним сім'ям, а також самотнім громадянам, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування за місцем їх проживання за рахунок отримання та розподілу коштів, передбачених на такі цілі у відповідних місцевих бюджетах;

г) надання погодження на виділення земельних ділянок під будівництво або для інших цілей на їх території на підставі громадських обговорень та громадських слухань;

д) інші повноваження, передбачені цим Законом.

Рада та її виконавчі органи здійснюють контроль за реалізацією делегованих органу самоорганізації населення повноважень та використанням переданих йому коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів.

Типовий договір про делегування повноважень місцевої ради органу самоорганізації населення затверджується Кабінетом Міністрів України.

2. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада не може делегувати органу самоорганізації населення повноваження, віднесені законами України до її виключної компетенції або делеговані відповідним органам місцевого самоврядування органами виконавчої влади.

3. Орган самоорганізації населення може бути достроково позбавлений повноважень, делегованих йому місцевою радою, у випадках та у порядку, визначених договором.

4. Якщо рішення ради про делегування органу самоорганізації населення додаткових повноважень не забезпечене фінансами і майном, загальні збори (конференція) можуть на цій підставі в односторонньому порядку відмовитись від виконання таких повноважень.

Розділ IV.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 17. Фінансова основа органу самоорганізації населення

1. Фінансовою основою діяльності органу самоорганізації населення, легалізованого в порядку реєстрації, є:

кошти відповідного місцевого бюджету, які надаються йому сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою для здійснення власних та делегованих повноважень;

кошти від здійснення господарської діяльності та комерційної діяльності заснованих органом самоорганізації населення підприємств, установ та організацій, від надання органом самоорганізації населення платних послуг;

добровільні внески фізичних та юридичних осіб;

місцеві збори на засадах добровільного самооподаткування, запроваджені загальними зборами (конференцією);

інші надходження, не заборонені законодавством.

2. Орган самоорганізації населення, легалізований в порядку реєстрації, самостійно використовує власні фінансові ресурси, у тому числі отримані з місцевого бюджету, на цілі та в межах, визначених договорами з сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою.

3. Кошти на реалізацію органом самоорганізації населення власних та делегованих повноважень окремо щорічно закладаються у видатковій частині відповідного місцевого бюджету.

Стаття 18. Матеріальна основа діяльності органу самоорганізації населення

1. Матеріальною основою діяльності органу самоорганізації населення, легалізованого в порядку реєстрації, є майно:

1) передане йому радою в оперативне управління;

2) створене в результаті здійснення господарської діяльності та комерційної діяльності заснованих органом самоорганізації населення підприємств, установ та організацій;

3) придбане чи створене органом самоорганізації населення за власні кошти та отримане ним з інших джерел, не заборонених законом.

Майно, вказане в підпунктах 2 і 3 цієї частини, визнається спільною сумісною власністю членів мікрогромади, що мешкають на території діяльності органу самоорганізації населення.

2. Орган самоорганізації населення для виконання своїх повноважень користується майном згідно з його цільовим призначенням.

Стаття 19. Господарська та інша комерційна діяльність органів самоорганізації населення

1. Органи самоорганізації населення, легалізовані в порядку реєстрації, для виконання своїх завдань, передбачених Положенням чи договорами, укладеними з відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою, в порядку, встановленому законодавством, можуть засновувати підприємства, установи та організації із статусом юридичної особи для здійснення господарської та іншої комерційної діяльності.

Діяльність таких підприємств, установ та організацій має бути спрямована переважно на задоволення соціальних, культурних, побутових та інших потреб мікрогромади. Напрямки діяльності таких підприємств, установ та організацій визначаються їх статутами.

Контроль за діяльністю підприємств, установ та організацій заснованих органами самоорганізації населення, здійснюють ці органи, а також уповноважені державні органи.

2. З метою забезпечення виконання власних та делегованих повноважень орган самоорганізації населення, легалізований в порядку реєстрації, може приймати на роботу штатних працівників у порядку, передбаченому трудовим законодавством України, якщо це передбачено Положенням. Оплата праці таких працівників здійснюється за рахунок коштів органу самоорганізації населення. Розмір заробітної плати встановлюється за рішенням органу самоорганізації населення або відповідної місцевої ради, але не нижче розміру мінімальної заробітної плати.

Розділ V.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 20. Гласність роботи і підзвітність органу самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення інформує населення про своє місце-знаходження, час роботи та особистого прийому членів мікрогромади.

2. Орган самоорганізації населення не рідше одного разу на рік звітує про свою діяльність на загальних зборах (конференції).

3. Особи, які на законних підставах тимчасово чи постійно проживають на території діяльності органу самоорганізації населення, мають право знайомитися з його рішеннями, а також отримувати засвідчені головою або секретарем цього органу копії рішень, прийнятих органом самоорганізації населення.

Стаття 21. Організація роботи органу самоорганізації населення

1. Основною формою роботи органу самоорганізації населення є його засідання.

2. Засідання органу самоорганізації населення скликаються його головою в міру необхідності, але не рідше одного разу на квартал.

3. Порядок скликання засідань, підготовки і розгляду питань, прийняття рішень, позачергового скликання засідання, а також порядок роботи органу самоорганізації населення визначається Положенням, а також Регламентом органу самоорганізації населення (далі – Регламентом), або Типовим Регламентом органів самоорганізації села, селища, міста, району у місті, який затверджується відповідною місцевою радою (далі – Типовим Регламентом).

4. Засідання органу самоорганізації населення є правомочним, якщо в ньому бере участь більше половини від його загального складу.

5. Для забезпечення роботи орган самоорганізації населення може утворювати комісії, робочі групи, інші органи у порядку, визначеному Положенням, Регламентом або Типовим Регламентом.

Стаття 22. Акти органу самоорганізації населення та акти старости

1. Орган самоорганізації населення приймає рішення в межах власних повноважень і повноважень, якими орган самоорганізації населення наділила відповідна місцева рада. Рішення, як правило, приймається шляхом відкритого голосування. На вимогу третини членів органу самоорганізації рішення може прийматися шляхом таємного або поіменного голосування.

2. Рішення органу самоорганізації населення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини його загального складу.

3. Рішення органів самоорганізації населення у межах делегованих йому відповідною радою повноважень набувають чинності з дня їх реєстрації у виконавчому органі цієї ради, яка делегувала їх органу самоорганізації населення.

4. Рішення органу самоорганізації населення з питань, віднесених до його власної компетенції, яке не відповідає чинному законодавству або виходить за межі його повноважень, призупиняється відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою з одночасним зверненням до суду про скасування такого рішення.

5. Голова органу самоорганізації населення видає розпорядження, які стосуються регламентації внутрішньої роботи органу самоорганізації населення. Розпорядження голови реєструються в органі самоорганізації населення у порядку, встановленому Положенням, Регламентом або Типовим Регламентом.

6. Староста в межах власної компетенції видає розпорядження, які набувають чинності з дня їх реєстрації у виконавчому органі сільської, селищної ради в порядку, передбаченому Регламентом виконавчого комітету відповідної сільської, селищної ради.

Стаття 23. Статус членів органу самоорганізації населення та старости

1. Члени органу самоорганізації населення виконують свої обов'язки, як правило, на громадських засадах.

2. За рішенням загальних зборів (конференції) голова та секретар органу самоорганізації населення, легалізованого шляхом реєстрації, можуть працювати в ньому на постійній основі з оплатою їх праці за рахунок коштів органу самоорганізації населення або коштів з інших джерел, не заборонених законодавством. У цьому разі розмір їхньої заробітної плати встановлюється за рішенням загальних зборів (конференції).

3. Староста за посадою входить до складу виконавчого комітету відповідної сільської, селищної ради.

4. Сільський, селищний староста може суміщати свою діяльність з іншою посадою, займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від цього прибуток.

У разі ухвалення сільською, селищною радою рішення про встановлення оплати праці старости, її виплата здійснюється за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету.

Стаття 24. Повноваження голови органу самоорганізації населення та старости

1. Голова органу самоорганізації населення – особа, яка обирається загальними зборами (конференцією) та очолює орган самоорганізації населення і наділена відповідними повноваженнями у здійсненні організаційно-розпорядчих функцій в порядку, передбаченому законодавством та Положенням.

2. Голова органу самоорганізації населення:

- 1) організовує роботу органу самоорганізації населення;
- 2) скликає і проводить його засідання;
- 3) підписує рішення, прийняті органом самоорганізації населення, та організовує їх виконання;
- 4) видає розпорядження;
- 5) є розпорядником коштів, підписує фінансові та інші документи органу самоорганізації населення;
- 6) укладає договори із штатними працівниками;
- 7) представляє орган самоорганізації населення у відносинах з фізичними та юридичними особами, має право дорадчого голосу на засіданнях відповідної місцевої ради;
- 8) виконує доручення органу самоорганізації населення;
- 9) здійснює інші повноваження, визначені цим та іншими законами України, Положенням про орган самоорганізації населення.

3. До повноважень старости належать повноваження, зазначені у частині другій цієї статті, а також наступні повноваження:

- 1) представляти інтереси жителів села, селища в органах державної влади, місцевого самоврядування, та створюваних ними органах;
- 2) здійснювати постійний взаємозв'язок населення з органами державної влади, місцевого самоврядування та їхніми посадовими особами;
- 3) доводити до відома населення, роз'яснювати та контролювати в межах компетенції положень законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, рішень органів місцевого самоврядування, розпоряджень сільського, селищного голови;
- 4) видавати за дорученням сільської, селищної ради довідки членам мікрогради;
- 5) інформувати населення та сприяти його участі у місцевих виборах, референдумах, переписах, медичних та санітарно-епідеміологічних заходах, ярмарках та інших заходах, що проводяться органами місцевого самоврядування;
- 6) здійснювати на підвідомчій території моніторинг діяльності комунальних підприємств, установ, організацій, а також стану доріг, колодязів, мостів, інших об'єктів комунальної власності, водного та лісового господарства та вносити пропозиції щодо їхнього покращення на розгляд загальних зборів

(конференції), а також органів місцевого самоврядування і місцевих органів виконавчої влади;

7) контролювати надання у повному обсязі пільг та субсидій малозабезпеченим;

8) готувати для розгляду радою пропозицій щодо використання природних ресурсів місцевого значення;

9) складати протоколи про адміністративні правопорушення благоустрою населених пунктів;

10) скликати загальні збори (конференцію), як за власною ініціативою, так і за ініціативою членів мікрогромади, головування на них;

11) щорічно звітувати перед жителями села, селища про свою діяльність.

4. У разі відсутності голови органу самоорганізації населення або неможливості виконання ним своїх обов'язків з інших причин його повноваження виконує заступник голови або секретар органу самоорганізації населення в порядку і межах, передбачених законодавством та Положенням.

У разі неможливості виконання старостою своїх обов'язків, на період його відсутності надані йому повноваження виконує відповідний сільський, селищний голова.

Стаття 25. Повноваження секретаря органу самоорганізації населення

Секретар органу самоорганізації населення:

1) організовує підготовку засідання органу самоорганізації населення та питань, що виносяться на його розгляд;

2) забезпечує ведення діловодства в органі самоорганізації населення;

3) забезпечує своєчасне доведення до відповідних підприємств, установ, організацій та фізичних осіб рішень органу самоорганізації населення та розпоряджень голови цього органу;

4) контролює виконання актів органу самоорганізації населення;

5) у разі відсутності голови органу самоорганізації населення та його заступника (заступників) або неможливості виконання ними своїх обов'язків з інших причин виконує повноваження голови в порядку і межах, передбачених законодавством та Положенням;

6) виконує інші передбачені Положенням обов'язки та доручення органу самоорганізації населення та його голови.

Стаття 26. Ревізійна комісія органу самоорганізації населення

1. Для контролю за використанням органом самоорганізації населення коштів та іншого майна загальними зборами (конференцією) на термін повноважень органу самоорганізації населення створюється ревізійна комісія.

2. Членом ревізійної комісії не може бути особа, обрана до складу органу самоорганізації населення. Члени ревізійної комісії виконують свої обов'язки на громадських засадах.

3. Повноваження ревізійної комісії визначаються Положенням про орган самоорганізації населення.

Стаття 27. Дострокове припинення повноважень голови, заступника голови, секретаря, членів органу самоорганізації населення, членів ревізійної комісії

У своїй діяльності голова, заступник голови, секретар, члени органу самоорганізації населення, члени ревізійної комісії є підзвітними загальним зборам (конференції) та можуть бути достроково звільнені від займаної посади за рішенням загальних зборів (конференції) у наступних випадках:

- порушення Конституції, законів України;
- за особистою заявою на ім'я загальних зборів (конференції) щодо складання своїх повноважень;
- через неможливість виконання своїх обов'язків за станом здоров'я;
- переїзд на інше місце проживання за межі території діяльності відповідного органу самоорганізації населення;
- набуття законної сили обвинувального вироку суду;
- визнання судом недієздатними, безвісно відсутніми або оголошеними померлими;
- їхньої смерті.

Стаття 28. Дострокове припинення повноважень старости

Повноваження сільського, селищного старости припиняються за рішенням відповідної сільської, селищної ради у наступних випадках:

- порушення Конституції, законів України;
- за особистою заявою сільській, селищній раді щодо складання своїх повноважень;
- через неможливість виконання своїх обов'язків за станом здоров'я;
- переїзду на інше місце проживання за межі відповідного села, селища;
- набуття законної сили обвинувального вироку суду;
- визнання старости судом недієздатними, безвісно відсутніми або оголошеним померлим;
- його смерті.

Стаття 29. Контроль за фінансовою діяльністю органу самоорганізації населення та використанням ним майна

Контроль за фінансовою діяльністю органу самоорганізації населення та використанням ним майна в межах своїх повноважень здійснюють:

- 1) загальні збори (конференція);
- 2) ревізійна комісія органу самоорганізації населення;
- 3) сільська, селищна, міська рада та її виконавчі органи (стосовно делегованих органу самоорганізації населення повноважень);

4) виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, який здійснив реєстрацію органу самоорганізації населення;

5) органи державної влади відповідно до їхньої компетенції.

Розділ VI.

ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЛІКВІДАЦІЯ ОРГАНУ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 30. Дострокове припинення повноважень (відставка) персонального складу органу самоорганізації населення

1. Повноваження персонального складу органу самоорганізації населення можуть бути достроково припинені у разі:

1) невиконання чи порушення Конституції, законів та інших законодавчих актів України;

2) невиконання органом самоорганізації населення рішень сільської, селищної, міської ради, районної у місті (у разі її створення) ради, її виконавчого комітету;

3) прийняття відповідного рішення загальними зборами (конференцією);

4) перебудови чи ліквідації будинків, вулиць, кварталів, мікрорайонів, районів у містах, сіл, селищ, міст, в межах яких вони діють, якщо така перебудова або ліквідація пов'язані із відселенням (переселенням) жителів відповідної території.

2. Рішення про дострокове припинення повноважень (відставку) персонального складу органу самоорганізації населення у випадках, передбачених пунктами 1 і 2 частини 1 цієї статті, приймається сільською, селищною, міською радою на підставі рішення суду, а у випадку, передбаченому пунктом 3 частини 1 цієї статті, – на підставі протоколу загальних зборів (конференції). Рішення про дострокове припинення повноважень органу самоорганізації населення на підставах, що впливають із пункту 4 частини 1 цієї статті, ухвалюється відповідною місцевою радою.

3. Дострокове припинення повноважень персонального складу органу самоорганізації населення не тягне за собою ліквідацію цього органу.

4. У випадку дострокового припинення повноважень персонального складу органу самоорганізації населення вибори його нового складу мають бути проведені у тримісячний термін з дня прийняття радою чи загальними зборами (конференцією) рішення про дострокове припинення повноважень його персонального складу.

Чинний склад органу самоорганізації населення виконує свої обов'язки до обрання його нового складу.

Стаття 31. Порядок ліквідації органу самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення може бути ліквідований у випадках, передбачених чинним законодавством та Положенням.

2. Фінанси та майно органу самоорганізації населення (за винятком переданих йому відповідною місцевою радою) у випадку його ліквідації не можуть перерозподілятися між членами органу самоорганізації населення або членами мікрогромади, а використовуються за рішенням загальних зборів (конференції) на виконання завдань, передбачених Положенням або на благодійні цілі, а у випадках, передбачених законодавством, – за рішенням суду спрямовуються до місцевого бюджету та визнаються комунальною власністю територіальної громади, в межах якої діяв орган самоорганізації населення.

3. У разі ліквідації органу самоорганізації населення фінансові ресурси та майно, які були передані для виконання делегованих йому повноважень сільською, селищною, міською радою і які не були використані, підлягають поверненню цій раді у порядку, передбаченому договором.

Розділ VII.

ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ І СТАРОСТИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

Стаття 32. Гарантії діяльності органу самоорганізації населення та старости

1. Органи місцевого самоврядування сприяють здійсненню органами самоорганізації населення та старостою їхніх повноважень.

2. Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи не мають права втручатися у діяльність органів самоорганізації населення та старости, крім випадків, передбачених законом.

3. Органам самоорганізації населення створеним на рівні сіл, селищ, районів, мікрорайонів та житлових комплексів, які легалізовані шляхом реєстрації, у місячний термін після їх легалізації, а також старостам, виконавчими органами сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради надається в оперативне управління нежитлове приміщення у належному технічному стані, яке може бути використано виключно для реалізації органом самоорганізації населення чи старостою своїх повноважень. Утримання та ремонт цього приміщення здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету. Кошти на утримання приміщення регулярно передаються органу самоорганізації населення та старості.

4. Сільські, селищні, міські, районні у місті (у разі її створення) ради та їх виконавчі органи зобов'язані надавати органам самоорганізації населення, старостам на їхню вимогу копії власних рішень, а також інформувати про проекти своїх рішень, які зачіпають інтереси жителів, що мешкають у межах мікрогромади.

5. Члени органу самоорганізації населення мають право брати участь з правом дорадчого голосу у засіданнях відповідних місцевих рад та їх органів при розгляді питань, що безпосередньо пов'язані із діяльністю органу самоорганізації населення, а також ініційованих ним питань.

6. Сільські, селищні, міські, районні у місті (у разі їх створення) ради можуть встановлювати пільги по сплаті місцевих податків та зборів у межах частини, що надходить до відповідного місцевого бюджету, для підприємств, установ та організацій, заснованих (утворених) органом самоорганізації населення.

Стаття 33. Відповідальність органу самоорганізації населення, його посадових осіб та старости за порушення законодавства

1. Рішення, дії та бездіяльність органів самоорганізації населення та їх членів, а також старости можуть бути оскаржені до відповідної ради або до суду.

2. Прийняття органом самоорганізації населення рішень, що суперечать Конституції і законодавству України, Положенню про цей орган та рішенням ради, її виконавчого органу, розпорядженням сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті (у разі її створення) ради, а також рішенням загальних зборів (конференції), місцевого референдуму, може бути підставою для позбавлення органу самоорганізації населення всіх або частини наданих йому відповідною місцевою радою повноважень або припинення його повноважень.

Стаття 31. Відповідальність за порушення законодавства про територіальну самоорганізацію населення

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи, фізичні та юридичні особи, винні в порушенні законодавства про територіальну самоорганізацію населення, несуть відповідальність згідно із законом.

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набуває чинності з дня його офіційного опублікування.

2. Закони України та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим Законом, діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців після набрання чинності цим Законом:

підготувати та внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття відповідно до своєї компетенції нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону, зокрема, Положення про порядок легалізації органів самоорганізації населення, Типовий договір про делегування повноважень місцевої ради органу самоорганізації населення, Типовий договір про надання радою коштів, матеріально-технічних та інших

ресурсів органам самоорганізації населення тощо, та затвердити форму Свідоцтва про реєстрацію органу самоорганізації населення;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

4. Сільським, селищним, міським радам в тримісячний термін після набрання чинності цим Законом прийняти рішення, спрямовані на регламентацію правового статусу органів самоорганізації населення у відповідному населеному пункті згідно із цим законом.

Президент України

В. Ющенко

м. Київ,

“ ____ ” _____ 200_ року

№ _____ -V

**МОДЕЛЬНІ НОРМАТИВНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ
АКТИ ЛОКАЛЬНОГО РІВНЯ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ РЕАЛІЗАЦІЮ
ЗАКОНОДАВЧИХ НОРМ СТОСОВНО УТВОРЕННЯ, ДІЯЛЬНОСТІ
ТА РОЗВИТКУ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ**

1. Положення про орган самоорганізації населення певного управлінського рівня:
 - сільський, селищний комітети, районний в місті комітет;
 - вуличний, квартальний комітети;
 - комітет мікрорайону та житлового комплексу;
 - будинковий комітет.
2. Положення про старосту.
3. Положення про загальні збори (конференцію) жителів.
4. Положення про порядок делегування місцевими радами органам самоорганізації населення частини власних повноважень, передачі фінансів та майна.
5. Положення про порядок легалізації органів самоорганізації населення.
6. Розділ про органи самоорганізації населення у Статуті територіальної громади.
7. Типовий (модельний) регламент органу самоорганізації населення.
8. Типовий (модельний) договір органу самоорганізації населення з органами місцевого само-врядування (договір про співпрацю).
9. Типовий (модельний) договір щодо розподілу власної компетенції між органами самоорганізації населення різних управлінських рівнів, що діють на одній території.
10. Типовий (модельний) договір про співпрацю органів самоорганізації різних управлінських рівнів, що діють на одній території.
11. Положення про порядок передачі органам самоорганізації населення нежитлових приміщень у постійне безоплатне користування.
12. Положення про самообкладення податком членів мікрогромади.
13. Положення про соціальне замовлення.
14. Програма розвитку органів самоорганізації населення у населеному пункті.
15. Зміни до Регламенту міської ради та міськвиконкому для розширення участі органів самоорганізації населення у вирішенні питань місцевого значення.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВСЕУКРАЇНСЬКУ ГРОМАДСЬКУ ОРГАНІЗАЦІЮ **«АСОЦІАЦІЮ СПРИЯННЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ»**

16 жовтня 2005 року учасники першої Всеукраїнської науково-практичної конференції з питань самоорганізації населення, яка відбулася в місті Одесі, дійшли висновку, що для подальшого розвитку в Україні руху самоорганізації треба створити єдину систему взаємної підтримки, обміну інформацією і досвідом. Для цього було вирішено заснувати Всеукраїнську громадську організацію «Асоціацію сприяння самоорганізації населення».

Всеукраїнська громадська організація «Асоціація сприяння самоорганізації населення» **zareєстрована 14 червня 2006 року** в Міністерстві юстиції України (реєстр. № 2473).

Головною метою діяльності організації є задоволення соціальних, економічних, творчих та інших спільних інтересів своїх членів шляхом підтримки місцевої демократії та розвитку в Україні руху самоорганізації населення.

Основними завданнями Асоціації є:

- сприяння розвитку локальної демократії, поширення ідей самоврядування і становлення громадянського суспільства;
- сприяння реалізації у суспільстві принципів соціальної справедливості і соціального партнерства;
- сприяння створенню ефективної законодавчої і нормативної бази місцевого самоврядування, локальної демократії в усіх її проявах;
- сприяння гармонійному розвитку міжнаціональних, міжконфесійних відносин;
- сприяння розвитку міжнародної співпраці, спрямованої на прискорення інтеграції України у світову спільноту і формуванню в Україні громадянського суспільства;
- надання правової, інформаційної та інших видів допомоги членам Асоціації;
- сприяння створенню умов, необхідних для самореалізації молоді і активізації участі молодіжних об'єднань громадян у державотворчому процесі і розвитку локальної демократії;
- сприяння активному довголіттю людей похилого віку, стимулювання їх активної участі у суспільно-корисній діяльності;
- сприяння підвищенню професійного та інтелектуального рівня громадян у питаннях самоорганізації населення, участі в управлінні місцевими справами та в інших аспектах локальної демократії;
- сприяння підвищенню рівня професійної підготовки штатних працівників і волонтерів, що працюють у сфері безпосередньої і представницької демократії на локальному рівні;

- співпраця з організаціями та іншими юридичними особами України і зарубіжних країн для реалізації мети Асоціації.

Основні напрямки діяльності:

- розробка проектів загальнодержавних та місцевих нормативно-правових актів;
- аналітична робота, зокрема, проведення досліджень стану розвитку локальної демократії в містах України (зокрема, в містах Запоріжжі, Житомирі, Кіровограді, Луганську, Миколаєві, Одесі, Полтаві, Прилуках, Рівному, Сумах);
- проведення освітніх заходів (семінарів, тренінгів, конференцій тощо);
- розробка та видання методичних, освітніх матеріалів щодо висвітлення аспектів участі членів громади в управлінні місцевими справами та вирішенні місцевих проблем;
- інформаційні кампанії в ЗМІ та серед населення для популяризації демократичних механізмів та освіти членів місцевих громад;
- консультативна, координаційна, методична, правова допомога громадянам, органам самоорганізації населення, громадським організаціям, розповсюдження досвіду серед інших населених пунктів України.

Організація має свої осередки в 14 областях України (зокрема, в Вінницькій, Дніпропетровській, Кіровоградській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Херсонській тощо областях). Загалом, організація надавала допомогу з основних напрямків власної діяльності представникам органів місцевого самоврядування, органам самоорганізації населення та громадськими організаціями із більш ніж 60 міст України.

Одним з найважливіших чинників ефективності і постійного розвитку руху самоорганізації в нашій країні є регулярне проведення всеукраїнських науково-практичних конференцій, на яких лідери цього руху, провідні науковці і представники органів публічної влади розглядають найактуальніші проблеми у сфері самоорганізації.

Так, **15-16 жовтня 2005 року** в Одесі відбулася перша Всеукраїнська науково-практична конференція «Перспективи розширення повноважень і сфери діяльності органів самоорганізації населення».

На конференції були обговорені і намічені перспективи посилення участі органів самоорганізації населення у житті співтовариств і самоврядуванні, визначена роль органів місцевої влади у підтримці самоорганізації, механізми делегування органам самоорганізації населення місцевими радами частини власних повноважень, фінансів і майна, форми ресурсного забезпечення діяльності органів самоорганізації населення.

3-4 березня 2007 р. в Одесі відбулася друга Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток органів самоорганізації населення в Україні: проблеми теорії і практики».

Мета конференції – надати всебічну наукову і організаційно-методичну підтримку розвитку в Україні руху самоорганізації населення для підвищення його дієздатності і ефективності участі органів самоорганізації населення у вирішенні місцевих проблем в тісній співпраці з органами місцевого самоврядування.

Були схвалені розроблені ученими і фахівцями-практиками під керівництвом голови Всеукраїнської Асоціації О. Орловського проекти поправок до Конституції України, Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» і «Про органи самоорганізації населення», а також ряд нормативно-методичних документів локального рівня. Їх ухвалення і впровадження, на думку учасників конференції, дозволить усунути прогалини і суперечності чинного законодавства і створити сприятливі умови для подальшого активного розвитку самоорганізації в Україні. Ці проекти були передані в профільний комітет Верховної Ради України.

17-18 вересня 2007 р. в Одесі відбулася третя Всеукраїнська науково-практична конференція на тему «Якісні житлово-комунальні послуги – спільна справа влади і громадськості», організована у співпраці із Громадською радою при Міністерстві з питань житлово-комунального господарства України.

Основною метою Конференції було виробити пропозиції з поліпшення забезпечення населення якісними і фінансово доступними житлово-комунальними послугами і утворити в Україні дієві механізми співпраці органів публічної влади з громадськістю з впровадження цих пропозицій у життя.

Координати ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення»:

65014, Україна, м. Одеса, вул. Маразліївська, 38.

Тел./факс: +38 (048) 738-68-30.

E-mail: samoorg@ukr.net

Сайт: www.samoorg.com.ua

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОДЕСЬКИЙ СУСПІЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Одеський суспільний інститут соціальних технологій (далі – **Інститут**) був **створений у 1999 році** як регіональна громадська неприбуткова організація на базі досвіду діяльності Лабораторії нових соціальних технологій Одеського міського Центру соціальної допомоги, Одеської Асоціації Милосердя і Центру соціально-культурного розвитку м. Одеси. Інститут об'єднує представників науки, культури, медицини, освіти, державного управління, самоорганізації населення.

Інститут є аналітичним центром і бачить **свою місію** у тому, щоб науково обґрунтовано представляти і захищати інтереси громадян у взаємовідносинах з державними, комерційними і некомерційними структурами. При цьому Інститут не обмежується дослідженням тих або інших соціальних проблем, а виявляє їх причини, розробляє рішення та впроваджує ці розробки у життя.

За часи своєї діяльності **Інститут брав участь і безпосередньо реалізував близько 100 проектів**, спрямованих на захист прав громадян, професійне зростання та розвиток трудових колективів, підтримку соціально уразливих груп населення, реалізацію соціальної відповідальності бізнесу, розвиток самоорганізації населення, міжсекторного партнерства, поліпшення діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, соціально-економічний розвиток громад та ін.

Серед найбільш значущих розробок Інституту, які **вже впроваджені** або знаходяться на стадії впровадження, можна назвати:

- **механізм соціального замовлення**, який діє в м. Одесі і вже більш ніж в двадцяти містах України та дозволяє органам влади залучати на конкурсній основі некомерційні організації для вирішення пріоритетних проблем населених пунктів за рахунок бюджетних та небюджетних коштів. За безпосередньою участю фахівців Інституту у місті організовано вісім щорічних конкурсів соціальних проектів, завдяки чому було реалізовано більше 130 соціальних проектів і додатково залучено у соціальну сферу більше 8 млн. грн.;

- **методика соціальної діагностики**, яка дає можливість за допомогою використання статистичних, соціологічних та експертних методів виявляти найбільш гострі соціальні проблеми будь-якої соціальної групи та територіальної громади у цілому і визначати оптимальні шляхи їхнього розв'язання;

- **система сприяння активному довголіттю** людей похилого віку, яка дозволяє їм довше зберігати свою працездатність, здоров'я, відчувати свою потребу для близьких і суспільства, долати тугу і самоту;

- **система стимулювання участі** комерційних і некомерційних структур у реалізації завдань соціальної політики, виконанні місцевих соціальних програм, зокрема, механізми реалізації соціальної відповідальності бізнесу;

- за самою активною участю Інституту розроблено концепцію і проект **Статуту територіальної громади міста Одеси**, організовано його широке

громадське обговорення і здійснюється методична підтримка на стадії прийняття міською радою;

- разом із міською громадською організацією «Лицем до лица» та органами самоорганізації міста Інститутом розроблено проект **Програми** сприяння розвитку самоорганізації населення в місті Одесі на 2008-2011 роки, яка у 2007 році була ухвалена Одеською міською радою і є чинною зараз;

- за активною участю фахівців Інституту видається десятитисячним тиражем регіональна газета **«Сусідський вісник»**, присвячена актуальним питанням самоорганізації, задоволення соціальних, культурних, побутових та інших потреб жителів за місцем проживання, участі населення у вирішенні питань місцевого значення;

- Інститутом зроблено істотний творчий внесок у розробку, удосконалення і розвиток наукової, законодавчої, нормативної та організаційно-методичної бази самоорганізації населення, міжсекторної співпраці та засад демократичного врядування в Україні; за участю Інституту видано близько двох десятків аналітичних та нормативно-методичних **збірників**;

- фахівці Інституту безпосередньо взяли участь у підготовці і проведенні більше сотні **конференцій, семінарів, тренінгів, громадських обговорень** з актуальних питань становлення в Україні громадянського суспільства, покращення організації публічної влади, розвитку соціального капіталу.

Результати проведених Інститутом досліджень та виконані розробки широко використовуються у навчальних курсах, курсах підвищення кваліфікації Одеського регіонального інституту НАДУ при Президентові України, семінарах-тренінгах за участю керівників та службовців органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, лідерів громадських організацій, органів самоорганізації населення.

Інститут разом із своїм найближчим партнером – Одеською міською громадською організацією „Лицем до лица” виступив засновником та соорганізатором діяльності **Всеукраїнської Асоціації сприяння самоорганізації населення**.

Інститут тісно **співпрацює** з Одеським регіональним інститутом державного управління НАДУ при Президентові України, Одеською міською радою, Одеською обласною і районними державними адміністраціями в Одеській області, а також з Українським незалежним центром політичних досліджень, Лабораторією законодавчих ініціатив та іншими державними і недержавними структурами в Україні. Інститут підтримує також тісні ділові стосунки із своїми партнерами в Росії, Польщі, Великобританії, США.

Координати Інституту:

65023 Україна, м. Одеса, Соборна площа, 10/11.

Тел./факс: +38 (048) 726-65-25; 732-30-10

E-mail: kroupnik@tm.odessa.ua или ask@soborka.net

